

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Наукова бібліотека

КАЛЕНДАР

ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

НА 2013 РІК

Довідково-бібліографічне видання

Кам'янець-Подільський
2013

УДК 059.3:378.4(477.43)
ББК 92.5+74.58 (4Хме)
К 17

Рекомендовано до друку бібліотечною радою Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 1 від 15 березня 2012 р.)

Відповідальний редактор: **В. С. Прокопчук**, доктор історичних наук,
професор, директор наукової бібліотеки

Упорядники: **Т. М. Опря**, зав. науково-бібліографічного відділу наукової
бібліотеки університету;
Л. П. Савченко, провідний бібліограф

**К 17 Календар знаменних і пам'ятних дат Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка на 2013 рік /
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
Наукова бібліотека ; [упоряд.: Т. М. Опря, Л. П. Савченко ; відп. ред. В.
С. Прокопчук]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський
національний університет імені Івана Огієнка, 2013. – Вип. 8. – 87 с.**

Це видання містить довідки і бібліографію про визначні події та ювілеї
працівників Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана
Огієнка, які відзначатимуться 2013 року.

Знаменні і пам'ятні дати

Січень

- 1** – 90 років від дня народження Сусанни Сергіївни Казар'янц, старшого викладача німецької мови (1923–2003)
- 2** – 65 років від дня народження Василя Федоровича Олійника, доцента кафедри теорії, історії музики і гри на музичних інструментах
  - 70 років від дня народження Володимира Михайловича Гораша, викладача філософських дисциплін (1943–2001)
- 3** – 130 років від дня народження Феоктиста Петровича Сушицького , відомого українського державного діяча, який доклав чимало зусиль до заснування К-ПДУУ(1883–1920)
- 5** – 70 років від дня народження Мар'яна Івановича Красуцького, почесного професора університету, заслуженого журналіста України, члена Національної спілки письменників України
- 10** – 65 років від дня народження Елеонори Іванівни Федорчук, кандидата педагогічних наук, професора кафедри педагогіки
- 20** – 75 років від дня народження Анатолія Феодосійовича Сурового, кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України
- 22** 5 років тому згідно Указу Президента України В. Ющенка закладу присвоєно статус національного університету
- 28** – 95 років від дня народження Івана Вікторовича Іваха, кандидата фізико-математичних наук, доцента, проректора з наукової роботи, ректора інституту, завідувача кафедри загально-технічних дисциплін (1918–1989)

Лютий

- 17** – 165 років від дня народження В'ячеслава Івановича Петра, ординарного професора К-ПДУУ(1848–1923)

Березень

- 1** – 75 років від дня народження Миколи Григоровича Кукурудзяка , доктора історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії (1938–1999)
- 15** – 95 років тому розпочала роботу університетська комісія з питань відкриття університету в Кам'янці-Подільському
- 17** – 10 років тому Кабінет Міністрів України надав Кам'янець-

Подільському державному педуніверситету статус класичного (Кам'янець-Подільський державний університет)

- 18** – 60 років від дня народження Надії Калинівни Пазинюк, бухгалтера 1 категорії
- 24** – 60 років від дня народження Анатолія Володимировича Михальського, кандидата медичних наук, доцента кафедри психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи
- 30** – 85 років від дня народження Олексія Олександровича Чехівського, кандидата філологічних наук, професора кафедри української мови

Квітень

- 5** – 90 років від дня народження Полікарпа Івановича Свідера, доктора філологічних наук, професора кафедри журналістики, академіка АНВШ (1923–2012)
- 10** – 60 років від дня народження Міни Михайлівни Розенвасер, бібліотекаря 1-ї категорії наукової бібліотеки університету

Травень

- 1** – 85 років від дня народження Бориса Миколайовича Сазонова, викладача фізичної культури, тренера (1928–2007)
- 3** – 140 років від дня народження Павла Петровича Скоропадського, визначного українського державного і політичного діяча, воєначальника, гетьмана України, який 1918 року підписав Закон про заснування в Кам'янці-Подільському українського державного університету (1873–1945)
- 22** – 95 років тому в.о. ректора Кам'янець-Подільського державного українського університету призначено І. І. Огієнка
  - 65 років від дня народження Миколи Михайловича Чайки, викладача кафедри методики музичного виховання, вокалу і хорового диригування
  - 5 років тому відбулася урочиста презентація Кам'янець-Подільського національного університету
- 26** – 70 років від дня народження Емілії Іванівни Циганюк, провідного редактора відділу комплектування та наукової обробки літератури наукової бібліотеки (1943–2007)

Червень

- 3** – 65 років від дня народження Тетяни Іванівни Балакіревої, старшого викладача кафедри іноземних мов
- 6** – 75 років від дня народження Віктора Петровича Турівного, кандидата філософських наук, доцента кафедри політології та соціології (1938–2007)
- 12** – 65 років від дня народження Олександри Павлівни Ухань, паспортистки університету
- 23** – 50 років від дня народження Сергія Анатолійовича Копилова, доктора історичних наук, професора, в. о. ректора університету
- 60 років від дня народження Людмили Ростиславівни Головатаї, акомпаніатора кафедри теорії і методики фізичного виховання
- 26** – 85 років від дня народження Надії Яківни Грипас, доктора філологічних наук, професора кафедри української мови (1928–2005)
- 27** – 90 років від дня народження Євгена Михайловича Паранюка, дослідника української еміграції, громадського діяча, мецената

Липень

- 1** – 100 років тому на кошти Подільського губернського земства була відкрита учительська семінарія, яка розпочала підготовку педагогів для початкових шкіл
- 4** – 90 років від дня народження Ені Йосипівни Розенштейн, старшого викладача кафедри іноземних мов (1923–2010)
- 8** – 60 років від дня народження Світлани Семенівни Петровської, кандидата філологічних наук, професора кафедри слов'янської філології
- 85 років від дня народження Анатолія Дмитровича Босенка, викладача гімнастики, колишнього декана факультету фізичного виховання (1928–1987)
- 9** – 60 років від дня народження Раїси Віталіївни Козак, кандидата філологічних наук, доцента кафедри української мови
- 11** – 85 років від дня народження Олександра Дмитровича Степенка, кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України (1928–2004)
- 15** – 60 років від дня народження Любові Михайлівни Шишкіної,

старшого лаборанта кафедри педагогіки і методики початкового навчання та дошкільного виховання

- 65 років тому рішенням Ради Міністрів СРСР Кам'янець-Подільський учительський інститут було реорганізовано в педагогічний із чотирирічним терміном навчання
- 22** – 65 років від дня народження Олени Людвигівни Лясоти, кандидата географічних наук, доцента кафедри географії та методики її викладання
- 24** – 75 років від дня народження Анатолія Петровича Гаврищука, красзнавця, редактора газети «Студентський меридіан»

Серпень

- 1** – 75 років від дня народження Олексія Давидовича Беца, доцента кафедри теорії, історії музики і гри на музичних інструментах
- 17** – 95 років тому гетьман України П. Скоропадський затвердив ухвалений Радою Міністрів Закон про заснування з 1 липня 1918 року Кам'янець-Подільського державного українського університету
- 20** 5 років тому згідно розпорядження Кабінету Міністрів України Кам'янець-Подільському національному університету присвоєно ім'я Івана Огієнка

Вересень

- 5** – 95 років тому розпочала роботу бібліотека Кам'янець-Подільського державного українського університету
- 10** – 65 років від дня народження Віктора Миколайовича Федорчука, кандидата психологічних наук, доцента кафедри психології освіти та управління навчальним закладом
- 12** – 60 років від дня народження Анатолія Петровича Бурковського, старшого викладача кафедри економіки підприємства
- 15** – 60 років від дня народження Юрія Олександровича Маркітантова, кандидата філологічних наук, професора кафедри української мови, декана факультету української філології та журналістики
- 17-18** – 10 років тому в університеті відбувся II Міжнародний науковий конгрес українських істориків “Українська історична наука на сучасному етапі розвитку”
- 21** – 100 років від дня народження Євгенії Мойсеївни Гінзбург, кандидата філологічних наук, доцента кафедри зарубіжної літератури (1913–

2000)

- 22** – 75 років від дня народження Зої Єгорівни Запорожан, кандидата сільськогосподарських наук, професора кафедри математики і природознавства з методикою викладання
- 85 років від дня народження Альбіни Миколаївни Копчук, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки (1928–2003)
- 29** 105 років від дня народження Людмили Михайлівни Ляпустіної, викладача кафедри фізичного виховання (1908–2002)

Жовтень

- 15** – 120 років від дня народження Івана Антоновича Любарського, професора Кам'янець-Подільського державного українського університету (1893–193?)
- 16** – 65 років від дня народження Луїзи Данилівни Коваль, старшого лаборанта кафедри педагогіки
- 22** – 95 років тому відбулося урочисте відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету
- 27** – 85 років від дня народження Олександра Степановича Ліпінського, викладача кафедри суспільних дисциплін
- 31** – 70 років від дня народження Лариси Станіславівни Іванової, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри математики і природознавства з методикою викладання

Листопад

- 1** – 95 років тому в Кам'янець-Подільському державному українському університеті розпочалося читання лекцій
- 65 років від дня народження Ярослава Михайловича Чопика, кандидата філологічних наук, доцента кафедри української мови, завідувача Центру підвищення кваліфікації спеціалістів
- 95 років від дня народження Михайла Йосиповича Семиліта, викладача математики, колишнього завідувача кафедри математики
- 4** – 80 років від дня народження Петра Григоровича Сливки, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки (1933–1995)
- 9** – 60 років від дня народження Галини Йосипівни Насмінчук, кандидата філологічних наук, професора кафедри історії української літератури та компаративістики, заступника декана факультету

української філології та журналістики

- 22** – 130 років від дня народження Володимира Олександровича Гериновича, приват-доцента К-ПДУУ, ректора Кам'янець-Подільського ІНО (1883–1949)
- 27** – 80 років від дня народження Генріха Антоновича Весельського, викладача кафедри теорії і методики фізичного виховання

Грудень

- 4** – 60 років від дня народження Ірини Петрівни Печеноги, методиста вищої категорії Центру підвищення кваліфікації спеціалістів
- 5** – 60 років від дня народження Людмили Василівни Макарової, асистента кафедри всесвітньої історії

2013 року:

95 років тому розпочали роботу історико-філологічний та фізико-математичний факультети

90 років тому ректором Кам'янець-Подільського ІНО став професор Володимир Олександрович Геринович (з жовтня 1923 р. по жовтень 1928 р.)

65 років тому завідувачем університетської бібліотеки став Йосип Іванович Токар – учасник війни, фахівець з вищою бібліотечною освітою, який зробив великий внесок у розбудову бібліотеки

65 років тому Кам'янець-Подільський учительський інститут реорганізовано в педагогічний з чотирирічним терміном навчання

45 років тому на базі історико-філологічного факультету створено два самостійні факультети – історичний та філологічний

25 років тому факультет підготовки вчителів початкових класів (нині педагогічний) очолила кандидат філологічних наук, професор П. С. Каньоса

15 років тому в університеті відкрито магістратуру

10 років тому в рамках Болонського процесу в університеті розпочато проведення педагогічного експерименту із запровадження кредитно-модульної системи навчання

10 років тому в університеті почав функціонувати інформаційно-комп'ютерний центр, розпочалося створення єдиної внутрішньої комп'ютерної мережі університету

10 років тому створено кафедру політології і соціології

10 років тому створено кафедру економічної теорії

10 років тому створено кафедру економіки підприємства

10 років тому на педагогічному факультеті відкрито абонемент мистецької літератури

10 років тому побачив світ перший том фундаментального видання “Кам'янець-Подільський державний університет в особах”, зініційований ректором університету О. М. Завальнюком

10 років тому університет став лауреатом:

- Рейтингу “Кращі підприємства України” в номінації “Вища освіта” (Асамблея ділових кіл України, м. Київ);
- Всеукраїнського рейтингу “Софія Київська” у номінації кращих гуманітарних та педагогічних ВНЗ України;
- отримав міжнародну відзнаку “Нагорода тисячоліття” за заслуги перед людством (Європейська Ділова Асамблея, м. Оксфорд, Англія);
- нагороджений дипломом “Краще підприємство України” у номінації “Вища освіта”

НАШІ ЮВІЛЯРИ

БІОБІБЛІОГРАФІЧНІ ДОВІДКИ

2 січня

65 років від дня народження
Василя Федоровича Олійника,
доцента кафедри теорії, історії
музики і гри на музичних інструментах

Народився 2 січня 1948 р. в с. Чабанівка в сім'ї колгоспників. Захоплення музикою привело його до Кам'янця-Подільського. Після закінчення Чабанівської восьмирічки вступив до культурно-освітнього училища на відділ народних інструментів. Після закінчення училища з відзнакою, відразу ж був призваний на військову службу в Кам'янець-Подільське військово-інженерне училище, де став музикантом військового оркестру та одночасно працював з різноманітними гуртками художньої самодіяльності у Будинку офіцерів, набирався практичного досвіду: акомпанував курсантському хору, й танцювальному колективу.

Після демобілізації вступив на перший курс музично-педагогічного факультету Кам'янець-Подільського педінституту, який закінчив 1974 року. Впродовж року працював учителем музики середньої школи №13, потім повернувся в стіни інституту викладачем кафедри музики, де трудиться до сьогоднішнього дня.

Враховуючи те, що останнє десятиріччя характеризується широким і стрімким переходом суспільства до інформаційних та комп'ютерних технологій, Василь Федорович активно впроваджує їх у навчальний процес. З цією метою для майбутніх вчителів музики розробив спецкурси “Практичний курс нотного письма на персональному комп'ютері” й “Комп'ютерне моделювання та аранжування в електронній студії”. Автор розкриває широкі можливості аранжування музичних творів методом комп'ютерного моделювання, поєднуючи технічні можливості комп'ютера з творчим інтелектом людини.

2004 року з оцінкою «відмінно» захистив магістерську роботу «Формування готовності студентів музично-педагогічних факультетів до керівництва шкільними творчими колективами». Узагальнивши практичні та теоретичні напрацювання в цій галузі викладачів інших навчальних закладів, а також власний досвід, Василь Федорович у дослідженні обґрунтував особливості та методику підготовки таких спеціалістів. Багато уваги приділяє педагогічній практиці, формуванню готовності студентів музпедів до керівництва шкільними творчими колективами.

Олійник В. Ф. постійно вдосконалює свою музично-виконавську майстерність. Тривалий час (1975–2008 рр.) Василь Федорович був активним учасником ансамблю народної музики Олексія Беца. Ансамбль досить вагомо

заявив про себе в місті, а згодом і в області. Виступали у Києві і в Москві, надалі – Болгарії, Іспанії, країнах Західної Африки.

Талановитий музикант, досвідчений викладач і наставник студентської молоді, працююча, неспокійна, добра людина, що користується заслуженим авторитетом, повагою в університеті, у м. Кам'янці-Подільському і за його межами.

Позаду майже 40 років науково-педагогічної праці. За цей час отримала путівку в життя не одна плеяда його випускників. Багато з них досягли значних успіхів у мистецтві, інші працюють вчителями музики у містах і селах Хмельницької та інших областей, згадують свого вчителя з теплотою і вдячністю.

За сумлінну працю, досягнуті успіхи у справі навчання та виховання підростаючого покоління Олійник В. Ф. нагороджений Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, ЦК профспілки працівників освіти і науки України.

Основні праці:

Музика на уроках історії в загальноосвітній школі / С. В. Олійник, В. Ф. Олійник // Збірник наукових праць викладачів педагогічного факультету Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Вип. 1. – С. 198–203; Стильові риси хороших концертів Д. С. Бортнянського / В. М. Лабунець, В. Ф. Олійник // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 15–16 квіт. 2002 р. : у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2002. – Т. 2. – С. 131–133; До питання готовності студентів музпедів до керівництва шкільними творчими колективами / В. Ф. Олійник // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 2–4 квіт. 2003 р. : вип. 2, у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 298–299; Робота з музичним нотатором Finale : метод. посіб. / В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2005. – 34 с.; Основи теорії і практики комп'ютерного аранжування музичних творів з використанням програми Cubase SX 3 : метод. посіб. / В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2006. – 88 с.; Грай моя сопілочко. П'єси для сопілки у супроводі фортепіано : навч.-репертуар. посіб. / упорядкув. В. Ф. Олійника. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. міськ. друк., 2006. – 52 с.; Популярні п'єси для двох баянів : навч.-репертуар. посіб. / упорядкув. В. Ф. Олійника. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. міськ. друк., 2006. – 44 с.; Практичний курс нотного письма на персональному комп'ютері : навч.-метод. посіб. / В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – 116 с.; Хрестоматія педагогічного репертуару для баяна / [упорядкув. та виконавське редагування В. Ф. Олійника]. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2007. – 116 с.; Основні принципи перекладання фортепіанних творів для баяна : навч.-метод. посіб. / В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Світ, 2008. – 24 с.; Методика застосування комп'ютерних технологій в музиці : навч. посіб. / В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Зволейко

Д. Г., 2009. – 168 с.; Методика роботи з дитячим оркестром у початковій школі : [навч.-метод. посіб.] / В. Ф. Олійник, А. В. Попович. – Кам'янець-Подільський : Абетка Світ, 2009. – 124 с.; Гама та етюди як необхідний компонент вдосконалення технічної майстерності баяніста : [метод. посіб.] / В. М. Лабунець, В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Цвігайло М. М., 2010. – 96 с.; Методика навчання гри на хроматичній сопілці : навч.-метод. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Світ, 2010. – 96 с.; Маринін І. Г. Народно-інструментальне мистецтво Південно-Західного Поділля: ансамбль троїстих музик Олексія Беца : монографія / І. Г. Маринін, В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2011. – 320 с.

Про В. Ф. Олійника:

Суровий А. Ф. Олійник Василь Федорович / А. Ф. Суровий // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 341–345; Олійник Василь Федорович // Педагогічний: віхи розвою : іст. нарис. – Кам'янець-Подільський, 2010 – С. 158–159; Маринін І. Г. Олійник Василь Федорович // Маринін І. Г. Народно-інструментальне мистецтво Південно-Західного Поділля: ансамбль троїстих музик Олексія Беца : монографія / І. Г. Маринін, В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський, 2011. – С. 137–139.

Суровий А. Ф., Маринін І. Г.

5 січня

70 років від дня народження

Мар'яна Івановича Красуцького,

заслуженого журналіста України, члена Національної спілки письменників України, почесного професора університету

Народився 5 січня 1943 року в с. Воскодавинці Красилівського району на Хмельниччині в родині хліборобів. Середню школу закінчив у Красикові, технічне училище – у м. Єнакієвому. Працював на новобудовах Донецького краю – у містах Алчевськ, Маріуполь. Певний час навчався на юридичному факультеті Ростовського університету, але вже тоді відчував потяг до журналістики. З нею і пов'язав своє даліше життя. Першу школу пройшов у Новоушицькій районній газеті “Наддністрянська правда”, працював на Вінниччині в редакціях районних газет. Закінчив філологічний факультет Вінницького педінституту.

Тривалий час (1978–2008 рр.) М. І. Красуцький був незмінним редактором міськрайонної газети “Край Кам'янецький” (попередня назва “Прапор Жовтня”). Праця у цій газеті – найяскравіша сторінка у його журналістській біографії. Кожен випуск газети вмщував передовицю (його ж авторства), яка була згустком реакції на актуальні

проблеми часу, відгукувалася на злобу дня. Нове дихання одержала газета в часи проголошення незалежності України. Постійною стала увага редактора до проблем українського державотворення, до визначних постатей, реабілітованих історією. Серед них – і постать Івана Огієнка, фігури, знакової для Поділля і України в цілому. Газета вміщувала перипетії, викликані домаганнями української педагогічної громадськості, зокрема тодішнього Кам'янець-Подільського педагогічного інституту, щодо перетворення ВНЗ у національний університет і присвоєння йому імені його фундатора і організатора, першого ректора, визначного українського державного і освітнього діяча Івана Огієнка. Серед малоформатних газет Хмельниччини “Край Кам'янецький” належала і належить нині до числа найкращих видань в Україні. Неодноразово видання виходило переможцем у всеукраїнських конкурсах.

1994 року Указом Президента України Мар'яну Красуцькому присвоєно почесне звання “Заслужений журналіст України”. Він удостоївся найвищої в 90-ті роки журналістської нагороди – республіканської премії ім. Ярослава Галана, 2001 року став лауреатом премії Спілки журналістів України “Золоте перо”. У 1997, 2000 рр. облдержадміністрацією визнавався кращим журналістом Хмельниччини. 2001 року нагороджений орденом “За заслуги” III ступеня, лауреат Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка 2011 року.

Мар'ян Красуцький активно і плідно займається літературною діяльністю. Він – член Національної спілки письменників України, автор понад 20-ти книг, які, безумовно, збагачують нашу сучасну українську літературу, протистоять безідейності та угодництву літературного читива, цілої низки оповідань, новел, есе, літературно-критичних статей, які друкувалися і нині постійно друкуються на шпальтах статей і журналів, звучать на українському радіо. 1997 року йому присуджено всеукраїнську літературну премію ім. Юрія Яновського за кращі новелістичні твори. За визначні досягнення в українській літературі двічі удостоєний Почесної відзнаки Національної спілки письменників України (2000, 2003). Він – лауреат обласних літературних премій ім. Микити Годованця та ім. Володимира Булаєнка. Нині він очолює Кам'янець-Подільську регіональну філію Національної спілки письменників України. Ім'я М. Красуцького занесене до “Енциклопедії Сучасної України” (т. 11).

Мар'ян Іванович – людина активної життєвої позиції, відомий громадський діяч. Він зробив чимало для популяризації імен літераторів Поділля, зокрема В. Булаєнка, Г. Костюка і М. Годованця. З його ініціативи Хмельницька обласна організація Національної спілки письменників заснувала Хмельницьку обласну літературну премію імені Григорія Костюка, започаткувала щорічні урочисті пошанування його пам'яті на батьківщині відомого літературознавця – у с. Боришківці Кам'янець-Подільського району на Хмельниччині.

За значний особистий внесок у відродження культури і духовності краю, активну громадську діяльність сесія Кам'янець-Подільської районної ради присвоїла М. І. Красуцькому звання “Почесний громадянин Кам'янець-Подільського району” (2003 р.).

30 січня 2003 року на засідання вченої ради Кам'янець-Подільського педагогічного університету М. І. Красуцький обраний почесним професором кафедри української літератури.

Основні праці:

Покаяння : оповідання / М. Красуцький. – Хмельницький : РВВ обл. управл. по пресі, 1991. – 61 с.; Судний день : повість. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. міськ. друк., 1992. – 64 с.; Репресовані безвинно : нариси. / М. І. Красуцький – Хмельницький : РВВ обл. управл. по пресі, 1992. – 74 с.; В чеканні весни : оповідання, новели / М. Красуцький. – Вісбаден, 1996. – 64 с.; Дорогу долає той, хто йде : історико-публіцистичні нариси / М. Красуцький. – К. : Ірма-прес, 1996. – 68 с.; Острів любові : новели / М. Красуцький. – К. : Укр. письменник, 1996. – 55 с.; Березневий грім : документальна повість / М. Красуцький. – К. : Укр. письменник, 1997. – 71 с.; На білому коні світання : повість про Володимира Булаєнка / М. Красуцький. – К. : Ірма-прес, 1997. – 76 с.; Довга дорога вночі : роман / М. І. Красуцький. – К. : Укр. письменник, 1998. – 197 с.; Голубі берети : повість / М. І. Красуцький. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000. – 128 с.; Павутиння : роман / М. Красуцький. – К. : Укр. письменник, 2001. – 192 с.; Земля, на якій живу : художньо-документальна повість / М. Красуцький. – К. : Колос, 2003. – 192 с.; Редакція : роман / М. І. Красуцький. – К. : Укр. письменник, 2004. – 176 с.; Адамове яблуко : художньо-документальна повість / М. Красуцький – Кам'янець-Подільський, 2005. – 160 с.; Розрив-трава : роман-документ / М. І. Красуцький. – Кам'янець-Подільський : Мошак М. І, 2008. – 191 с.; Грона калини червоні : повість / М. Красуцький. – Кам'янець-Подільський, 2012. – 80 с.

Про М. І. Красуцького:

Мачківський М. Красуцький Мар'ян Іванович / М. Мачківський, А. Гаврищук // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 616–625; Браєску А. Громадянський наступ на бездуховність : [про роман-документ М. Красуцького “Розрив-трава на лютих перехрестях”, присвячений Микиті Годованцю] / А. Браєску // Подільські вісті. – 2009. – 1 верес.(№ 119). – С. 3; Добровольський В. Не даймо серцям збайдужіти, а душам – зачерствіти! : [інтерв'ю з Мар'яном Красуцьким] / В. Добровольський // Подільські вісті. – 2010. – 13 лип. (№ 102). – С. 3; Сохацька Є. Вітаємо лауреата [Всеукраїнської літературно-мистецької

премії імені І. Огієнка Красуцького М. І.] / Є. Сохацька // Подолянин. – 2011. – 25 берез.(№ 13). – С. 3.

Гавришук А. П., Сохацька Є. І.

10 січня

**65 років від дня народження
Елеонори Іванівни Федорчук,**
кандидата педагогічних наук,
професора кафедри педагогіки

Народилася 10 січня 1948 р. у Кам'янці-Подільському в сім'ї педагогів. Після закінчення загальноосвітньої середньої школи № 5 вступила до Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту ім. В. П. Затонського, отримала спеціальність учителя фізики та електротехніки. Працювала в середній школі № 13 вчителем фізики, була секретарем комсомольської організації.

1972 року почала працювати в Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті. З цього часу усе подальше життя пов'язане з роботою у вищій школі. Пройшла усі щаблі науково-педагогічної діяльності: асистент, старший викладач, доцент та професор кафедри педагогіки. Закінчила заочно аспірантуру при Українському науково-дослідному інституті педагогіки. 1988 року захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему: "Підготовка учнів V – IX класів сільських шкіл до праці та свідомого вибору професії".

1992 року призначена завідувачкою кафедри педагогіки, тричі переобиралася на цю посаду. Під її керівництвом колектив кафедри забезпечував загально-педагогічну підготовку студентів всіх факультетів університету. Студенти та магістранти під керівництвом найбільш досвідчених викладачів кафедри виконували курсові, бакалаврські, дипломні та магістерські роботи. Починаючи з 2003-2004 н. р., з ініціативи Міністерства освіти і науки України, у ВНЗ III-IV рівнів акредитації розпочато проведення педагогічного експерименту із запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. З 2004-2005 н. р. до участі у ньому долучилися фізико-математичний і педагогічний факультети нашого університету. З вересня 2006 року впровадження експерименту розпочалося на перших курсах усіх спеціальностей. Саме колектив кафедри педагогіки під керівництвом Елеонори Іванівни був у авангарді цього експерименту. За загальною редакцією Е. І. Федорчук був підготовлений підручник з педагогіки за модульною системою навчання, розроблені модульно-розвивальні програми практичних занять.

У науковому доробку Е. І. Федорчук понад 100 навчальних і методичних посібників, наукових статей, тез виступів на наукових конференціях.

2010 року передала завідування кафедрою своїй колезі Т. Й. Франчук. Е. І. Федорчук – майстерний викладач, багато років читає педагогіку та

основи педагогічної майстерності на різних факультетах та в магістратурі, використовує новітні педагогічні технології та інтерактивні методи і форми навчання, керує написанням курсових, дипломних та магістерських робіт. Як педагог вона небайдужа до проблем організації педагогічної практики студентів, здійснює керівництво різними видами практик, бере участь у підготовці методичних рекомендацій щодо організації психолого-педагогічної та фахової практики на різних факультетах.

За багаторічну плідну навчально-педагогічну діяльність, вагомий внесок у розвиток національної освіти Елеонора Іванівна відзначена цілим рядом нагород: подяки, грамоти тощо.

Основні праці:

Загальна педагогіка: модульне навчання : посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Е. І. Федорчук, В. П. Вонсович, Т. І. Конькова [та ін.] ; за заг. ред. Е. І. Федорчук. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2003. – 328 с.; Методичні поради до проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і організації самостійної та індивідуальної роботи студентів при вивченні педагогіки : навч.-метод. посіб. / Е. І. Федорчук, Т. І. Франчук, Т. І. Конькова [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2006. – 188 с.; Основи педагогічної майстерності : навч.-метод. посіб. / Е. І. Федорчук, Т. І. Конькова, В. В. Федорчук [та ін.] ; за заг. ред. Е. І. Федорчук. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2006. – 240 с.; Сучасні педагогічні технології : навч.-метод. посіб. / авт.-уклад. Федорчук Е. І. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2006. – 212 с.; Загальна педагогіка: лекції : навч.-метод. посіб. – Кам'янець-Подільський : Зволейко, 2007. – 284 с.; Історія педагогіки: лекції та хрестоматія : навч. посіб. / авт.-упоряд.: Е. І. Федорчук, В. В. Федорчук. – Кам'янець-Подільський : Зволейко, 2007. – 320 с.; Навчальна психолого-педагогічна практика студентів : [навч. посіб.] / Е. І. Федорчук. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Світ, 2008. – 32 с.; Педагогічна практика : програма та метод. рек. для підготовки бакалаврів на фізмат. ф-ті / [уклад.: П. С. Атаманчук, Л. О. Смержевський, Е. І. Федорчук та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т імені І. Огієнка, 2008. – 54 с.; Проблеми впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в діяльності кафедри / Е. І. Федорчук // Модернізація вищої освіти в контексті європейського виміру : наук.-метод. зб. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 72–78; Інтерактивне навчання як засіб формування педагогічної компетентності студентів / Е. І. Федорчук // Збірник наукових праць “Педагогічна освіта: теорія і практика” / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т імені І. Огієнка, Ін-т педагогіки АПН України. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 4. – С. 104–108; Використання діалогових технологій у викладанні педагогічних дисциплін / Е. І. Федорчук // Гуманітарні студії: Україна-Польща : зб. наук. праць / [упоряд. В. О. Савчук, Г. П. Ковальчук]. – Кам'янець-Подільський ; Жешів, 2010. – С. 167–172; Проблема формування християнських цінностей: діалог школи і церкви / Е. І. Федорчук // Формування основ християнської моралі в процесі духовного відродження

нації : IV Всеукр. міжконфес. християнська наук.-практ. конф. 13-14 січня 2011 р. : зб. статей. – Кам'янець-Подільський, 2011. – С. 144–146; Лекція як засіб реалізації студентоцентристського підходу до викладання педагогічних дисциплін / Е. І. Федорчук // Збірник наукових праць “Педагогічна освіта: теорія і практика / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т імені І. Огієнка ; Ін-т педагогіки АПН України. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 7. – С. 98–102.

Про Е. І. Федорчук:

Філінюк А. Г. Федорчук Елеонора Іванівна / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 509–512.

Франчук Т. Й.

20 січня

**75 років від дня народження
Анатолія Феодосійовича Суrowого,
кандидата історичних наук,
доцента кафедри історії України**

Народився 20 січня 1938 року в с. Хоптинці Сатанівського (нині Городоцького) району на Хмельниччині в сім'ї учителя та колгоспниці. Через два роки батьки переїхали жити до с. Радковиця цього ж району. Раннє дитинство обпалила війна, зазнав голоду 1947 року, пізнавав світ через працю. Любив книги, багато читав. Радковецьку семирічну школу закінчив на «відмінно».

1952 року вступив до Кам'янець-Подільського індустріального технікуму, але через місяць повернувся додому, переважила все-таки тяга до гуманітарних наук. Продовжив навчання в середній школі с. Калитинці на Городоччині. Протягом трьох років, щодня, за будь-якої погоди, долав семикілометрову відстань до школи. Навчався добре, брав участь у драмгуртку, був редактором шкільної стінгазети. Протягом 1955–1960 рр. навчався на історико-філологічному факультеті (спеціальність українська мова і література, історія) Кам'янець-Подільського педінституту. Відзначився гарними здібностями і сумлінням у навчанні, був активним у громадському житті вузу (член комсомольського бюро факультету, редактор факультетської стінгазети та інші доручення). У листопаді 1957 року почала виходити інститутська багатотиражка і А. Ф. Суrowий був одним з перших її редакторів.

Інститут закінчив з відзнакою, три місяці працював учителем у селі Велика Чернявка Ружинського району на Житомирщині. У листопаді 1960 року одружився. З листопада 1960 до грудня 1963 р. служив в армії в Алма-Аті та Улан-Уде. Повернувшись, знову працював у школі села Сербинівці Жмеринського району на Вінниччині.

З вересня 1963 р. – асистент кафедри марксизму-ленінізму Кам'янець-Подільського педінституту, з січня 1969 р. – старший викладач, з листопада 1973 р. – доцент. 1997 року обраний на посаду професора кафедри історії України. В травні 1971 року захистив кандидатську дисертацію.

А. Ф. Суrowий – плідний науковець, учасник наукових, усіх звітних наукових конференцій викладачів університету. Брав участь у редагуванні тому «Історія міст і сіл УРСР. Хмельницька область», 18 наукових збірників.

1970–1974 рр. – заступник декана філологічного факультету, 1975 року обраний завідуючим кафедрою історії КПРС і політекономії і працював на цій посаді 12 років.

Склалося так, що Анатолію Феодосійовичу довелося викладати різні історичні дисципліни, зокрема останні двадцять років – історію України. Та завжди він до обов'язків викладача вищого навчального закладу ставився і ставиться винятково відповідально, намагаючись об'єктивно розібратись у складних і суперечливих історичних процесах, самостійно дійти до істини. Він вміє творчо і критично переосмислити наше минуле, збагнути розмаїття сьогодення, у якому нове, стверджуюче право на існування так завзято змагається із старим і віджилим. Крім того, викладач залучався до роботи в обласному педагогічному ліцеї. В процесі читання лекцій і проведення семінарських занять звертає увагу на висвітлення історії України в контексті світової європейської історії, розкриття взаємозв'язків основних історичних процесів і подій в Україні та світі, характеристики окремих видатних історичних і культурно-освітніх діячів України, намагаючись уникнути однобокої трактовки їх діяльності в історії. При вивченні найважливіших тем намагається забезпечити зв'язок теми з сучасністю, підкреслити уроки, які впливають з історичного досвіду національно-визвольної боротьби і українського державотворення для сучасного етапу розбудови незалежної України.

Багаторічна професійна і громадська діяльність А. Ф. Суrowого відзначена орденом «Знак Пошани», знаками «Відмінник освіти Узбецької РСР» та «Відмінник освіти України», Почесними грамотами Міністерства освіти України та Узбекистану, органів влади Хмельницької та Хорезмської областей, міської влади, відзнаками Кам'янець-Подільського державного університету «Ветеран праці» та «За вагомий внесок у розвиток освіти і науки», подяками та преміями.

Разом з дружиною, викладачем нашого університету Тіною Іванівною, виховали дочку і сина, мають трьох онуків.

Основні праці:

Нариси історії Хмельницької обласної партійної організації / [редкол.: Т. В. Главак (голова), О. Ф. Осетров, А. Ф. Суrowий та ін.] – Львів : Каменяр, 1972. – 372 с.; Діяльність організацій Поділля у період відбудови народного господарства (1921–1925 рр.) : метод. розроб. / А. Ф. Суrowий, Н. Н. Вавринчук. – Хмельницький, 1979; Соціалістичне будівництво на Хмельниччині 1921–1941: документи і матеріали / упоряд.: І. В. Гарнага, С.

Л. Коваленко, А. Ф. Суворий та ін. – Львів : Каменяр, 1989. – 207 с.; Нариси історії Поділля: на допомогу вчителю / [Л. В. Баженов, О. М. Завальнюк, А. Ф. Суворий та ін.]. – Хмельницький : Облполіграфвидав, 1990. – 327 с.; Українізація профспілок республіки в 1920-ті роки: здобутки і втрачені можливості / А. Ф. Суворий // Наукові праці історичного факультету / Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т. – Кам'янець-Подільський, 1996. – Т. 2. – С. 104-113; Історія України : в 3-х ч. / [С. В. Трубчанінов, І. С. Винокур, А. Ф. Суворий та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 1996. – Ч. 3. – 112 с.; Боротьба з безробіттям на Поділлі в 1920-х роках / А. Ф. Суворий // Поділля в контексті української історії : матер. всеукр. наук. конф., 29-30 листоп. 2001 р. – Вінниця, 2001. – С. 206-215; До питання про динаміку профспілкового руху на Поділлі в період НЕПУ (1921–1928) / А. Ф. Суворий // Матеріали XI Подільської іст.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський, 2004. – С. 325-334; Роль профспілок та інших громадських організацій Поділля в розвитку освіти у 1920-х рр. / А. Ф. Суворий, О. С. Марчак // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 4. – С. 320-328; Професійно-технічна освіта на Поділлі (1920-ті роки) / А. Ф. Суворий // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 6. – С. 280–293; Алещенко М. І. Участь комнезамів України у розвитку культури соціально-побутової сфери села (1920–1933 рр.) / М. І. Алещенко, В. А. Радіоненко, А. Ф. Суворий // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Іст. науки. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 17: На пошану професора В. П. Газіна. – С. 73–85; Каньоса П. С. Педагогічний факультет Кам'янець-Подільського національного університету : минуле і сьогодення / П. С. Каньоса, А. Ф. Суворий. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 196 с.; Каньоса П. С. Педагогічний факультет: кроки зростання / П. С. Каньоса, А. Ф. Суворий // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 11: Матеріали сьомого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі. Присвяч. 90-річчю Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту”. – С. 155–179; Технікуми Поділля в 1920-х роках / А. Ф. Суворий // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 14. – С. 147-171; Ліквідація неписьменності на Поділлі в 1920-х роках / А. Ф. Суворий // Наукові праці Кам'янець-Поділ. ун-ту ім. І. Огієнка. Іст. науки – Кам'янець-Подільський, 2011. – Т. 21: На пошану професора О. М. Завальнюка. – С. 436-448.

Про А. Ф. Суворого:

Гаврищук А. Подільський самородок (До 60- річчя від дня народження Анатолія Суворого) / А. Гаврищук // Подолянин. – 1998. – 16 січ.; Завальнюк О. М. Суворий Анатолій Феодосійович / О. М. Завальнюк, А. П. Гаврищук // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 459–471; Хоптяр А. З шестидесятиліттям, професоре! // Кам'янець-Подільський вісник. – 1998. – 17 січ.; Завальнюк О. М. Півстоліття на ниві освіти України (до 70-річчя від дня народження А. Ф.

Сурового) / О. М. Завальнюк, А. П. Гаврищук // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 11: Матеріали сьомого круглого столу “Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі. Присвяч. 90-річчю Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту”. – С. 440–453; Марковська Н. “Не такий вже він і Суровий...” / Н. Марковська // Подолянин. – 2008. – 18 січ. (№3). – С. 4.

Гаврищук А. П.

28 січня

95 років від дня народження

Івана Вікторовича Іваха,

кандидата фізико-математичних наук, доцента,
проректора з наукової роботи, ректора інституту,
завідувача кафедри загально-технічних дисциплін
(1918-1983)

Народився 28 січня 1918 року в селянській сім'ї у с. Балакири Городоцького району на Хмельниччині. Після закінчення сільської неповної середньої школи навчався на робітфаці, 1935 року став студентом фізико-математичного факультету Кам'янець-Подільського педінституту. У зв'язку з ліквідацією того ж року інституту продовжив навчання у Ніжинському педінституті, куди був переведений факультет. 1939 року закінчив ВНЗ з відзнакою, деякий час працював учителем фізики Вишнівчицької середньої школи на Чемеровеччині. Восени того ж року був призваний до армії. Учасник Великої Вітчизняної війни, відзначений бойовими нагородами.

1946 року прибув до Кам'янця-Подільського, працював учителем фізики в школах міста, з 1950 року – викладачем кафедри фізики педінституту. 1959 року був призначений на посаду проректора з навчально-виховної роботи, а 24 березня 1967 року став ректором Кам'янець-Подільського педінституту. На цій посаді дбав про розширення, зміцнення та удосконалення навчально-наукової бази інституту, створення нових кабінетів та лабораторій, обладнаних сучасними приладами, установками, наочністю. 1970 року завершено добудову просторого приміщення для абонементу та читального залу, студентської їдальні. Досвідчений педагог і науковець, управлінець і вихователь робив свою справу професійно, чесно і сумлінно. Велику увагу приділяв організації науково-дослідної роботи в інституті. Наукові пошуки самого Івана Вікторовича увінчались захистом кандидатської дисертації на тему «Криволінійний та обертальний рух у курсі фізики середньої школи» (1961). Через два роки отримав вчене звання доцента. Опублікував 37 наукових праць.

За трудові досягнення був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, медалями, Почесними грамотами Міністерства народної освіти України, медаллю А. С. Макаренка, знаками “Відмінник народної освіти Української РСР” та “Відмінник народної освіти Узбецької РСР”.

1977 року за власним бажанням залишив посаду ректора і до 1983 року працював завідувачем кафедри загальнотехнічних дисциплін, був доцентом кафедри, а після виходу на пенсію – погодинником. Завжди цікавився життям інституту, сумлінно виконував громадські доручення.

11 жовтня 1989 року невтомного працелюба не стало. Справу, якій Іван Вікторович чесно служив усе життя, гідно продовжують його колишні колеги й учні.

Основні праці:

Вивчення теми «Хвильові властивості світла» в 10 класі : метод. розробка на допомогу молодим вчителям / І. В. Івах. – Хмельницький, 1956. – 47 с.; Вивчення теми «Рух рідин і газів» в 9 класі середньої школи : метод. розробка на допомогу молодим учителям / І. В. Івах. – Хмельницький, 1958. – 70 с.; До ознайомлення учнів з матеріалами про рух штучних супутників землі : метод. розробка / І. В. Івах. – Хмельницький, 1959. – 40 с.; Збірник запитань і задач з фізики для 6-8 класів / І. В. Івах, М. А. Килимник. – К. : Рад. школа, 1962. – 194 с.; Вивчення теми «Криволінійний та обертальний рух» в середній школі / І. В. Івах. – К. : Рад. школа, 1963. – 56 с.; Зауваження до методів визначення похибок і їх використання / І. В. Івах, М. С. Шульга // Методика викладання фізики : республ. наук.-метод. зб. – К., 1970. – С. 181–186; Методичні вказівки до вивчення розділу фізики 9 класу «Молекулярна фізика» / І. В. Івах. – Хмельницький, 1979. – 49 с.; Педагогічна практика студентів фізико-математичного факультету : метод. рек. / І. В. Івах, Л. О. Смержевський, П. С. Атаманчук. – Кам'янець-Подільський, 1983. – 36 с.; Використання мікрокалькуляторів на уроках фізики : метод. рек. для вчителів фізики / І. В. Івах. – Хмельницький, 1985. – 37 с.; Розв'язування задач з фізики з використанням мікрокалькулятора : метод. рек. для вчителів фізики / І. В. Івах, І. М. Лісовий. – Хмельницький, 1986. – 46 с.

Про І. В. Іваха:

Гаврищук А. Пам'ять про ректора / А. Гаврищук // Кам'янець-Поділ. вісник. – 1998. – 24 січ.; Гаврищук А. П. Івах Іван Вікторович / А. П. Гаврищук // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 157–163; Іван Вікторович Івах (до 90-річчя від дня народження) : біобібліогр. покажч. / [уклад.: Л. В. Огороднікова, О. В. Гавва, Т. П. Поведа та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2008. – 10 с.; Іван Вікторович Івах // Завальнюк О. М. Кам'янець-Подільський державний учительський інститут у роки Великої Вітчизняної війни: дослідження, документи і матеріали, спогади / О. М. Завальнюк, В. С. Прокопчук, А. П. Гаврищук. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 134–138.

Конет І. М.

1 березня

75 років від дня народження

Кукурудзяка Миколи Григоровича,
доктора історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії
(1938–1999)

Народився 1 березня 1938 р. у селі Острівчани Кам'янець-Подільського району. 1946 року пішов до місцевої початкової школи, яку закінчив 1950 року. Протягом 1950–1953 рр. навчався в семирічній школі сусіднього села Руда, 1953–1956 рр. – на клубному відділі Кам'янець-Подільського культурно-освітнього технікуму. Працював на посаді завідуючого клубом у рідному селі. З вересня 1958-го по березень 1961 року служив в армії в Мурманському військовому окрузі. У цей час зародилося бажання стати істориком. Фах історика здобув у Чернівецькому університеті, після закінчення якого у 1966 р. працював учителем в Рукшинській середній школі Хотинського району.

Восени 1968 року вступив до аспірантури Чернівецького університету, 1973 року захистив кандидатську дисертацію. Після закінчення аспірантури працював асистентом кафедри загальної історії Ніжинського педінституту, з липня 1972-го по липень 1974 року – молодшим науковим співробітником відділу історії Північної Буковини Інституту історії АН УРСР у Чернівцях.

1974 року на пропозицію декана історичного факультету Кам'янець-Подільського педінституту А. О. Копилова зайняв посаду старшого викладача кафедри всесвітньої історії, яку згодом очолив. Як завідуючий кафедрою дбав про науковий ріст кадрів. Якщо в середині 80-х на ній працювало 2 професори, 6 доцентів і 2 асистенти, то 1999 року – 5 професорів, 3 доценти і за цими показниками кафедра вийшла на одне з перших місць. За 1991–1999 рр. членами кафедри підготовлено й опубліковано 15 монографій, 7 навчальних посібників і підручників, понад 200 наукових статей, матеріалів і повідомлень. За сприяння М. Г. Кукурудзяка з осені 1992 року при кафедрі відкрито аспірантуру.

У 70–90 рр. коло його наукових інтересів розширилось. Провідна проблема знайшла повне висвітлення в докторській дисертації «Робітничий клас Буковини в другій половині XIX – на початку XX ст.» та однойменній монографії. Дисертацію захистив у травні 1987 року в Київському університеті ім. Т. Шевченка. Його цікавили питання історії, історіографії, джерелознавства України, Центральної, Південно-Східної, Західної Європи та Америки нового часу. Активно досліджував історію і освіту доби національно-визвольних змагань 1917–1920 рр. Здійснив публікації з історії Червоного Хреста на Поділлі, «Історико-краєзнавчий нарис села Кременчуки», низки статей з історії рідного села Острівчани. Протягом 1972–1999 рр. видав понад 150 наукових праць.

З кінця 70-х рр. виступив одним з організаторів V–IX наукових конференцій істориків-краєзнавців Поділля (1979–1995), науково-практичних конференцій «Т. Г. Шевченко і Поділля» (1989), «Проблеми етнографії, фольклору і соціальної географії Поділля» (1992), «Поділля і Волинь у контексті історії українського національного відродження» (1995), був

членом редколегії збірників цих конференцій та «Наукових праць історичного факультету Кам'янець-Подільського педагогічного університету»(1995–1996).

Його праця не раз відзначалася грамотами, 1986 року – знаком Міністерства освіти УРСР «Відмінник народної освіти УРСР».

Однак смерть на підйомі можливостей перервала творчий процес. 1999 року він відійшов у вічність.

Основні праці:

Антифашистський рух Опору в країнах Західної Європи у роки другої світової війни (1939–1945 рр.) / М. Г. Кукурудзяк. – Кам'янець-Подільський, 1976. – 30 с.; Робітничий рух на Північній Буковині наприкінці XIX на початку XX ст. / М. Г. Кукурудзяк. – Львів : Вища школа, 1982. – 127 с.; Динаміка міського населення Західного Поділля в другій половині XIX ст. / М. Г. Кукурудзяк. // Подільська старовина : наук. зб. на пошану вченого і краєзнавця В. Д. Отомановського. – Вінниця, 1993. – С. 186–191; Поділля в системі західноєвропейського капіталістичного ринку в другій половині XIX ст. / М. Г. Кукурудзяк // Культура Поділля: історія і сучасність : матеріали другої наук.-практ. конф., присвяч. 500-річчю м. Хмельницького, 27–29 серп. 1993 р. – Хмельницький, 1993. – С. 315–317; З історії створення Кам'янець-Подільського державного українського університету / М. Г. Кукурудзяк, М. М. Собчинська // Поділля і Волинь у контексті історії українського національного відродження : наук. зб. – Хмельницький, 1995. – С. 66–73; Кам'янець-Подільський державний український університет як тип вищої школи в Українській Народній Республіці / М. Г. Кукурудзяк, М. М. Собчинська // Там само. – С. 151–153; З історії села Острівчани / М. Г. Кукурудзяк, М. М. Собчинська // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-ту. Іст. ф-т. – Кам'янець-Подільський, 1995. – Т. 1. – С. 218–222; Історико-краєзнавчий нарис села Кременчуки (Красилівський район, Хмельницька область) / М. Г. Кукурудзяк, М. О. Соколовський, Г. В. Валесюк та ін. – Хмельницький : Поділля, 1995. – 80 с.; З історії національної школи і педагогічної думки в Українській Народній Республіці / М. Г. Кукурудзяк, М. М. Собчинська. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 1997. – 175 с.; Становище західноукраїнських земель у складі монархії Габсбургів / М. Г. Кукурудзяк // Творчі вершини вченого. До 60-річчя від дня народження професора М. Г. Кукурудзяка. – Кам'янець-Подільський, 1998. – С. 30–39; Наукові праці професора М. Г. Кукурудзяка (1972–1997) // Там само. – С. 17–29; З історії Всеукраїнської учительської спілки періоду українських національно-визвольних змагань / М. Г. Кукурудзяк // Симон Петлюра в контексті українських національно-визвольних змагань : зб. наук. праць. – Фастів, 1999. – С. 171–177; Історіографія історії нового і новітнього часу країн Європи і Америки : конспект лекцій / М. Г. Кукурудзяк. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2002. – 136 с.

Про М. Г. Кукурудзяка:

Баженов Л. В. Кукурудзяк Микола Григорович // Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ–ХХ ст. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 254–255; Степанков В. С. На ужинок 60-річчя: слово про колегу / В. С. Степанков // Творчі вершини вченого. До 60-річчя від дня народження професора М. Г. Кукурудзяка. – Кам'янець-Подільський, 1998. – С. 3–10; Баженов Л. В. Професор Микола Кукурудзяк – дослідник історії Буковини і Поділля, діяч краєзнавчого руху / Л. В. Баженов // Там само. – С. 11–16; Гаврищук А. Здобутки і турботи професора (До 60-річчя від дня народження М. Г. Кукурудзяка) / А. Гаврищук // Кам'янець-Поділ. вісник. – 1998. – 28 лют.; Його ж. Не відцвіла доля професора // Кам'янець-Поділ. вісник. – 1999. – 9 лип. (№28). – С. 5; Степанков В. С. Кукурудзяк Микола Григорович / В. С. Степанков // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 248–260.
Прокопчук В. С.

24 березня

60 років від дня народження

Анатолія Володимировича Михальського,
кандидата медичних наук, доцента кафедри
психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи

Народився 24 березня 1953 року в с. Велика Яромірка Городоцького району Хмельницької області. Закінчивши 8 класів місцевої середньої школи, продовжив навчання в Чортківському медичному училищі і здобув кваліфікацію “фельдшер” (1972 р.). Пропрацювавши декілька місяців у Лісоводській дільничній лікарні, був призваний на службу до армії, яку проходив у Закавказькому військовому окрузі.

З 1974 року Анатолій Володимирович надовго пов'язав своє життя із Чернівцями. Закінчивши Чернівецький медичний інститут, з 1981 року працював старшим лаборантом кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб, а з 1983 року асистентом кафедри фармакології. Саме тут на становлення науковця вплинули відомі вчені – професори Юрій Іванович Іванов і Олена Іларіонівна Самсон.

1989 року після успішного захисту кандидатської дисертації на тему “Зміна функції нирок і водно-сольового обміну при збільшенні об'єму рідини в організмі” Анатолій Володимирович здобув науковий ступінь кандидата медичних наук за спеціальністю “Нормальна фізіологія”.

На початку 90-х років пов'язав своє життя з Кам'янець-Подільським університетом. Тут він пройшов шлях від старшого викладача кафедри основ медичних знань і охорони здоров'я дітей (з 1993 року її завідувача) до декана факультету. З 1997 року завідував кафедрою прикладного людинознавства дефектологічного факультету, а з 2002 року – кафедрою медико-біологічних основ соціальної реабілітації. 1997 року він отримав вчене звання доцента. Закінчивши навчання в Кам'янець-Подільському державному університеті (2001 р.), він здобув диплом практичного психолога у закладах освіти. З 2007

року очолював факультет психології Кам'янець-Подільського національного університету.

Основний напрям наукової діяльності – регуляція водно-сольового обміну та проблеми гастроентерологічної патології, а впродовж останніх 10 років займається дослідженням психології соматичного хворого. У його науковому доробку понад 60 наукових праць, серед яких 2 навчальних посібники 3 методичні рекомендації. Анатолій Володимирович – учасник багатьох міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій. Читає лекції, проводить практичні і лабораторні заняття, керує написанням курсових, дипломних і магістерських робіт.

За сумлінну працю та плідну науково-педагогічну діяльність 2001 року був нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти України, 2003 року – знаком “Відмінник освіти України”, 2007 року – відзнакою “За вагомий внесок у розвиток освіти та науки у Кам'янець-Подільському державному університеті” та Грамотою Кам'янець-Подільської міської ради.

Основні праці:

Тестовые задания для субординаторов по клинической фармакологии : метод. разработка в помощь студ. / А. В. Михальский, В. Г. Глубоченко. – Черновцы, 1991. – 52 с.; Довідник основних статистичних показників стану здоров'я населення та діяльність закладів охорони здоров'я міста Кам'янця-Подільського за 1994 рік : довідкові та метод. рекомендації / А. В. Михальський, В. Т. Грубляк, В. С. Стринадко [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 1995. – 63 с.; Перша допомога при загрозливих для здоров'я і життя станах : метод. розробка на допомогу вчителям валеології та студентам / А. В. Михальський. – Кам'янець-Подільський, 1996. – 27 с.; Хвороби і здоров'я студентам / А. В. Михальський // Медико-біологічні основи валеології : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / під заг. ред. П. Д. Плахтія. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 269–308; Плахтій П. Д. Мікроорганізми, харчування і здоров'я людини : навч. посіб. / П. Д. Плахтій, А. В. Михальський, Т. М. Супрович ; за ред. П. Д. Плахтія. – Кам'янець-Подільський, 2006. – 192 с.; Михальський А. В. Факультет психології Кам'янець-Подільського нац. ун-ту : іст. нарис / А. В. Михальський, О. А. Юга. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 60 с.; Співак В. І. Особливості адаптації прийомних дітей до нового соціального середовища / В. І. Співак, А. В. Михальський. // Збірник наук. праць Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту. Сер. соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 8. – С. 465–469; Особливості проявів неуспішності у молодших школярів з розладами мовлення / А. В. Михальський, В. І. Співак // Вісник Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Корекційна педагогіка і психологія / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 2. – С. 209–219; Розвиток емпатійності в процесі професійного становлення студентів-клінічних психологів / А. В. Михальський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 р. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 4. – С. 39–40; Психологічні

особливості хворих гіпертонічною хворобою / А. В. Михальський. // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 9. – С. 118–129; Посттравматичний стресовий розклад : іст. огляд / А. В. Михальський, Ю. О. Царьов // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 12. – С. 687–696.

Про А. В. Михальського:

Михальський Анатолій Володимирович // Кам'янець-Подільський національний університет : ювілейне видання / [авт. упоряд. Я. Білейчук ; редкол.: О. М. Завальнюк, В. А. Смолій, І. М. Вишневський та ін.]. – К., 2008. – С. 67; Анатолій Володимирович Михальський // Сучасні проблеми експериментальної психології (наукова школа) : біобібліогр. покажч. / [уклад.: І. М. Конет, А. І. Шинкарюк, Л. Онуфрієва та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 16 – 22. – (Серія: «Наукові школи університету» ; вип. 10).

Михальська Ю. А.

30 березня

**85 років від дня народження
Олексія Олександровича Чехівського,**
кандидата філологічних наук, професора,
завідувача кафедри української мови

Народився 30 березня 1928 року в селянській родині села Ямпільчик Чемеровецького району Хмельницької області. Початкову освіту здобув у Ямпільчицькій неповній середній школі. Навчання було перерване війною, восени 1944 р. продовжив навчання в Чемеровецькій середній школі. По закінченні семи класів працював у редакції Чемеровецької районної газети «Голос стахановця» власкором, згодом – відповідальним секретарем. Одночасно продовжував навчання в 9-10 кл. Чемеровецької середньої школи, яку закінчив 1948 року. Цього ж року вступив до Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова на українське відділення філологічного факультету, який закінчив 1953 року.

Написав і захистив дипломну роботу «Мовностилістичні особливості поеми А. Малишка «Прометей»», в якій дискутував з академіком І. К. Білодідом з приводу класовості мови.

Одержавши вільний диплом, 10 років (1953–1963) працював в Кам'янець-Подільській середній школі № 8, водночас з 1955 року – викладачем-погодинником Кам'янець-Подільського педагогічного інституту. Викладав історію української літературної мови, сучасну українську літературну мову, методику української мови та літератури, керував написанням студентами курсових робіт. 1963 року обраний за конкурсом на

вакантну посаду асистента кафедри української мови К-ПДПІ. 1969 року вступив до однорічної аспірантури Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР, де 1970 року захистив кандидатську дисертацію «Мовностилістичні особливості памфлета (на матеріалі української публіцистики 40–50 рр.)». 1973 року отримав вчене звання доцента. Протягом 1974–1984 рр. завідував кафедрою української мови. З 1998 року – професор цієї кафедри. Список друкованих наукових праць професора О. О. Чехівського становить понад 100 позицій, серед яких і монографія «Принципи аналізу мовної майстерності письменника».

Не полишав О. О. Чехівський і давнього юнацького захоплення – поезію. У творчій діяльності професора органічно поєдналися наукові пошуки з пошуками ніжно-ліричного слова. Його поетичні твори надруковані в місцевій та республіканській пресі.

За багатолітню сумлінну працю отримав ряд нагород, серед яких відзнака Міністерства освіти УРСР «Відмінник народної освіти», пам'ятний знак «50 років визволення України», ювілейні медалі, Почесні грамоти тощо.

З 2005 р. – на заслуженому відпочинку.

Основні праці:

Принципи аналізу мовної майстерності письменника : монографія / О. О. Чехівський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т, інформ.-вид. від., 1997. – 126 с.; Стилістичні фігури як засіб творення мовного образу України в невірній поезії 30-80 років / О. О. Чехівський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Вип. 5. – С. 117–120; Мовні щедроти «Щедрого вечора» Михайла Стельмаха / О. О. Чехівський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2002. – Вип. 6. – С. 128–134; Поетика Івана Прокоф'єва / О. О. Чехівський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Вип. 11, т. 2. – С. 139–142.

Про О. О. Чехівського:

Сохацька Є. І. Чехівський Олексій Олександрович / Є. І. Сохацька // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 532–540; Гаврищук А. Педагог, вчений, поет (до 75-річчя від дня народження О. О. Чехівського) / А. Гаврищук // Сім днів. – 2004. – 26 берез.; Красуцький М. Залюблений у слово / М. Красуцький // Край Кам'янецький. – 2004. – 3 черв. – С. 2; Олексій Олександрович Чехівський : біобібліогр. нарис (до 80-річчя від дня народження) / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ; [упоряд.: Л. М. Марчук, А. С. Попович]. – Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2008. – 68 с.

Сохацька Є. І., Марчук Л. М.

5 квітня

90 років від дня народження

Полікарпа Івановича Свідера,
доктора філологічних наук, професора кафедри
журналістики, академіка АНВШ
(1923–2012)

Народився 5 квітня 1923 року в с. Хропотова Чемеровецького району Хмельницької області в сім'ї селянина. Середню освіту здобув у сільській семирічці та Чемеровецькій середній школі, яку закінчив 1940 року. У тому ж році вступив до Харківського юридичного інституту, через кілька місяців перейшов на 1-й курс Кам'янець-Подільського учительського інституту. Та навчання перервала війна. З 1944 воював на фронті, був важко поранений.

1945–1950 рр. навчався в Київському університеті ім. Т. Шевченка (філологічний факультет), звідки був направлений на роботу викладачем літератури в Кам'янець-Подільське училище культури.

1954 року перейшов на кафедру української літератури Кам'янець-Подільського педінституту. Від асистента до професора, академіка АНВШ – ось такий творчий шлях Полікарпа Івановича. Кілька років завідував кафедрою української літератури. Захистив кандидатську, докторську дисертації. Наукові інтереси орієнтовані на усвідомлення однієї із визначальних рис народу – ментальності, у художньому відтворенні її життєвої суті в складні періоди життя та утвердження українського народу (на матеріалі творчості С. Васильченка, М. Хвильового, А. Головка, У. Самчука, Є. Гуцала, Г. Тютюнника та інших визначних класиків національної літератури). Праці професора використовуються при викладанні курсів історії української літератури, літературної критики, теорії літератури, при читанні спецкурсів та спецсеминарів у вищій школі. Автор десятків опублікованих праць: монографій, посібників, наукових статей, художніх творів. Був керівником наукової школи з проблем літературної критики.

Нагороджений орденами і медалями за бойові заслуги, має почесні нагороди за педагогічну діяльність – «Заслужений працівник освіти України», «Відмінник народної освіти», грамоти.

2012 року його життєвий шлях завершився.

Основні праці:

О. Копиленко. Життя і творчість. / П. І. Свідер – К. : Рад. письменник, 1960. – 180 с.; Олександр Копиленко. Літературний портрет. / П. І. Свідер. – К. : Держлітвидав України, 1962. – 87 с.; Традиції і покоління : літературно-критичний нарис / П. І. Свідер – К. : Рад. письменник, 1980. – 192 с.; О. Гончар. «Модри камень», «Бригантина» (метод. рек.). / П. І. Свідер. – Кам'янець-Подільський, 1989. – 19 с.; Час і твір (дещо про редагування ранніх оповідань А. Головка) / П. І. Свідер, Н. С. Богуцька // Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-ту. Сер. філол. – Кам'янець-Подільський, 1993. – Вип. 1. – С. 305–311; Бачити, думати, діяти ... / Н. Богуцька, П. Свідер // Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Сер. філол. – Кам'янець-Подільський, 1998. – Вип. 2. – С. 183–186; Собор.

Соборність. Людина. Життя / П. І. Свідер // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Вип. 7. – С. 292–296; Рід, родовід, покоління в українському художньому слові: літературно-публіцистичний нарис / П. І. Свідер. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2003. – Ч. 1. – 140 с.; 2008. – Ч. 2. – 144 с.

Про П. І. Свідера:

Кович В. Творчий неспокій / В. Кович // Прапор Жовтня. – 1968. – 5 жовт.; Спікер В. Терези життя [П. Свідера] / В. Спікер // Прапор Жовтня. – 1971. – 2 жовт.; Карась П. Воїн, життєлюб, академік [П. І. Свідер] / П. Карась // Подільські вісті. – 1999. – 7 трав.; Сохацька Є. І. Свідер Полікарп Іванович // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 377–386; Будзей О. Зі стрічки років Полікарпа Свідера / О. Будзей // Подолянин. – 2003. – 4 квіт.; Гаврищук А. Незабутній подвиг підпільників / А. Гаврищук // Кам'янець-Поділ. вісник. – 2003. – 26 верес.; Кулеметний гарт (незабутній епізод із фронтових буднів професора Кам'янець-Подільського державного університету, учасника партизанського руху, учасника бойових дій Полікарпа Івановича Свідера) // Кам'янець-Поділ. вісник. – 2004. – 10 груд. (№5). – С.7; Свідер Полікарп Іванович – педагог, літературознавець, громадянин (до 85-річчя від дня народження) / [уклад.: О. А. Рарицький, Н. Богуцька, Н.О. Лаврусевич, М. С. Васьків, І. І. Грінішина]. – Кам'янець-Подільський : Мошинський В. С., 2008. – 136 с. – (Серія «Постаті в освіті та науці» ; вип. 3); Полікарп Іванович Свідер // Текст як основна одиниця комунікації (наукова школа) : біобібліогр. покажч. / [уклад.: І. М. Конет, О. А. Рарицький, Л. А. Онуфрієва та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 3–5. – (Серія «Наукові школи університету» ; вип. 5); Полікарп Іванович Свідер // Завальнюк О. М. Кам'янець-Подільський державний учительський інститут у роки Великої Вітчизняної війни: дослідження, документи і матеріали, спогади / О. М. Завальнюк, В. С. Прокопчук, А. П. Гаврищук. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 226–230.

Сохацька Є. І., Рарицький О. А.

3 травня

140 років від дня народження

Павла Петровича Скоропадського,

визначного українського державного і політичного діяча,
воєначальника, гетьмана України, який 1918 р. підписав Закон
про заснування Українського державного університету в
Кам'янці-Подільському
(1873-1945)

Народився 3 травня 1873 року в м. Вісбадені (Німеччина). Дитячі роки пройшли в Тростянці Прилуцького повіту на Чернігівщині. У 1886–1893 рр. навчався в Петербурзькому пажеському корпусі – привілейованому

військовому навчальному закладі, після закінчення якого в чині корнета розпочав службу в Кавалергардському полку, командував ескадроном.

Брав участь у російсько-японській війні 1904–1905 рр. У грудні 1905 р. призначений флігель-ад'ютантом російського імператора Миколи II, у березні 1912 р. йому присвоїли звання генерал-майора полку. На початку Першої світової війни був удостоєний Георгіївського Хреста IV ступеня. Згодом отримав чин генерал-лейтенанта і був призначений командиром гвардійської кінної бригади, заступником командира гвардійського кінного, а згодом 8-го армійського корпусів.

У січні 1917 р. був призначений командувачем 34-го армійського корпусу, що займав позиції на Південно-Західному фронті на території Волині. Здійснив українізацію корпусу, який став називатися першим Українським корпусом, у складі якого налічувалося вісім полків, об'єднаних у дві дивізії (60 тис. бійців). В армійських і цивільних колах зростала популярність генерал-лейтенанта П. П. Скоропадського. 16 жовтня 1917 року його було обрано отаманом вільного Українського козацтва, 29 квітня 1918 року на Всеукраїнському з'їзді хліборобів 6432 депутати одноголосно проголосили П. П. Скоропадського Гетьманом України.

Після приходу до влади він приділяв велику увагу вирішенню економічних і фінансових проблем держави, а також формуванню регулярної української армії, очолив вищу земельну комісію. Особливо значущими були досягнення П. Скоропадського у сфері національно-культурної політики. Він намагався українізувати державний апарат та загальноосвітню школу, сприяв створенню в Україні низки національних державних наукових і культурно-освітніх інституцій, зокрема українських університетів у Києві та Кам'янці-Подільському.

17 серпня 1918 року П. П. Скоропадський затвердив “Закон про перетворення народного університету в Київський Державний Український Університет” та “Закон про заснування Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету”. В обох університетах мовою викладання ставала українська. Це була подія справді історичної ваги. Гетьман всіляко підтримував ці два навчальні заклади.

14 грудня 1918 року гетьман П. П. Скоропадський зрікся влади і перейшов на нелегальне становище, пізніше перебрався з родиною до Німеччини. 1920 року повернувся до активного політичного життя, очолив український союз землеробів-державників, сприяв організації Українського наукового інституту при Берлінському університеті. У роки Другої світової війни надавав допомогу українським діячам, яких переслідували нацисти. Був смертельно поранений під час бомбардування. Помер 26 квітня 1944 р. Похований в Оберсдорфі.

Про П. П. Скоропадського:

Жуковський А. Скоропадський П. / А. Жуковський, О. Оглоблин // Енциклопедія українознавства / голов. ред. В. Кубійович. – Перевид. в Україні. – Л., 2000. – Т. 8. – С. 2869–2870; Задунайський В. Скоропадський

Павло Петрович / В. Задунайський // Довідник з історії України ; за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – 2-ге вид., доопр. і допов. – К., 2001. – С. 768–770; Скоропадський Павло Петрович // Завальнюк О. М. Історія Кам'янець-Подільського державного університету в іменах (1918–1921 рр.). – Кам'янець-Подільський, 2006. – С. 21–32.

Завальнюк О. М.

22 травня

65 років від дня народження

Миколи Михайловича Чайки,

викладача кафедри методики музичного виховання,
вокалу і хорового диригування

Народився 1948 року в с. Томаківка Новоукраїнського р-ну Кіровоградської обл. Після закінчення восьмирічної школи навчався в технічному училищі в м. Києві, працював на військовому заводі. 1967–1969 рр. проходив службу в прикордонних військах, був солістом ансамблю пісні і танцю Західного прикордонного округу.

Після демобілізації працював на заводі в м. Києві, навчався в Київській консерваторії. За сімейними обставинами навчання в консерваторії довелося залишити. Багато років працював солістом Київського об'єднання музичних ансамблів, Київської філармонії, Укрконцерту, Київського мюзик-холу.

1991 року закінчив Київський інститут культури, отримавши спеціальність режисера, працював директором клубу, керівником аматорських і професійних колективів на підприємствах м. Києва, Київського об'єднання музичних ансамблів, фірми «Свято», займався активною концертною діяльністю як соліст-вокаліст.

Після переїзду в м. Феодосію працював директором клубу, керівником дитячих художніх колективів, проводив плідну роботу з організації концертних програм та їх проведення в містах Криму, у Харкові та Києві.

З 2002 р. працює викладачем вокалу в Кам'янець-Подільському державному університеті та СШ естетичного виховання № 9. 2003 року закінчив магістратуру Кам'янець-Подільського державного університету. Учні та студенти класу вокалу Миколи Чайки неодноразово ставали лауреатами і призерами всеукраїнських конкурсів. М. Чайка продовжував концертну діяльність у складі дуету «Собор», брав участь і був переможцем пісенних конкурсів і фестивалів.

Основні праці:

Провідні тенденції формування сучасного професійного репертуару для бандури / С. В. Чабан, М. М. Чайка // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 2–4 квіт. 2003 р: вип. 2, у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 286–287; Кобзарське мистецтво. Проблеми сьогодення / С. В. Чайка, М. М. Чайка // Наукові праці

Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 6–7 квіт. 2005 р. : вип. 4, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 1. – С. 140–142; Становлення та розвиток кобзарсько-бандурного мистецтва від найдавніших часів до сьогодення / С. Чайка, М. Чайка // Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Сер. педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Вип. 9. – С. 159–161; Використання бандури як акомпонуючого інструмента у класі вокалу / С. В. Чайка, М. М. Чайка // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 17–18 жовт. 2006 р. : вип. 5, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 1. – С. 183–184; Український музичний фольклор в системі виховання студентів – майбутніх педагогів / С. В. Чайка, М. М. Чайка // Там само. – С. 194–195; Акустика голосового апарата у вокально-педагогічній практиці / М. М. Чайка, С. В. Чайка // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту імені І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 12–13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 5. – С. 160–162; Володимир Кабачок – майстер кобзарської справи / М. М. Чайка, С. В. Чайка // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту імені І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 11–12 берез. 2009 р. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 5. – С. 167–168; До питання виховання співаків на основі досвіду світових та українських майстрів вокалу і вокальної педагогіки / М. М. Чайка, С. В. Чайка // Там само. – С. 168–169; Вокально-виконавська техніка в ансамблі бандуристів / М. М. Чайка, С. В. Чайка // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту імені І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 р. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 4. – С. 166–167.

Яропуд З. П.

26 травня

70 років від дня народження

Емілії Іванівни Циганюк,

провідного редактора відділу комплектування та наукової обробки
літератури наукової бібліотеки
(1943-2007)

Народилася 26 травня 1943 р. в с-ті Смотрич Дунаєвецького району. Закінчила 10 класів Смотрицької середньої школи. У 1961–1963 рр. навчалася в Самбірському культурно-освітньому училищі на бібліотечному відділі. Після закінчення училища працювала в Смотрицькій бібліотеці. У 1964–1969 рр. навчалася в Київському інституті культури, після закінчення якого працювала в Чемеровецькій бібліотеці, потім – завідуючою Теремковецької сільської бібліотеки, зав. методичним відділом районної бібліотеки, старшим бібліотекарем у м. Скадовську.

1988 року прийнята в бібліотеку Кам'янець-Подільського державного педінституту. Спочатку працювала бібліотекарем, згодом, зарекомендувавши

себе хорошим фахівцем, була переведена на посаду завідувачки відділу наукової обробки літератури. З 1998 року працювала провідним редактором відділу комплектування та наукової обробки літератури. Це була надзвичайно скромна, чуйна, добродушна людина.

Соловйова Н. О.

6 червня

**75 років від дня народження
Віктора Петровича Турівного,
кандидата філософських наук,
доцента кафедри політології та соціології
(1938-2007)**

Народився 6 червня 1938 року в с. Піндуші Медвежегорського району Карелії (Росія). Батьки його родом з України: мати – подолянка, батько – з Дніпропетровщини. 1955 року закінчив Летавську середню школу. З 1955 по 1960 рр. навчався на фізико-математичному факультеті Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Після завершення навчання працював у Вовковинецькій школі-інтернаті вихователем, вчителем, був головою профкому. У листопаді 1961 р. мобілізований в армію. Служив у Московському військовому окрузі в ракетних військах (1961–1963). Демобілізувався офіцером запасу.

У січні 1965 р. переїхав у смт Чемерівці, очолив районну комсомольську організацію, а з 1966 р. по 1968 р. працював інструктором Чемеровецького райкому Компартії України. Закінчив Вищу партійну школу при ЦК Компартії України (1968–1970).

Із серпня 1970 р. розпочалась його діяльність в Кам'янець - Подільському педінституті. Прийшов на роботу як філософ, але довелося протягом 20-ти років читати «науковий комунізм», у зв'язку з чим йому довелося додатково скласти кандидатський іспит з цієї дисципліни. В інституті Віктор Петрович читав лекції, проводив семінарські заняття. 1980 року закінчив аспірантуру при Київському державному університеті ім. Т. Шевченка. 1981 року захистив кандидатську дисертацію «Соціальний аспект відтворення професійно-кваліфікаційної структури соціалістичного суспільства». 1984 року йому присвоєно вчене звання доцента. Працював в університеті більше 30-ти років.

Наукові інтереси були пов'язані з соціальним управлінням і національним державотворенням. Досліджував політичні процеси в сфері міжнаціональних відносин. Значне місце в його наукових працях займало виявлення ролі освіти в утвердженні ринкових відносин і демократичних цінностей українського суспільства. Опублікував понад 50 наукових праць, у тому числі – монографію «Сучасне українське державотворення: національно-політична суть, етнопедагогічний аспект»(2002). Активний учасник багатьох наукових конференцій різних рівнів.

З 1991 року Віктор Петрович читав в університеті курс політології, а згодом спецкурси “Основи демократії”, “Сучасне українське державотворення”, “Вступ до спеціальності”, “Філософія політики”, “Проблеми соціального управління”, “Бюрократія і політика”, “Історія та теорія політичних партій”. Одним із перших розпочав читати курс соціології.

Був гарним вихователем і наставником студентської молоді, виходив з переконань, що нинішній студент – завтрашній наставник і вихователь молодого покоління, свідомий громадянин, патріот своєї Вітчизни, а для цього він має добре орієнтуватися в найважливіших питаннях внутрішнього і міжнародного життя, бути активним учасником суспільно-політичних подій. Тому заняття В. П. Турівного завжди були ефективні, він постійно добивався високих і стабільних показників успішності і якості знань студентів.

Окрім навчально-методичної та наукової роботи багато займався лекційною пропагандою та громадсько-політичною діяльністю.
Помер 2007 року.

Основні праці:

Осуществление прогрессивных изменений в труде – важнейшей сфере жизнедеятельности людей : метод. рек. / В. П. Турівний. – Хмельницький, 1983. – 21 с.; Молодь Хмельниччини в боротьбі за підвищення культури праці / В. П. Турівний // Тези доп. VI Поділ. іст. – краєзн. конф. (секція історії рад. періоду). – Кам’янець-Подільський, 1985 – С. 13–15; До питання екологізації промисловості Хмельниччини / В. П. Турівний, Т. І. Лубніна // Проблеми економічної географії Поділля : тези доп. наук. конф. – Кам’янець-Подільський, 1988. – С. 38–39; Політична творчість виробників: потреба і проблема формування / В. П. Турівний // XXXXIII звітна наук. конф. кафедр інституту за 1991–1992 рр. (секція суспільних наук) : тези доп. – Кам’янець-Подільський, 1993. – С. 31; Педагогічне забезпечення підготовки політичної еліти України / В. П. Турівний, С. В. Турівний // Наукові праці історичного факультету / Кам’янець-Поділ. держ. пед. ін-т. – Кам’янець-Подільський, 1996. – Т. 2. – С. 257–261; Іван Огієнко про рідномовну політику / В. П. Турівний // Духовна і науково-педагогічна діяльність І. І. Огієнка (1882–1972) в контексті українського національного відродження : наук. доп. другої всеукр. наук.-теорет. конф. (18–19 лют. 1997 р.) : до 115-річчя від дня народження. – Кам’янець-Подільський ; К., 1997. – С. 312–315; Громадсько-політичні фактори екологічної освіти і виховання / В. П. Турівний // Творчі вершини вченого: до 60-річчя від дня народження професора М. Г. Кукурудзяка. – Кам’янець-Подільський, 1998. – С. 329–331; Морально-політичні аспекти педагогізації професійної освіти / В. П. Турівний // 90 років професорові П. Щербині : зб. наук. пр. на пошану професора П. Ф. Щербини. – Кам’янець-Подільський, 2000. – С. 74–80; Сучасне українське державотворення: національно-політична суть, етнопедагогічний аспект / В. П. Турівний. – Кам’янець-Подільський, 2002. – 208 с.; Фермерство і державна влада / В. П. Турівний. // Фермерські господарства на Поділлі і сучасний стан : зб. наук. пр. за матеріалами всеукр. наук.-практ. конф. (22–23 квіт. 2003 р.) – Кам’янець-Подільський, 2003. – С. 111–115; Соціально-економічна ефективність

модернізації системи освіти (за матеріалами Поділля) / В. П. Турівний // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 4. – С. 347–354; Культурно-ідеологічні засади українського державного будівництва в сучасній політичній трансформації Подільського регіону / В. П. Турівний // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 7. – С. 81–91; Національна ідея і етно-національна ідентичність українських державотворців / В. П. Турівний // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 18-19 квіт. 2007 р. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 1. – С. 60–63.

Про В. П. Турівного:

Гординчук М. Висновки політолога (про монографію В. Турівного «Сучасне українське державотворення...») / М. Гординчук // Кам'янець-Поділ. вісник. – 2003. – 3 січ. – С. 3; Гаврищук А. П. Турівний Віктор Петрович / А. П. Гаврищук // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський; 2003. – Т. 1. – С. 499-508; Пам'яті побратима [В. П. Турівного] // Фортеця. – 2007. – №.40. – С. 12.

Гаврищук А. П.

23 червня

50 років від дня народження Сергія Анатолійовича Копилова,

доктора історичних наук, професора, в. о. ректора університету

Народився 23 червня 1963 року в м. Слов'янськ Донецької області в сім'ї освітян. 1980 року закінчив Кам'янець-Подільську середню школу № 8 із золотою медаллю. Цього ж року успішно подолавши вступні випробування, у вересні став студентом історичного факультету Київського державного університету ім. Т. Шевченка. Його дипломний проект переміг на конкурсі студентських робіт і постановою президії Академії наук автора було нагороджено медаллю АН УРСР.

Після закінчення університету три роки працював асистентом кафедри загальної історії, стажистом-дослідником Луцького державного педагогічного інституту ім. Лесі Українки. 1988 року в Інституті історії Академії наук захистив кандидатську дисертацію на тему «Участь Робітничої молодіжної спілки у зміцненні народно-демократичного ладу в Болгарії (1944 – 1947 рр.)».

Відтоді діяльність Сергія Анатолійовича пов'язана з Кам'янець-Подільським університетом. Він працював на посадах асистента, старшого викладача (1989), доцента (1992), професора кафедри всесвітньої історії (2001) і провідного наукового співробітника (2001). Саме тут розпочався процес формування його як висококваліфікованого викладача. Чималу увагу приділяв розробці нормативних курсів: “ Нова історія країн Європи і Америки (1870–1918 рр.)”, “Джерелознавство нової і новітньої історії країн Європи і Америки”, спецкурсу “Історія країн Латинської Америки”.

Друга половина 90-х рр. відіграла помітну роль у формуванні Сергія Анатолійовича як талановитого науковця й педагога. Копітка дослідницька робота в архівах, рукописних відділах наукових бібліотек України приносила позитивні результати. Вийшла серія його праць (14 статей, включаючи закордонні видання), що проливали світло на стан з'ясування проблем слов'янознавства в Історичному товаристві Нестора-Літописця (1872–1914 рр.), у Київській духовній академії (1819–1920 рр.), українських історичних творах XVIII ст.; на роль Києво-Могилянської академії у становленні слов'янознавства в Україні тощо. Вперше зроблено успішну спробу виявити значимість українських книгозбірень першої третини XVIII ст. як джерела знань соціальної еліти про слов'янські народи. Відбувався також інтенсивний збір джерельного матеріалу для майбутньої монографії, розроблялася її структура. А відтак окреслилась тема докторської дисертації, науковим консультантом якої погодився стати директор Інституту історії НАН України, академік НАН України В. А. Смолій.

2007 року очолив історичний факультет, а з вересня 2006 року кафедру всесвітньої історії. Того ж року захистив докторську дисертацію на тему: “Українська історична славістика нового часу: витоки, становлення і етапи розвитку”.

Під керівництвом Сергія Анатолійовича історичний факультет досяг помітних успіхів. 2007 р. успішно пройшов акредитацію за IV рівнем. За основними показниками (визначеними Міністерством освіти і науки) з-поміж факультетів університету зайняв загальне перше місце у навчальному закладі та переміг у номінаціях “Інтеграція вищої освіти і науки”, “Науково-педагогічний потенціал”, “Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів”. У цьому немала заслуга декана й очолюваного ним деканату. На факультеті запроваджена кредитно-модульна система організації навчального процесу. Колектив належним чином оцінив особисті зусилля Сергія Анатолійовича, обравши його в березні 2007 р. деканом факультету вдруге, а 2012 року – втретє.

Сергій Анатолійович цікавиться українською історіографією, історією славістики, новітньою історією Болгарії. Брав участь в організації і проведенні 20 республіканських і міжнародних наукових конференцій. Він – член редколегій наукових збірників: “Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: історичні науки”; “Освіта, наука і культура на Поділлі: збірник наукових праць”, “Іван Огієнко і сучасна наука та освіта”; “Славістичний альманах”, автор і співавтор кількох підручників та навчальних посібників. Науковий доробок у нього – понад 100 робіт.

13 серпня 2012 року призначений Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України в. о. ректора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Основні праці:

Газін В. П. Новітня історія країн Європи і Америки (1918–1945 рр.) : навч. посіб. / В. П. Газін, С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський :

Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету, інформ.-вид. від., 1997. – 388 с.; Газін В. П. Новітня історія країн Європи і Америки (1945–2000 рр.) : навч. посіб. / В. П. Газін, С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000. – 476 с.; Газін В. П. Новітня історія країн Європи і Америки (1918–1945 рр.) : підручник / В. П. Газін, С. А. Копилов. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К. : Слово, 2003. – 471 с.; Газін В. П. Новітня історія країн Європи і Америки (1945–2000 рр.) / Газін В. П., С. А. Копилов. – К. : Либідь, 2004. – 624 с.; Проблеми історії слов'янських народів в історичній думці (остання третина XVII – початок XX ст.) / С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2005. – 464 с.; Задорожнюк А. Казанський собор у Кам'янці-Подільському / А. Задорожнюк, С. Копилов, М. Петров. – Кам'янець-Подільський : Мошак М.І., 2007. – 52 с.; Джерелознавство нової і новітньої історії країн Європи і Америки : навч.-метод. посіб. / С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2007. – 47 с.; Газін В. П. Новітня історія країн Європи і Америки. 1918–1945 рр. : підручник / В. П. Газін, С. А. Копилов. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К. : Слово, 2008. – 472 с.; Копилов С. А. Леонід Антонович Коваленко: вчений, педагог, особистість / С. А. Копилов, В. С. Степанков. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 192 с. – (До 90-річчя від дня заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету та 100-річчя від дня народження Л. А. Коваленка); Копилов С. А. Історичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету : історичний нарис / С. А. Копилов, В. П. Газін. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 76 с.; Історіографія всесвітньої історії : метод. рек. до семінар. занять для студ. денної та заочної форм навчання / С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2009. – 44 с.; Копилов С. А. Розвиток історичної науки на Хмельниччині у 1920-х – на початку 2000-х рр. / С. А. Копилов // Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька обл. : наук. вид. / ред. рада вид.: В. Г. Кремень (голова) та ін. ; редкол. тому: О. М. Завальнюк (голова) та ін. – К. : Знання України, 2010. – С. 157-175; Описи Подільської губернії кінця XVIII – початку XIX ст. / [уклад., автори, вступ. ст.: С. А. Копилов, А. Б. Задорожнюк]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – 124 с.; Копилов С. А. Світова історіографія новітньої доби : навч.-метод. посіб. / С. А. Копилов, В. В. Верстюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2012. – 50 с.

Про С. А. Копилова:

Степанков В. С. Сергій Анатолійович Копилов / В. С. Степанков // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2008. – Т. 3. – С. 291-302; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. – К. : Логос Україна, 2008. – С. 56.

Степанков В. С.

60 років від дня народження
Людмили Ростиславівни Головатаї,
акомпаніатора кафедри теорії і методики фізичного виховання

Народилася 23 червня 1953 року в м. Кам'янці-Подільському. З 1960 по 1970 рр. навчалася в Кам'янець-Подільській середній школі № 1 з поглибленим вивченням німецької мови. 1970 року вступила до Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту ім. В. П. Затонського на музично-педагогічний факультет, після закінчення якого 1974 року, працювала акомпаніатором на музично-педагогічному факультеті. Протягом 1976–1977 рр. була вихователем Зіньковецького дитячого будинку Кам'янець-Подільського району.

З 1978 року працює акомпаніатором на кафедрі теорії і методики фізичного виховання. Робота в спортивному залі приносила задоволення. Відчувала, що під музичний супровід студенти працюють більш організовано, з піднесенням. З часом прийшов досвід. І з “Гімнастики”, і з “Музично-ритмічного виховання” не раз доводилось допомагати студентам і навіть молодим недосвідченим викладачам, проводити консультації, допомагати добирати музику до занять. У своєму колективі користується заслуженим авторитетом колег та студентів. Зацікавившись і успішно опанувавши роботу з комп'ютером, уже тривалий час Людмила Ростиславівна виконує обов'язки діловода кафедри та допомагає своїм колегам оформляти документацію з різних видів робіт. Значну увагу приділяє науковій роботі. У співавторстві з іншими викладачами кафедри підготувала до друку декілька методичних посібників, бере участь у наукових конференціях.

За багаторічне сумлінне виконання службових обов'язків, вагомих особистий внесок у підготовку педагогічних кадрів, розвиток національної музичної культури Л. Р. Головата неодноразово отримувала Похвальні грамоти ректорату, профкому університету. Нагороджена медаллю “Ветеран праці Кам'янець-Подільського державного університету”.

Основні праці:

Методичні основи хореографії : метод. посіб. / Т. Г. Ленська, Г. В. Бесарабчук, Л. Р. Головата [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2007. – 115 с; Ритмічна гімнастика (теорія і методика) : метод. рек. / Т. Г. Ленська, Г. В. Бесарабчук, В. В. Борисова, Л. Р. Головата. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2007. – 115 с.; Солопчук М. С. Теорія спортивної діяльності. Опорні таблиці : навч.-метод. посіб. / М. С. Солопчук, Г. В. Бесарабчук, Л. Р. Головата. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2008. – 79 с.; Ленська Т. Г. Основи теорії і методики викладання гімнастики : навч.-метод. посіб. / Т. Г. Ленська, Т. М. Погребняк, Л. Р. Головата. – Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2011. – 148 с.; Ленська Т. Г. Оздоровчий фітнес : навч.-метод. посіб. / Т. Г. Ленська, Т. М. Погребняк, Л. Р. Головата. – Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2011. – 228 с.

Про Л. Р. Головату:

Бесарабчук Г. В. Головата Людмила Ростиславівна / Г. В. Бесарабчук // Факультет фізичної культури в особах / Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 54–56.

Бесарабчук Г. В.

26 червня

85 років від дня народження

Надії Яківни Грипас,

доктора філологічних наук, професора кафедри української мови
(1928–2005)

Народилася 26 червня 1928 року в с. Храпачів Білоцерківського р-ну Київської обл. Була третьою дитиною з п'яти, про яких піклувалася тільки мати-колгоспниця, інвалід другої групи. Найпершим учителем і мудрим вихователем була саме вона – мати, яка знала багато українських казок та пісень. Перший учитель Степан Омелянович Олексієнко своїм чуйним ставленням зародив бажання стати вчителькою.

Семирічку закінчила 1945 року і вступила до сільськогосподарського технікуму. Три роки працювала зоотехніком. Згодом, доклавши всіх зусиль, стала студенткою філологічного факультету Київського педінституту, який закінчила з відзнакою. Відразу ж вступила до аспірантури, після закінчення якої не змогла влаштуватися на посаду викладача, тому довелося учителювати в Донецькій школі-інтернаті. Одночасно виконувала обов'язки позаштатного інспектора мови від міськвкно. З січня 1962 р. по серпень 1966 р. працювала асистентом у Донецькому педінституті. Через важкий для здоров'я клімат переїхала до Кам'янця-Подільського.

У Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті працювала з 1 вересня 1966 р. на кафедрі української мови філологічного факультету на посадах асистента, старшого викладача, доцента. Тимчасово виконувала обов'язки завідувача кафедри української і російської мов, працювала заступником декана.

У січні 1967 року захистила дисертацію «Лексика художніх творів П. А. Грабовського», вчене звання доцента здобула 2 жовтня 1970 р.

З 1977 по 1990 рік працювала на факультеті початкового навчання (педагогічному) завідувачем кафедри мовознавства і методики початкового навчання. На цю посаду вона була переведена керівництвом інституту для зміцнення кафедри, на якій працював тільки один доцент. Завдяки її сумлінності, вимогливості до себе і членів кафедри, прагненню допомогти молодим викладачам писати дисертації і захищатися, кафедра під керівництвом Н. Я. Грипас стала передовою.

1990 року Н. Я. Грипас повернулася на кафедру української мови філологічного факультету. 28 лютого 1991 р. отримала атестат професора.

Н. Я. Грипас постійно надавала методичну допомогу учителям області. На базі Кам'янець-Подільської середньої школи № 12 організувала науково-методичну проблемну групу. У центрі її уваги перебували питання самостійної роботи студентів-заочників. Крім роботи на курсах удосконалення кваліфікації учителів (читання лекцій, проведення практичних занять, консультацій, перевірка контрольних робіт, заліки, організація і проведення практичних конференцій), безпосередньо зустрічалася з окремими учителями або колективами (на запрошення районних методичних комісій) учителів Хмельницької і сусідніх областей. Регулярно виступала з доповідями перед учителями міста, а також Чемеровецького і Дунаєвецького районів з питань українського правопису, методики опрацювання теми “Складне синтаксичне ціле”. Щорічно брала участь у роботі Малої академії наук як член або голова конкурсної комісії і керувала науковими роботами учнів – членів МАН.

Займалася науково-дослідною роботою. Видрукувала 74 наукові праці обсягом 100 др. арк. У співавторстві видала підручник української мови для вищих навчальних закладів, який користується попитом у студентів всієї України.

Н. Я. Грипас – Відмінник народної освіти (1986 р.), Заслужений працівник народної освіти України (1993 р.), нагороджена медаллю “Ветеран праці” (1984 р.). У червні 2005 року Надія Яківна Грипас відійшла у вічність.

Основні праці:

Лінгвістичний аналіз художнього тексту на уроках української мови / Н. Я. Грипас // Збірник наукових праць викладачів пед. ф-ту / Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Вип. 1. – С. 86–93; Реалізація контрасту в поетичному мовленні П. А. Грабовського / Н. Я. Грипас // Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Сер. філол. – Кам'янець-Подільський, 1998. – Вип. 2. – С. 96–99; Неологізми П. А. Грабовського / Н. Я. Грипас // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2000. – Вип. 4. – С. 10–19; Структура складного речення в сучасній українській літературній мові : навч. посіб. / Н. Я. Грипас. – Кам'янець-Подільський, 2001. – 112 с.; Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова / [М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.]. – 4-те вид., переробл. і допов. – К. : Вища школа, 2003. – 430 с.; Грипас Н. Я. Українська мова. Дидактичний матеріал з морфології : посіб. для вчителя / Н. Я. Грипас, М. Я. Плющ. – К. : Ленвіт, 2003. – 184 с.; Грипас Н. Я. Граматика української мови в таблицях : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / Н. Я. Грипас, М. Я. Плющ. – К. : Вища школа, 2004. – 167 с.; Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : підручник / [М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін. ; за ред. М. Я. Плющ]. – 5-те вид., переробл. і допов. – К. : Вища школа, 2005. – 430 с.

Про Н. Я. Грипас:

Ткачук П. Є. Грипас Надія Яківна / П. Є Ткачук // Кам'янець-Подільський університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 89–99; Надія Яківна Грипас // Актуальні проблеми українського мовознавства та лінгводидактики (наукова школа) : біобібліогр. покажч. / [уклад.: І. М. Конет, Л. М. Марчук, Л. А. Онуфрієва та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 29–39. – (Серія «Наукові школи університету»; вип 7).

Марчук Л. М.

27 червня

**90 років від дня народження
Євгена Михайловича Паранюка,
дослідника української еміграції,
відомого громадського діяча і мецената**

Народився 27 червня 1923 року в с. Хмелівка Івано-Франківської області в сім'ї хліборобів. 1936 року закінчив шестирічну школу в рідному селі. У роки Великої Вітчизняної війни був вивезений на примусові роботи до Німеччини, працював у шахті. Важкі умови існування спонукали до втечі у Чехію (Судети), де його прихистили земляки-односельчани, допомогли влаштуватись на роботу. Наприкінці другої світової війни потрапив до табору переміщених осіб поблизу Франкфурта, познайомився з В. Січинським, який розповідав йому про Поділля, Кам'янець-Подільський. 1949 року емігрував до США.

Крізь десятиліття поневірянь на чужині Є. Паранюк проніс любов до України, до рідного краю. 1991 року, при першій же можливості приїхав до рідних місць. На запрошення адміністрації і викладачів Кам'янець-Подільського державного університету двічі відвідував місто у 2002–2003 рр., брав участь у роботі II Міжнародного конгресу українських істориків, який 2003 року проходив у нашому університеті, 2008 року – у наукових читаннях з нагоди його 85-ліття.

Євгена Паранюка приваблює історія, публіцистика, етнографія. Він написав кілька праць, присвячених історії рідного села.

Окремою віхою його громадської діяльності є благодійництво. На свої заощадження з пенсії він купує книги і надсилає в Україну, у тому числі – до нашого університету. Серед них є досить вартісні, рідкісні видання – 32-томна енциклопедія «Британіка» (англійською мовою), словники, довідники іноземними мовами.

На честь 85-ліття Є. М. Паранюка на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбулися міжнародні наукові читання «Євген Паранюк: людина, дослідник і меценат України та української діаспори». У доповідях, повідомленнях відзначалась багатогранність його постаті, безмежна любов до України, підкреслювався його внесок у краєзнавство, просвітницьку справу. Особливу вдячність висловлювали ректор університету, директор наукової бібліотеки, працівники книгозбірні за його безцінні дарунки, які складають 12%

іншомовної літератури, зосередженої у фондах університету. В центральному абонементі бібліотеки вся література виділена в окремий «Фонд Євгена Паранюка». Загалом бібліотеці нашого університету ним подаровано кілька тисяч книг, за що йому щира вдячність від колективу університету.

Основні праці:

Музика у таборі ДіПи в Ашафенбурзі / Є. М. Паранюк // Збірник української гімназії в Ашафенбурзі. – К., 1993. – С. 79-80; Останні роки життя Івана Франка / Є. М. Паранюк. – Івано-Франківськ, 1993; Спогади про село // Євген Паранюк (спогади, статті). – Івано-Франківськ, 2002; Український Голівуд і Олександр Кошиця / Є. М. Паранюк. – Івано-Франківськ, 2002; Паранюки – рід простий, але славний / Є. М. Паранюк. – Рівне, 2003; Неповторні зустрічі / Є. М. Паранюк ; уклад.: П. Федака, М. Федака. – Ужгород : Т-во «Просвіта», 2007. – С. 149–168.

Про Є. М. Паранюка:

Кушнір Б. М. Колисала доля радість і смуток / Борис Кушнір // Край Кам'янецький. – 2002. – 15 жовт.; Скрипник І. Скарбничий пам'яті / І. Скрипник // Паранюки – рід простий, але славний. – Рівне, 2003; Гординчук М. Добром зігрите серце : [про Є. Паранюка] / М. Гординчук, Б. Кушнір // Кам'янець-Подільський вісник. – 2003. – 27 черв.; Кушнір Б. М. Євген Михайлович Паранюк / Б. М. Кушнір // Кам'янець-Подільський університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 691–708; Гординчук М. “Дар добродія Євгена Паранюка” / М. Гординчук // Кам'янець-Подільський вісник. – 2006. – 20 жовт. (№ 42). – С. 5; Євген Паранюк: “Це – мій обов'язок перед Україною” : [інтерв'ю] / записав М. Гординчук // Кам'янець-Подільський вісник. – 2007. – 19 жовт.(№42). – С. 6; Євген Паранюк: краєзнавець, дослідник української еміграції, меценат (до 85-річчя від дня народження) : матер. міжнар. наук. читань, проведених 11-12 верес. 2008 р. у К-ПНУ ім. І. Огієнка / [редкол.: О. М. Завальнюк (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Нью-Йорк ; Кам'янець-Подільський ; Пряшів : Оіюм, 2009. – 152 с.

Резнічук Л. В

4 липня

**90 років від дня народження
Ені Йосипівни Розенштейн,
старшого викладача кафедри іноземних мов
(1923-2010)**

Народилася 4 липня 1923 року в с. Поляни на Шепетівщині. 1926–1933 рр. проживала з сім'єю в Полонному, батько працював у лісозаготівельних організаціях, мати – домогосподарка. 1934 року переїхала до Проскурова, де 1941 року закінчила середню школу № 1. Війна поламала плани продовжити навчання, погнала аж в Алтайський край, де в п'ятдесятиградусні морози

обліковець Еня Розенштейн доставляла повідомлення Інформбюро і зарплату лісорубам на ділянки лісоповалу.

З визволенням повернулася в рідну Україну. 1948 року з відзнакою закінчила Харківський інститут іноземних мов і була направлена на роботу до Чернівецького держуніверситету. А через рік, 1 вересня 1949-го, призначена викладачем англійської мови Кам'янець-Подільського державного педінституту і віддала йому 31 рік сумлінної творчої праці. Запам'яталася, як зразковий викладач, учасник різних наукових форумів (виступала на всесоюзних нарадах викладачів іноземних мов у Львові, П'ятигорську), активний учасник громадського життя, талановитий методист і педагог-вихователь. Мені випала доля в особі Ені Йосипівни протягом 1962-1967 років мати прекрасного куратора нашої другої російської групи історико-філологічного факультету. Я був обраний комсоргом групи, часто зустрічався з нею, відчував не афішовану прихильність куратора до моїх, можливо, й недолугих ініціатив і, звичайно, підтримку, як і всі інші однокурсники. Приємно було зустрічати Еню Йосипівну в Дунаївцях, де я очолював відділ освіти, а вона приїжджала на семінари учителів англійської мови, давала настанови, ділилася досвідом. Серед її студентів чимало теперішніх викладачів університету, і всі вони з любов'ю й повагою згадують до свою Учительку.

З 1980 року Еня Йосипівна на пенсії. Її праця пошанована багатьма грамотами, медалями. На засіданні вченої ради ректор університету О. М. Завальнюк, вручив Е. Й. Розенштейн відзнаку «Ветеран праці Кам'янець-Подільського державного університету». Вона приходила до університету, зустрічалася з викладачами, дарувала хвилини приємного спілкування. 2010 р. перестало битися працьовите серце цієї людини.

Основні праці:

Из опыта работы по использованию звуко-технических средств при изучении иностранных языков / Е. Й. Розенштейн // Тези доповідей першої Подільської наукової конференції викладачів іноземних мов вищих і середніх шкіл з питань методики використання технічних засобів в процесі самостійної роботи студента і учня над вивченням іноземних мов (квіт. 1969 р.). – Хмельницький, 1969. – С. 16–17.

Про Е. Й. Розенштейн:

Гаврищук А. П. Розенштейн Еня Йосипівна / А. П. Гаврищук // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 408–412.

В. С. Прокопчук

8 липня

85 років від дня народження
Анатолія Дмитровича Босенка,
викладача гімнастики, колишнього декана

факультету фізичного виховання
(1928–1987)

Народився 8 липня 1928 року в м. Луганську в робітничій сім'ї. Закінчивши короткотермінові курси, 15-річним підлітком розпочав трудовий шлях токарем на заводі. 1944 року вступив до Ворошиловградського технікуму фізичної культури ім. Руднева, який закінчив 1947 року. 1947–1951 рр. навчався на факультеті фізичного виховання Ворошиловградського педагогічного інституту ім. Т. Шевченка.

З 1951 по 1956 рр. викладав гімнастику в Проскурівському педагогічному училищі фізичного виховання.

1956 року А. Д. Босенко за конкурсом був обраний старшим викладачем гімнастики Кам'янець-Подільського педінституту. Усі роки викладав предмет «Гімнастика з методикою викладання». Значну увагу приділяв росту спортивної майстерності студентів. Особисто підготував понад 20 майстрів спорту із спортивної гімнастики. З великою відповідальністю ставився до своїх службових обов'язків. За його ініціативи ще в 60-х роках були переобладнані спортивні приміщення інституту, оснащені з гімнастичних зали, 2 кабінети.

Вагоме місце в діяльності Анатолія Дмитровича посідала наукова та навчально-методична робота. Розробив тематику і плани написання студентами курсових робіт для стаціонарного і заочного відділень, тематику контрольних робіт з гімнастики. Навчально-методичну роботу спрямовував на удосконалення процесу викладання фізичної культури в школі.

Протягом 17 років завідував кафедрою теорії фізичного виховання і гімнастики, ділився досвідом з молодими колегами, 1976–1983 рр. працював деканом факультету фізичного виховання.

Багаторічна сумлінна праця А. Д. Босенка поцінована багатьма нагородами, серед яких медаль «За доблесну працю», Грамота Президії Верховної Ради УРСР, Почесні грамоти Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР та Організаційного комітету XXII Олімпійських ігор у Москві, знак «Відмінник фізичної культури» та ін.

24 серпня 1987 р. його серце раптово зупинилось.

Основні праці:

Кривогорський С. Б. Особливості динамічних зрушень у фізичному розвитку та фізичній дієздатності учнів / С. Б. Кривогорський, А. Д. Босенко, М. П. Мисів // Фізичне виховання дітей і молоді : респуб. міжвід. зб. – К., 1982. – Вип. 9. – С. 17–47.

Про Босенка А. Д.:

Гаврищук А. П. Босенко Анатолій Дмитрович / А. П. Гаврищук // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 48–54.

9 липня

60 років від дня народження

Раїси Віталіївни Козак,

кандидата філологічних наук, доцента кафедри української мови

Народилася 9 липня 1953 року у с. Турчинці Городоцького району Хмельницької області в сім'ї службовців. 1960 року пішла до першого класу Турчинецької середньої школи, де навчалась до 1964 року. З 1964 р. продовжила навчання у Шатавській восьмирічній школі, оскільки сім'я переїхала на постійне місце проживання на Дунаєвеччину Хмельницької області. Після закінчення восьмого класу вступила до Хмельницького педагогічного училища, де навчалась упродовж 1968–1972 рр. Після завершення навчання у педагогічному училищі вступила на філологічний факультет Львівського університету, де навчалась до 1979 року.

Трудовий шлях розпочала вчителем початкових класів Маківської середньої школи, потім запросили перейти на роботу у Дунаєвецьку середню школу № 1. Працювала вчителем початкових класів, російської мови та літератури, української мови та літератури, заступником директора. Керувала роботою методичного об'єднання. Досвід роботи вивчався районним методичним кабінетом та обласним інститутом удосконалення учителів. За свою працю отримала звання “Старший учитель” та була нагороджена значком “Відмінник народної освіти України”.

1988 року була обрана за конкурсом на посаду асистента кафедри російської мови Кам'янець-Подільського державного університету. З 1990 до 1993 року навчалась в аспірантурі при Черкаському державному університеті. Після завершення навчання у квітні 1994 року успішно захистила у спеціалізованій вченій раді Інституту мовознавства ім. О. Потебні кандидатську дисертацію “Інфінітивні речення в структурно-семантичному та функціональному аспектах (на матеріалі російської та української мов)”. За результатом захисту здобула вчений ступінь кандидата філологічних наук, а у червні 2001 року – вчене звання доцента.

Забезпечує викладання навчальних курсів : сучасна українська літературна мова (денна та заочна форми навчання), шкільний курс української мови та методика його викладання, проблеми сучасної соціолінгвістики, мовна прагматика, читає спецкурси та спецсемінари. Упродовж багатьох років є заступником декана факультету з питань виховної роботи та профорієнтації.

Працює над науковою проблемою “Експресивний синтаксис у східнослов'янських мовах”.

Основні праці:

Естетична функція розмовно-експресивних засобів мови (на матеріалі роману У. Самчука “Волинь”) / Р. Козак // Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Сер. філол. – Кам'янець-Подільський, 1998. – Вип. 2. – С. 107–111; Синонімічні і антонімічні повтори як різновид експресивного синтаксису (на матеріалі художнього мовлення Богдана Лепкого) / Р. Козак // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Вип. 5. – С. 139–146; Лабораторні роботи з сучасної української літературної мови. (Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія) : зб. текстів і завдань / Р. В. Козак, Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2002. – 42 с.; Засоби створення експресивності газетного заголовка / Р. В. Козак // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки : вип. 11, у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 1. – С. 298–304; Експресивність порядку слів у поетичному мовленні Лесі Українки / Р. В. Козак // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 17–18 жовт. 2006 р. : вип. 5, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 2. – С. 17–19; Вплив усно-розмовних тенденцій на експресивність речень (на матеріалі художнього мовлення Євгена Гуцала) / Р. В. Козак // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 18–19 квіт. 2007 р. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 2. – С. 26–28; Дух божого слова у біблійних афоризмах (на матеріалі святого письма у перекладі Івана Огієнка) / Р. В. Козак, Д. В. Гурська // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. Сер. історична та філологічна – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 5 – С. 103–110; Основні підходи до тлумачення експресії у кінці ХХ століття у зарубіжній лінгвістиці / Р. В. Козак // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 12-13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 2. – С. 28–30; Експресивні синтаксичні конструкції в художньому мовленні Ірен Роздобудько: лінгвокультурологічний аспект / Р. В. Козак // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Вип. 20. – С. 285–289; Теоретичні основи експресивного синтаксису східнослов'янських мов / Р. В. Козак // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 р. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 3. – С. 22–24; Проблема співвідношення понять “експресивне”–“прагматичне” / Р. В. Козак // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 28. – С. 178–182; Конструкції експресивного синтаксису як прикметна ознака нового постмодерного художнього дискурсу / Р. В. Козак // Українська культура та ментальність: самобутність в умовах глобалізації : матеріали 3-ої всеукр. наук.-практ. конф., 26–28 січ. 2012 р. – Сімферополь, 2012. – С. 37–40; Експресивність у системі модусних категорій висловлювання / Р. В. Козак. // Развитие гуманитарных наук : матер. междунар. науч.-практ. конф. (27–29 февр. 2012 г.). – Познань, 2012. – Ч. 3. – С. 150–158.

Про Р. В. Козак:

Козак Раїса Віталіївна // Актуальні проблеми українського мовознавства та лінгводидактики (наукова школа) : біобібліогр. покажч. / [уклад.: І. М. Конет, Л. М. Марчук, Л. А. Онуфрієва та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 56-60. – (Серія «Наукові школи університету» ; вип. 7).

Марчук Л. М.

11 липня

85 років від дня народження

Олександра Дмитровича Степенка,

кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України
(1928–2004)

Народився 11 липня 1928 р. в селі Рибальському Охтирського району Сумської області. 1941 року закінчив Рибальську семирічну школу, з 1943 по 1946 р. навчався в Охтирському педагогічному училищі. Працював учителем молодших класів В'язівської семирічної школи. З 1947 по 1951 р. навчався в Харківському педагогічному інституті на історичному факультеті. Після закінчення був направлений на роботу до Самбірського педучилища Львівської області. 1954 року зарахований до аспірантури Київського державного педагогічного інституту по кафедрі історії СРСР, 1956 року переведений на кафедру історії СРСР Київського державного університету ім. Т. Шевченка.

Після закінчення аспірантури отримав призначення на посаду викладача історії Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту і з 5 вересня 1957 р. розпочав роботу на кафедрі історії.

У березні 1963 р. на засіданні Ради Відділення суспільних наук АН УРСР захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата історичних наук на тему "Питання про походження слов'ян – Русі і боротьба з норманізмом в українській історіографії кінця XVIII – першої половини XIX ст." У вересні 1963 р. був переведений на посаду старшого викладача кафедри історії, 1966 року на засіданні Ради педінституту обраний на посаду доцента.

На кафедрі історії СРСР і УРСР читав лекції і проводив практичні заняття з курсу історії України, керував написанням курсових і дипломних робіт, роботою наукового студентського гуртка з історії України.

Олександр Дмитрович проводив наукові дослідження з історіографії, історії України та історичного краєзнавства. По темі кандидатської дисертації протягом 1959–1963 рр. опублікував кілька статей у "Наукових записках Кам'янець-Подільського педінституту (серія історико-філологічна)", автореферат дисертації, а також монографію "Проблеми історіографії Древньої Русі» (1963). У томі "Хмельницька область" з серії "Історія міст і сіл Української РСР" (1971) опублікував нариси про смт

Сатанів і с. Новосілку Деражнянського району (у співавт.). Він – один з авторів "Нарисів історії Хмельницької обласної партійної організації" (Львів, 1972 і 1982), взяв участь у підготовці видання "Комсомол і молодь Хмельниччини в боротьбі за відбудову народного господарства і завершення будівництва соціалізму" (Хмельницький, 1979). У співавторстві видав брошуру "Устим Кармалюк" (Хмельницький, 1987). Крім того, О. Д. Степенко опублікував низку статей і повідомлень у матеріалах Подільських історико-краєзнавчих конференцій, а також інших краєзнавчих форумів, чимало науково-популярних статей, вмістив в обласній газеті "Радянське Поділля".

Проводив активну громадсько-політичну роботу. Обирався членом партбюро інституту, секретарем партбюро історичного факультету. Як член відділення товариства "Знання", педагогічного товариства часто виступав з лекціями перед населенням міста, району, області, студентами історичного факультету і педінституту в цілому. Як наставник академгруп проводив виховну роботу серед студентів історичного факультету, відповідав на факультеті за роботу товариства "Знання".

Основні праці:

До питання про походження слов'ян і Русі в українській історіографії кінця XVIII ст. – першої третини XIX ст. / О. Д. Степенко // Наукові записки Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-ту. Сер. Історико-філологічна. – Хмельницький, 1959. – Т. 8. – С. 56–76; Початок і перші успіхи соціалістичної індустріалізації на Поділлі (1926–1929 рр.) / О. Д. Степенко // Тези доп. V-ої Подільської іст.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський, 1980. – С. 44–46; Хмельниччина в перші дні Великої Вітчизняної війни / О. Д. Степенко // Тези доп. обласної наук. конф. «Проблеми історичної географії Поділля». – Кам'янець-Подільський, 1982. – С. 92–93; Партизанський рух на Чемеровеччині в роки Великої Вітчизняної війни / О. Д. Степенко // Тези доп. VI Подільської іст.-краєзн. конф. Секція іст. рад. періоду. – Кам'янець-Подільський, 1985. – С. 73–74; Жванецька битва 1653 року в народній пісні / О. Д. Степенко // Проблеми етнографії Поділля : тези доп. наук. конф. – Кам'янець-Подільський, 1986. – С. 192–193; Устим Кармалюк (Селянське антикріпосне повстання на Поділлі): до 200-річчя від дня народження : метод. розробка / І. С. Винокур, О. Д. Степенко. – Хмельницький, 1987. – 28 с.; Подільська народна пісня про скасування кріпосного права / О. Д. Степенко // Проблеми етнографії, фольклору і соціальної географії Поділля : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 82–83; Відродження промисловості Проскурова / О. Д. Степенко // Культура Поділля : історія і сучасність : матер. другої наук.-практ. конф., присвяч. 500-річчю м. Хмельницького, 27–29 серп. 1993 р. – Хмельницький, 1993. – С. 16–18; До питання про звільнення М. О. Максимовича з посади ректора Київського університету / О. Д. Степенко // Наукові праці іст. ф-ту / Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін.-т. – Кам'янець-Подільський, 1996. – Т. 2. – С. 55–60.

Про О. Д. Степенка:

Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX – XXст. Історіографія. Біобібліографія. Матеріали / Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 364; Винокур І. І. Степенко Олександр Дмитрович / І. І. Винокур // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 439–441.

Прокопчук В. С.

22 липня

**65 років від дня народження
Олени Людвигівни Лясоти,
кандидата географічних наук,
доцента кафедри географії та методики
її викладання і екології**

Народилася 22 липня 1948 року в м. Кам'янці-Подільському. 1966 року закінчила середню школу і поступила на навчання на географічний факультет Чернівецького державного університету, який закінчила 1971 року. Працювала вчителем географії Староушицької ЗОШ (1971–1972), науковим співробітником Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника (1972–1980), старшим викладачем Волинського педагогічного інституту (1980–1986).

З 1986 року – викладач географії та основ землезнавства Кам'янець-Подільського педінституту. 1988 року захистила кандидатську дисертацію в Інституті географії АН УРСР, через два роки їй було присвоєно вчене звання доцента. Займається дослідженням рекреаційного потенціалу території Поділля, що стало темою як кандидатської дисертації, так і наступних наукових розвідок. Має понад 30 друкованих праць.

Бере активну участь у громадському житті, очолює методичну раду природничого факультету. За сумлінну працю неодноразово відзначалася Почесними грамотами, має відзнаку “Ветеран праці університету”.

Основні праці:

Ландшафтно-рекреаційні комплекси Товтрового кряжу Хмельниччини / О. Л. Лясота, А. С. Кобець // Подільський національний природний парк: доцільність і проблеми створення : матер. всеукр. наук.-практ. конф., 23–24 верес. 1993 р. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 117–119; Функціональне зонування Кам'янець-Подільського рекреаційного вузла / О. Л. Лясота // Збірник наукових праць викладачів пед. ф-ту Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-ту. Сер. педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Вип. 2. – С. 151–154; Природно-територіальні комплекси Хмельниччини – передумова рекреаційного потенціалу і фактор формування територіально-рекреаційних систем / О. Л. Лясота // Збірник наукових праць викладачів пед. ф-ту Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-ту. Сер. педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Вип. 3. – С. 103–105; Unsere Fauna: die Vogel : навч.-

метод. посіб. /Л. А. Онуфрієва, Ю. М. Захаров, О. Л. Лясота. – Кам'янець-Подільський, 2001. – 92 с.; Природні та соціально-економічні передумови розвитку дитячої рекреації в Хмельницькій області / О. Л. Лясота // Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Сер. педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Вип. 4. – С. 118; Потенційні рекреаційні ресурси Хмельниччини та можливості визначення їх рекреаційної ємності / О. Лясота, О. Соколан // Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Сер. педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Вип. 5. – С. 136–138; Ландшафтне різноманіття природи Хмельницької області / О. Л. Лясота, О. С. Соколан // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 7–8 квіт. 2004 р.: вип. 3, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 3. – С. 28–39; Потенційні рекреаційні ресурси Кам'янець-Подільської РТС та можливості визначення їх рекреаційної ємності / О. Л. Лясота // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 17–18 жовт. 2006 р. : вип. 5, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 2. – С. 199–200; Гідрокліматичні умови розвитку середнього Придністров'я / О. Л. Лясота, Д. О. Свиридчук // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 12–13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 2. – С. 150–151; Рекреаційне зонування природних комплексів Хмельницького Придністров'я / О. Л. Лясота, С. С. Придеткевич // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 11–12 берез. 2009 р. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 2. – С. 114–115; Формування у студентів світогляду на взаємодію суспільства і природи при вивченні загального землезнавства / О. Л. Лясота, Г. В. Чернюк, Б. В. Матвійчук // Там само. – С. 116–117.

Про О. Л. Лясоту:

Будзей О. “Пам'ятається тільки добре...” : [про О. Л. Лясоту] / О. Будзей // Подолянин. – 2008. – 18 лип. – С. 5.

Матвеев М. Д.

24 липня

75 років від дня народження

Анатолія Петровича Гаврищука,

краєзнавця, редактора газети «Студентський меридіан»

Народився 24 липня 1938 року в с. Студениці на Кам'яничині в родині вчителя. На життєву позицію, духовний світ, інтереси Анатолія Гаврищука помітно вплинула сім'я.

1945 року став школярем Студеницької семирічної школи. Після закінчення 7-го класу продовжив навчання в Грушківській середній школі. З листопада 1955 по липень 1956 р. працював завідувачем клубу в с. Бернове Кельменецького району на Буковині. Восени того ж року повернувся у рідне

село, де працював у колгоспі, а згодом – у радгоспі лікарських рослин, створеному на базі 8 сіл з центром у Старій Ушиці.

У листопаді 1957 р. призваний на військову службу, три роки перебував у ракетних військах у Підмосков'ї. У липні 1960 року сержант Анатолій Гаврищук був достроково демобілізований з армії для вступу до Кам'янець-Подільського педінституту. Успішно склавши вступні іспити, став студентом історико-філологічного факультету (спеціальності – російська мова і література, історія).

Закінчивши 1965 року Кам'янець-Подільський державний педінститут з відзнакою, був направлений на роботу в Підлісномукарівську середню школу Дунаєвського району Хмельницької області, в якій працював три роки вчителем російської літератури, історії та суспільствознавства.

З 1968 року працює в Кам'янець-Подільському педінституті (університеті), викладаючи суспільні дисципліни (історичні науки, соціологію, естетику). Обіймав посади асистента, старшого викладача, доцента. У ході навчального процесу вміло пов'язував матеріал з проблематикою школи, використовував міжпредметні зв'язки, приклади з життя, художньої літератури, місцевий матеріал. З великою увагою ставився до студентів, їхніх запитів та інтересів. Помітне місце в роботі Анатолія Петровича посідає громадська робота. Декілька років виконував обов'язки секретаря партійної організації і заступника декана історичного факультету. Кілька разів обирався до складу парткому інституту, відповідаючи за роботу громадських організацій. Протягом 1986–1988 рр. очолював партійну організацію інституту.

Впродовж усіх років роботи в інституті (університеті) А. П. Гаврищук активно займається науковою роботою. Наукові інтереси пов'язані з вихованням студентської молоді у вищих навчальних закладах України в 50-ті роки ХХ ст., з краєзнавством Хмельниччини.

Улюбленим заняттям А. П. Гаврищука стала журналістська робота. Протягом 1996–2002 рр. він – відповідальний за випуск багатотиражної газети “Студентський меридіан”, у вересні 2002 р. призначений її редактором. Газета широко висвітлює багатогранне життя університету. Запроваджено рубрики “Університет і світ”, “З історії університету”, “Психологічний практикум”, “Поради юриста”, “Для тебе, першокурснику”, “Коли викладачі були студентами”, “Наш етикет”, “У світі природи”, “Цікаві зустрічі”, “Школа” та ін. Газета підтримує і заохочує молоді поетичні сили.

Як вправний журналіст А. П. Гаврищук висвітлює життя міста, університету на сторінках міських, обласних та центральних газет і журналів. У його статтях йдеться про цікавих людей, проблеми краєзнавства, народознавства, про природу краю. Таких публікацій – понад тисячу. Тому цілком заслужено 2001 року він був прийнятий до Національної спілки журналістів України.

Анатолій Петрович безмежно залюблений у своє рідне Подністров'я. По краплині збирає матеріали про Студеницю, свій родовід, готує книгу, статті про рідне село, Подністров'я – їх історію, етнографію і культуру.

Уболіває за майбутнє України, долю народу. Опублікував понад тисячу газетних та журнальних матеріалів та понад 200 наукових робіт.

Праця А. П. Гаврищука відзначена багатьма грамотами та подяками. Разом з П. С. Каньосою та А. Ф. Суровим його в числі перших у добу незалежної України нагороджено знаком "Відмінник освіти України". Член редколегії журналу "Толока" (1999).

Основні праці:

З історії Кам'янець-Подільського педінституту імені В. П. Затонського / А. П. Гаврищук, О. П. Григоренко // Тези доповідей наук. конф. «Видатний партійний і державний діяч В. П. Затонський» (до 100-річчя від дня народження). – Кам'янець-Подільський, 1988. – С. 96–98; Студеницька «Маланка» / А. П. Гаврищук // Проблеми етнографії, фольклору і соціальної географії Поділля : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 33–35; Волочиськ / А. П. Гаврищук, І. А. Стасюк // Історія міст і сіл УРСР. Хмельницька область. – К., 1971. – С. 145–157; Нариси історії Хмельницької обласної партійної організації / А. П. Гаврищук (авт. XII розділу) – Л., 1972. – С. 317–368; Перлина мистецтва Поділля / А. П. Гаврищук // Народна творчість та етнографія. – 1983. – № 1. – С. 74–75; Адамівські гончарі / А. П. Гаврищук // Народна творчість та етнографія. – 1985. – № 3. – С. 89–91; Музей у старому місті / А. П. Гаврищук // Людина і світ. – 1982. – № 1. – С. 16–22; Трудове виховання студентської молоді у вузах України (50-ті роки ХХ ст.) // XXXXIII звітна наук. конф. кафедр ін-ту за 1991–1992 рр. : тези доп., присвяч. 75-річчю інституту / Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т ім. В. П. Затонського. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 55–57; Легенди та перекази з подністровських сіл / А. П. Гаврищук // Подільський національний природний парк: доцільність і проблеми створення : матер. всеукр. наук.-практ. конф., 23–24 верес. 1993 р. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 59–63; Особливості календарно-обрядових свят у подністровських селах Кам'янецьчини / А. П. Гаврищук // Культура Поділля: історія і сучасність : матер. другої наук.-практ. конф., присвяч. 500-річчю м. Хмельницького, 27–29 серп. 1993 р. – Хмельницький, 1993. – С. 135–138; Робітничо-селянські заворушення / А. П. Гаврищук // Городоччина: минуле й сучасність у контексті історії Поділля : наук. зб. – Городок, 1994. – С. 21–26; Сатанівський монастир / А. П. Гаврищук // Там само. – С. 35–41; Татарські напади на Поділля і доля Могилева / А. П. Гаврищук // Перша Могилів-Подільська краєзн. конф., (жовт. 1996 р.). – Могилів-Подільський, 1996. – С. 37–38; Науково-педагогічні кадри вузів України в 50-ті роки / А. П. Гаврищук // Наукові праці історичного факультету / Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т. – Кам'янець-Подільський, 1996. – Т. 2. – С. 142–151; Героїчний Дністровський рейд розвідувальної групи / А. П. Гаврищук // Поділля і Південно-Східна Волинь в роки Визвольної війни українського народу середини XVII століття : матер. всеукр. іст.-краєзн. наук.-практ. конф., 19 верес. 1998 р. – Стара Синява, 1998. – С. 250–252; Дослідник Болохівської землі [В. І. Якубовський] / А. П. Гаврищук // Матеріали Х-ої Подільської іст.-краєзн. конф., присвяч. 55-ій річниці Перемоги у Великій

Вітчизняній війні. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 521–526; Учитель і наставник молоді (до 70-річчя від дня народження В. А. Радіоненка) / А. П. Гаврищук, А. Ф. Суровий // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 10. – С. 435–440; Подвижництво на ниві українського народознавства (до 55-річчя від дня народження Т. І. Колотила) / А. П. Гаврищук, А. Ф. Суровий // Там само. – С. 441–450; Півстоліття на ниві освіти України (до 70-річчя від дня народження А. Ф. Сурового) / О. М. Завальнюк, А. П. Гаврищук // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 11. – С. 440–453; Поема, різьблена з граніту і сердець : зб. поетичних творів / [ред. та упоряд. А. Гаврищук ; редкол.: М. Гординчук, А. Донець, К. Медвідь та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2009. – 192 с.; Гаврищук А. П. : [спогади] / А. П. Гаврищук // Факультет фізичної культури в особах / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 49–53; Завальнюк О. М. Кам'янець-Подільський державний учительський інститут у роки Великої Вітчизняної війни : дослідження, документи і матеріали, спогади / О. М. Завальнюк, В. С. Прокопчук, А. П. Гаврищук ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Наукова бібліотека ; Центр дослідження історії Поділля. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2010. – 448 с.; Незагоєні рани війни / А. П. Гаврищук // Жива пам'ять. Це наша перемога – це наша жива пам'ять. Присвячується 65-річчю перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 289–290; Володимир Панкратович Анцут / О. Завальнюк, В. Прокопчук, А. Гаврищук // Навіки в пам'яті народній: 25-річчю створення Кам'янець-Подільської міської організації ветеранів України присвячується. – Кам'янець-Подільський, 2012. – С. 110–113; Фронтний зв'язківець : [М. А. Дудар] / О. Завальнюк, В. Прокопчук, А. Гаврищук // Там само. – С. 129–132; Іван Степанович Зеленюк / О. Завальнюк, В. Прокопчук, А. Гаврищук // Там само. – С. 141–145; Іван Вікторович Івах / О. Завальнюк, В. Прокопчук, А. Гаврищук // Там само. – С. 146–149; Віктор Михайлович Качур / А. Гаврищук, О. Завальнюк, В. Прокопчук // Там само. – С. 153–156; Олександр Семенович Маруняк / О. Завальнюк, В. Прокопчук, А. Гаврищук // Там само. – С. 169–173; Віра Герасимівна Назарчук / А. Гаврищук, О. Завальнюк, В. Прокопчук // Там само. – С. 181–183; Валентин Мусійович Сапун / О. Завальнюк, В. Прокопчук, А. Гаврищук // Там само. – С. 189–192; Степан Данилович Суліменко / О. Завальнюк, В. Прокопчук, А. Гаврищук // Там само. – С. 193–195.

Про А. П. Гаврищука:

Баженов Л. В. Гаврищук Анатолій Петрович // Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ – ХХ ст. Історіографія. Біобібліографія. Матеріали / Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 156–157; Суровий А. Ф. Анатолій Петрович Гаврищук / А. Ф. Суровий // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003.

– Т. 1. – С. 81–92; Гординчук М. Півстоліття студентській багатотиражці / М. Гординчук // Кам'янець-Подільський вісник. – 2007. – № 7 (1097). – С. 7; Прокопчук В. С. Відданий справі : [про викладача вищої школи, редактора університетської газети “Студентський меридіан” А. П. Гаврищука] / В. С. Прокопчук // Кам'янець-Подільський вісник. – 2008. – 25 лип. – С. 8; Куценко Є. “Життя не зупинити!” : [про А. П. Гаврищука] / Є. Куценко // Подолянин. – 2008. – 18 лип. – С. 4; Прокопчук В. С. Відданий справі : [А. П. Гаврищук] / В. С. Прокопчук // Кам'янець-Подільський вісник. – 2008. – 25 лип. – С. 8; Прокопчук В. С. Оптиміст, життєлюб [А. П. Гаврищук] / В. С. Прокопчук // Край Кам'янецький. – 2008. – 18 лип. – С. 4; Гаврищук Анатолій Петрович (до 40-річчя науково-педагогічної праці) : біобібліогр. покажч. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка ; [уклад. Є. П. Сільвеструк ; редкол.: О. М. Завальнюк (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т, 2008. – 42 с.

Прокопчук В. С.

1 серпня

75 років від дня народження

Олексія Давидовича Беца,

доцента кафедри теорії, історії музики

і гри на музичних інструментах

Народився 1 серпня 1938 року в селищі Стара Ушиця Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. Протягом шкільних років (1945–1955) – активний учасник шкільного духового оркестру. Після закінчення середньої школи вступив на фізико-математичний факультет Кам'янець-Подільського педінституту. 1961 року став викладачем музики на молодому тоді факультеті підготовки вчителів молодших класів, з яким назавжди пов'язав своє життя. 1962–1965 рр. – служба в армії, був керівником художньої самодіяльності. Після закінчення служби повернувся в інститут на кафедру музики і продовжив працю викладача. 1965–1970 рр. – навчання в Тернопільському музичному училищі без відриву від виробництва, а потім – на музично-педагогічному факультеті Івано-Франківського педінституту (1971–1975).

У творчому доробку композитора понад 200 ліричних творів, опублікованих у всеукраїнських збірниках, періодичних виданнях. О. Бец справедливо вважається одним з кращих знавців і збирачів музичної народної творчості. Фахівці вділяють два напрями пісенної творчості О. Д. Беца. Перший – пісні, близькі до народних – лірично-побутових чи жартівливих. Другий – естрадні пісні, в яких мелодія поєднується з гнучкою вокальною декламацією, сучасною гармонізацією й ритмічною основою. Композитор вносить в них м'якість і глибоку задушевність, властиву для подільського колориту. І це не випадково. Адже тут, на Поділлі, його коріння, натхнення і доля.

Важливе місце в творчому житті займала робота з народним самодіяльним фольклорно-етнографічним ансамблем троїстих музик Кам'янець-Подільського університету, який він створив і в якому розкрився як музикант, композитор та аранжувальник. Будучи керівником ансамблю, він намагався якнайширше використати технічні можливості кожного учасника, створити єдиний, професійний колектив. Неабиякий талант музиканта допомагав йому вирішувати складні творчі завдання. Він умів глибоко вникати в ідейно-художній зміст твору, розкривати задум автора і вдало передавати його тими виражальними засобами, які мав у своєму арсеналі невеликий склад ансамблю. Серед інструментальних творів, опрацьованих ним для ансамблю троїстих музик, переважають подільські народні обрядові пісні та танці. Фольклорний колектив постійно виступав з концертами в місті, області, учасник свят, телепередач. Колектив побував у гастрольних закордонних поїздках та на міжнародних фестивалях у Болгарії, Бельгії, Іспанії, Португалії, на Кубі, у країнах Африки. Всього О. Д. Бец брав участь у більш як сорока різного рівня конкурсах і фестивалях, у багатьох із них займав призові місця і отримував звання лауреата.

Досить тривалий час оркестр співпрацював з танцювальним ансамблем “Горлиця”, з яким отримував перемоги на республіканських конкурсах, здобув три золотих медалі Всесоюзних фестивалів народної творчості, звання лауреата XI Всесвітнього фестивалю молоді і студентів у Гавані.

Як викладач доцент О. Д. Бец щедро ділиться з майбутніми вчителями музики своїми різнобічними знаннями і великим досвідом. Він є автором низки наукових та навчально-методичних праць, у багатьох збірках видрукувані і видані його власні твори та обробки українських народних пісень.

Самовіддана і плідна праця Олексія Давидовича Беца, педагога, композитора високо оцінена державою. Він удостоєний орденів “Знак пошани”, “Честь і шана”, почесного звання “Заслужений працівник культури України”, лауреата Хмельницької обласної премії ім. В. Заремби й багатьох інших відзнак.

Основні праці:

М. Леонтович – композитор – педагог / О. Д. Бец // Музично – педагогічна і творча діяльність М. Леонтовича в контексті відродження національної освіти та культури : наук. доп. першої всеукр. наук.-теорет. конф. (10–12 груд. 1997 р.). До 120-річчя від дня народження. – Кам'янець-Подільський, 1997. – С. 64–68; Про педагогічну спрямованість діяльності керівника шкільного народно-інструментального колективу / І. Г. Маринін, О. Д. Бец // Наукові праці Кам'янець-Поділ. пед. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 15–16 квіт. 2002 р. : у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2002. – Т. 2. – С. 118–119; З хорової спадщини М. Д. Леонтовича / І. Маринін, О. Бец // Матеріали до українського мистецтвознавства: Микола Леонтович і сучасна освіта та культура. До 125-річчя від дня народження : зб. наук. праць. – К. ; Кам'янець-Подільський,

2003. – Вип. 4. – С. 19–22; Моє Поділля чарівне: вибрані вокально-хорові твори / О. Бец. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. міськ. друк., 2003. – 67 с.; Використання народної пісні в творчості Левка Миколайовича Ревуцького / О. Бец // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 7–8 квіт. 2004 р. : вип. 3, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 1. – С. 250–252; Микола Різоль – педагог, композитор, виконавець / О. Бец // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 6–7 квіт. 2005 р. : вип. 4, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 1. – С. 160–161; Подільські народні танці в опрацюванні для баяна або акордеона : навч.-репертуар. посіб. / О. Д. Бец. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2006. – 56 с.; Виховання вокально-хорових навичок на уроках музики в загальноосвітній школі / О. Д. Бец // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 18–19 квіт. 2007 р. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 1. – С. 188–189; Робота баяніста над музичним твором / О. Д. Бец // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 12–13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 5. – С. 127–128; До питання використання сопілки в загальноосвітній школі / О. Д. Бец // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 11–12 берез. 2009 р. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 5. – С. 140–141; Народний оркестр народних інструментів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / О. Д. Бец // Мистецька спадщина Поділля у контексті полікультурного європейського простору : зб. наук. праць за результатами міжнар. наук.-практ. семінару. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 12–15; Формування виконавської баянної техніки в Україні / О. Бец // Збірник наукових праць “Педагогічна освіта: теорія і практика” / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 5. – С. 180–185; Особливості формування виконавської техніки студента-баяніста / О. Д. Бец // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 р. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 4. – С. 131–132; Микола Дмитрович Леонтович у спогадах сучасників / О. Д. Бец // Збірник наукових праць “Педагогічна освіта: теорія і практика” / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 9. – С. 201–205.

Про О. Д. Беца:

Закоханий у пісню // Студентський меридіан. – 1992. – 8 берез. (№2); Костевич І. «Подільські акварелі» Олексія Беца / І. Костевич // Кам'янець-Поділ. вісник. – 1994. – 17 груд.; Каньоса П. С. Бец Олексій Давидович / П. С. Каньоса // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 44–47; Печенюк М. А. Бец Олексій Давидович / М. А. Печенюк // Печенюк М. А. Музиканти Кам'янещини : біографічно-репертуар. довідник. – Хмельницький, 2003. – С. 445; Будзей О.

Із фізмату в композитори :[про О. Д. Беца] / О. Будзей // Подолянин. – 2008. – 1 серп. – С. 6; Маринін І. Троїсті музики Олексія Беца / І. Маринін // Подолянин. – 2009. – 17 квіт. (№16). – С. 7; Бец Олексій Давидович // Педагогічний: віхи розвою : іст. нарис / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 156; Маринін І. Г. Народно-інструментальне мистецтво Південно-Західного Поділля: ансамбль троїстих музик Олексія Беца : монографія / І. Г. Маринін, В. Ф. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2011. – 320 с.; Бец Олексій Давидович / І. Г. Маринін, В. Ф. Олійник // Там само. – С. 117–119.

Каньоса П. С., Маринін І. Г.

10 вересня

65 років від дня народження

Віктора Миколайовича Федорчука,

кандидата психологічних наук, доцента кафедри психології освіти,
праці та управління навчальним закладом

Народився 10 вересня 1948 року в с. Мілівці Кам'янець-Подільського району. Початкову школу закінчив у рідному селі, середню освіту здобув у Чернокозинецькій середній школі, 1966 року закінчивши одинадцятий клас. Для покоління 50-х, позбавленого таких інформаційних благ сучасності як телебачення, радіо, чи не єдиним джерелом самоосвіти була бібліотека, її величність Книга. Він практично перечитав усе, що було можна, не раз тримаючи звіт про зміст прочитаного перед бібліотекарем.

1966 рік був не простим екзаменом для бажаючих навчатись у ВНЗ, адже атестати одночасно отримали випускники 10-х і 11-х класів. Радянська вища школа неспроможна була прийняти й 20 відсотків випускників. Віктору Миколайовичу випало очолити сільську бібліотеку. 1967–1969 рр. служив в армії у Самарівській тричі Червонопрапорній, орденів Суворова, Кутузова, Богдана Хмельницького Залізній дивізії, що дислокувалася в Польщі, був залучений до надання «інтернаціональної допомоги» Чехословаччині, за що отримав статус учасника бойових дій на території інших держав.

Після демобілізації працював на заводі «Електроприлад». У 1970–1972 рр. навчався в Київському училищі енергетиків, оволодів професією радіомеханіка.

1972–1977 рр. здобував вищу освіту на фізико-математичному факультеті Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту, був профоргом групи, отримав фах фізика.

Працював у харчовому технікумі на посаді голови учнівського профкому та викладача. Цікавився проблемами соціальної психології, що давала ключ до розуміння людей, успішного спілкування з ними, вирішення різних і, навіть, конфліктних питань. Ці зацікавлення ще більше зміцніли в ході стажування в Харківському політехнічному інституті.

1979 року вступив до аспірантури Київського науково-дослідного інституту психології, під науковим керівництвом старшого наукового співробітника Р. О. Пономарьової підготував дисертацію, яку захистив 1982 року. Цього ж року влився в колектив кафедри педагогіки і психології Кам'янець-Подільського педінституту. Був активним лектором товариства «Знання», відповідно до угоди з Кам'янець-Подільським цемзаводом брав участь у науковому проекті вивчення соціально-психологічного клімату в колективі. Разом із студентами оформив кабінет та лабораторію психології, наповнив їх таблицями, слайдами, літературою. 1989 року очолив новостворену кафедру психології. 1993 року зініціював і ліцензував перепідготовку кадрів зі спеціальності «Практична психологія», окрім кафедри очолив і це відділення.

У листопаді 1997 року став проректором із заочного навчання, відповідав за виховну роботу, зв'язки з іншими закладами освіти, вніс свою долю зусиль у відкриття навчально-консультаційного центру в Шепетівці, налагодження співпраці з обласними, міськими і районними управліннями і відділами освіти сусідніх областей. З 2003 до 2010 року працював на посаді проректора з навчально-методичної роботи, координував роботу по переводу процесу навчання на засади, передбачені Болонською декларацією.

Популярності набули тренінги, які з 1993 року проводить Віктор Миколайович. Як науковець підготував 5 підручників, посібників, ряд методичних рекомендацій, більше 90 наукових статей.

Сім'я Федорчуків – це педагогічна династія, яка має глибоке коріння в середовищі вищої школи. Дружина Елеонора Іванівна працює на кафедрі педагогіки, син Іван Вікторович очолює кафедру екології, дочка Вікторія – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики початкового навчання та дошкільного виховання нашого університету.

Віктор Миколайович – дуже відповідальна людина, до будь-якої справи ставиться добросовісно. Шість років очолював бібліотечну раду, з душею ставився до університетської книгозбірні, сприяючи удосконаленню її бази, формуванню електронної бібліотеки.

За багаторічну і багатогранну діяльність В. М. Федорчук отримав дві Почесні грамоти МОН України (1987, 1998 рр.), знак «Відмінник освіти України» (1997 р.), Почесну грамоту Верховної Ради України (2003 р.), Почесну грамоту Хмельницької обласної державної адміністрації (2008 р.), відзнаку Кам'янець-Подільського міського голови «За заслуги перед міською громадою» (2008 р.), знак МОН України «Василь Сухомлинський» (2009 р.), Почесний диплом «За особистий творчий внесок в удосконалення змісту навчально-виховного процесу» (за організацію виставки «Сучасна освіта в Україні» 2008, 2009 рр.), Почесну грамоту Хмельницького обласного управління освіти і науки, молоді та спорту (2012 р.) та ін.

Основні праці:

Психологические основы формирования личности будущего рабочего / В. М. Федорчук. – М., 1985. – 38 с.; Учебно-исследовательские задания на

період неперервної педагогічної практики в школі / В. М. Федорчук. – Каменець-Подільський, 1987. – 96 с.; Психологічне консультування. Психологічна служба молоді / В. М. Федорчук. – Кам'янець-Подільський, 1996. – 35 с.; Использование элементов нейро-лингвистического программирования в предвыборной кампании / В. М. Федорчук // Проблемы политической психологии и ее роль в становлении гражданина Украинского государства : матер. Второй всеукр. науч. конф. – К., 1997. – С. 370–372; Системно-структурные этапы психологической подготовки будущих учителей / В. М. Федорчук // Психологические проблемы совершенствования подготовки учителя в вузе в свете становления направлений реформы школы. – М., 2000. – С. 12–24; Щирість психолога – одна із головних умов успішної клієнт-центрованої психотерапії / В. М. Федорчук // Феноменологія щирості : матер. міжнар. конф. до 100-річчя від дня народження Карла Роджерса. – Вінниця, 2002. – С. 203–208; Соціально-психологічний тренінг «Розвиток комунікативної компетентності викладача» : навч.-метод. посіб. / В. М. Федорчук. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2003. – 240 с.; Особистісно-еклектичний підхід до психологічного консультування / В. М. Федорчук // Психологічні розлади. Психотерапія : матер. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Чернівці, 2005. – С. 140–146; Емпатія – значуща якість Я-концепції психолога / В. М. Федорчук // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 6–7 квіт. 2005 р. : вип. 4, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 1. – С. 198–199; Соціально-психологічний тренінг «Розвиток комунікативної компетентності викладача» : навч.-метод. посіб. для викл. та студ. вищ. навч. закл. / В. М. Федорчук. – Вид. 2-ге. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2006. – 240 с.; Зміна парадигми вищої освіти у контексті Болонської декларації / В. М. Федорчук // Науковий вісник Чернівецького ун-ту : зб. наук. пр. Вип. 300: Педагогіка та психологія. – Чернівці, 2006. – С. 167–175; Тренинговая подготовка как средство формирования профессионального коммуникативного компонента будущих психологов / В. М. Федорчук // Общение–2006 : На пути к энциклопедическому знанию : матер. междунар. конф., 19–21 октября 2006 г. / Психологический институт РАО. – М., 2006. – С. 335–342; Особистість психолога – інструмент психологічного консультування / В. М. Федорчук // Актуальні проблеми практичної психології : зб. наук. пр. – Херсон, 2007. – С. 208–210; Соціально-психологічний тренінг комунікативної компетентності як базовий метод у підготовці майбутніх психологів / В. М. Федорчук // Сучасні освітні технології навчання у вищій школі: теорія і практика : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 2008. – С. 321–330; Konwersyjne ujęcie kształtowania środowiska oświatowego w edukacji ustawicznej // Kształcenie ustawiczne do wielokulturowości / pod red. Tadeusza Lewowickiego i Franciszka Szloska – Warszawa ; Radom, 2009. – S. 405–408; Проблема емоційного «вигорання» керівника тренінгу та його профілактика / В. М. Федорчук // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Вип. 4. – С.

450–457; Використання тестових завдань у вищій школі / В. М. Федорчук // Тестування як метод педагогічного контролю успішності студентів : наук.-метод. зб. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 17–23; Соціально-психологічний тренінг / В. Н. Федорчук // Психологія общения: енциклоп. словарь / под общ. ред. А. А. Бодалева. – М. : Изд-во «Когито-Центр», 2011. – С. 286–287; Тренінги общения: класифікація / В. Н. Федорчук // Там же. – С. 289–290; Тренінгова психокорекція міжособистісних стосунків майбутніх фахівців / В. М. Федорчук // «Актуальні проблеми педагогіки і психології» : матер. міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 7–8 жовт. 2011 р. : у 2-х ч. – Львів, 2011. – Ч. 1. – С. 91–93; Психологічне забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців / В. М. Федорчук // Педагогіка і психологія: традиції та інновації : матер. наук.-практ. конф., м. Харків, 17–18 лют. 2012 р. – Харків, 2012. – С. 49–51; Емоційна компетентність майбутніх фахівців / В. М. Федорчук // Роль та місце психолого-педагогічної підготовки в професійному розвитку та становленні особистості сучасного фахівця в умовах євроінтеграції : матер. всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Хмельницький, 2012. – С. 73–75; Тренінгова підготовка майбутніх психологів до психогігієнічної саморегуляції / В. М. Федорчук // Теорія і практика проектування авторських педагогічних систем : зб. матер. всеукр. наук.-практ. конф., 26–27 квіт. 2012 р., м. Кривий Ріг. – К., 2012. – С. 119 – 125.

Про В. М. Федорчука:

Завальнюк О. М. Віктор Миколайович Федорчук / О. М. Завальнюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 499–520; Федорчук Віктор Миколайович // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка : ювілейне видання / [авт.-упоряд. Я. Білейчук; редкол.: О. М. Завальнюк, В. А. Смолій, В. С. Степанков та ін.]. – К., 2008. – С. 50; Гладченко П. М. Знані люди Кам'яниччини: Федорчук Віктор Миколайович / П. М. Гладченко // Кам'яниччина: історія, розвиток, перспективи : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 2008. – С. 187; Марковська Н. Захисники : [про В. М. Федорчука] / Н. Марковська // Подолянин. – 2008. – 22 лют.; Марковська Н. Покликання – психологія : [про В. М. Федорчука] / Н. Марковська // Подолянин. – 2008. – 5 верес. – С. 5.

Прокопчук В. С.

12 вересня

60 років від дня народження

Анатолія Петровича Бурковського,

старшого викладача кафедри економіки підприємства

Народився 12 вересня 1953 року в с. Миронівка Золочівського району Харківської області у сім'ї робітників. 1961–1969 рр. навчався в Оринінській восьмирічній школі Кам'янець-Подільського району, 1969–1972 рр. – в

Харківському обліково-кредитному технікумі Держбанку СРСР за спеціальністю «Облік і оперативна техніка в Держбанку». З серпня по листопад 1972 року працював у відділеннях Держбанку м. Кам'янець-Подільського і смт Летичева. З листопада 1972 р. по грудень 1974 р. проходив службу в армії.

1975–2004 рр. працював на Кам'янець-Подільському заводі «Електроприлад», де протягом 1975–1979 рр. займав посаду економіста у цеху металопокриття від корозії деталей і вузлів, з 1979 р. призначений керівником групи економічного аналізу планово-економічного відділу.

1982–1987 рр. навчався в Чернівецькому державному університеті на економічному факультеті за спеціальністю «Планування промисловості» без відриву від виробництва, з 1987 по 1991 р. – в аспірантурі Харківського інженерно-економічного інституту. Темою його наукового дослідження була «Організація внутрішньогосподарського розрахунку на підприємствах галузі».

Кінець 80-х – початок 90-х років минулого століття ознаменувався перебудовою народного господарства і диверсифікацією підприємств ВПК. У 1990 році на заводі «Електроприлад» створили «агропромисловий комплекс», до складу якого ввійшли підрозділи побутового призначення заводу «Електроприлад» та сільськогосподарські підприємства с. Лясківці та Рихта. Анатолій Петрович брав активну участь у створенні даного комплексу та його юридичного оформлення в міністерствах та відомствах СРСР, методичне керівництво яким також підпорядкували йому.

1992 року було створено три підприємства: ВАТ завод «Електроприлад», ВАТ завод «Електрон» та «Завод точної механіки». Анатолій Петрович очолив економічний відділ заводу ВАТ «Електрон». 1996–2002 рр. займав посаду директора Дочірнього підприємства «Побут» заводу ВАТ «Електрон», 2004–2006 рр. – працював керівником відділу економічного аналізу ВАТ «Модуль»,

З 2003 року розпочав викладацьку роботу в Кам'янець-Подільському державному університеті як погодинник, а з 2006 року працює на постійній основі.

В університеті здійснює викладання дисциплін: економіка підприємства, планування діяльності підприємств, організація виробництва, економіка та організація об'єднань підприємств, організація малого і середнього бізнесу, управління конкурентоспроможністю підприємств. З даних дисциплін ним підготовлені комплекси методичних матеріалів. У процес навчання впроваджує сучасні технології навчання, контролю знань студентів, використовує моделювання практичних ситуацій. Йому доручено керівництво практикою на факультеті, до його обов'язків входить укладання угод з суб'єктами господарювання про проходження практик студентами економічного факультету, в тому числі і на довготривалій основі; організація та здійснення контролю за проходженням педагогічної та виробничої практик студентами економічного факультету.

На громадських засадах Анатолій Петрович виконує обов'язки заступника завідувача кафедри економіки підприємства. Здійснив активну роботу з ліцензування спеціальності 7.03050401 «Економіка підприємства» і акредитації напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та спеціальності 7.03050401 «Економіка підприємства». Трудовим колективом факультету обраний головою профбюро.

Анатолій Петрович бере активну участь у роботі круглих столів та комітетів з економічних реформ міста та району, наукових конференціях в тому числі і міжнародних. Основні напрями його дослідницьких пошуків спрямовані на актуальні питання економічної діяльності підприємств. Ним написано понад 20 наукових статей та 16 навчально-методичних посібників. Здійснює керівництво науковим гуртком «Особливості діяльності малого і середнього бізнесу». Під його керівництво студенти економічного факультету неодноразово ставали переможцями економічних конкурсів та олімпіад міста.

Основні праці:

До питання про діяльність підприємств машинобудівного комплексу в сучасних умовах / А. П. Бурковський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 7–8 квіт. 2004 р. : вип. 3, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 1. – С. 134–136; Оперативно-календарне планування і регулювання роботи підприємства машинобудівного комплексу / А. П. Бурковський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 17–18 жовт. 2006 р. : вип. 5, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 3. – С. 26–28; Організація виробничих процесів поточної діяльності підприємств / А. П. Бурковський // Збірник наукових праць викладачів економічного факультету. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Вип. 1 – С. 80–87.; Лізинг як форма інноваційних процесів на підприємствах / А. П. Бурковський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 18–19 квіт. 2007 р. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 3. – С. 24–26; Організація та функціонування малого і середнього бізнесу / А. П. Бурковський // Збірник наукових праць викладачів економічного факультету. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Вип. 2. – С. 69–76; До питання про корпоративне управління / Бурковський А. П. // Україна в ХХІ столітті: проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку : зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 17–18 квіт. 2008 р. – Кам'янець-Подільський, 2008. – С. 196–201; Діяльність управлінського персоналу підприємств в ринкових умовах господарювання / А. П. Бурковський // Збірник наукових праць ПДАТУ. – Вип. 16. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 3. – С. 312–314; Якість та конкурентоспроможність продукції / А. П. Бурковський // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Економічні науки. — Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 51–55; Економіка підприємства : метод. рек. для виконання курсових робіт при підготовці бакалаврів за напрямом 0501 «Економіка і підприємництво»,

спеціальностей 6.050100 «Економіка підприємства» та 6.050100 «Економічна теорія» / М. І. Каньоса , А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2006. – 27 с.; Економіка підприємства: навч.-практ. домашнє завдання дисципліни : для студ. заоч. форми навч. / М. І. Каньоса , А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2007. – 36 с.; Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств : комплекс навч.-метод. матеріалів для вивчення курсу / М. І. Каньоса , А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2007. – 28 с.; Методика викладання економічних дисциплін: педагогічна практика : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 7.050107 «Економіка підприємства» / М. І. Каньоса, А. М. Каньоса, А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2007. – 28 с.; Теоретичні засади та економічна сутність малого і середнього бізнесу: матеріали до вивчення теми / А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2008. – 24 с.; Організаційні та правові засади діяльності малого і середнього бізнесу: матеріали до вивчення теми / А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2008. – 24 с.; Державне регулювання малого і середнього бізнесу: матеріали до вивчення теми / А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2008. – 34 с.; Особливості планування діяльності малого і середнього бізнесу: матеріали до вивчення теми / А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, РВВ, 2008. – 32 с.; Економічна сутність стратегії управління підприємством / А. П. Бурковський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. , докторантів і асп., 11–12 берез. 2009 р. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 4. – С. 6–7; Компенсаторні можливості підприємств малого і середнього бізнесу / А. П. Бурковський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 р. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 2.– С. 123–126; Формування механізму стійкості підприємств малого і середнього бізнесу / А. П. Бурковський // Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку України в ХХІ столітті. Вісник Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Економічні науки (за матеріалами III-ї міжнар. наук.-практ. конф., 15–16 квіт. 2010 р.). – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 408–415; Малий і середній бізнес / А. П. Бурковський. – Кам'янець-Подільський : Селма, 2011. – Т. 1. – 448 с.; Т. 2. – 695 с.; Методичні основи розробки програм підвищення конкурентоспроможності підприємств / А. П. Бурковський // Вісник Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Економічні науки. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 4. – С. 198–205; Ризики у діяльності підприємств малого і середнього бізнесу / А. П. Бурковський // Вісник Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Економічні науки. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 5. – С. 30–38; Кластерна форма організації та механізм її дії у сучасних умовах господарювання / А. П. Бурковський // Вісник Кам'янець-Поділ. нац.

15 вересня

60 років від дня народження
Юрія Олександровича Маркітанова,
кандидата філологічних наук,
професора кафедри української мови,
декана факультету української філології та журналістики

Народився 15 вересня 1953 року в селищі Вовковинці Деражнянського району Хмельницької області в сім'ї службовців. 1961–1971 рр. навчався в Деражнянській середній школі.

З 1971 р. проживає у Кам'янці-Подільському. До призову в армію, з вересня до грудня 1971 року, працював різноробочим Кам'янець-Подільської лінійно-технічної дільниці Кам'янець-Подільського експлуатаційно-технічного управління зв'язку. По завершенні терміну строкової служби у лютому 1974 року пішов працювати на завод “Електроприлад” спочатку учнем, а потім слюсарем-складальником радіоапаратури.

З 1974 по 1978 рік навчався на філологічному факультеті Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту ім. В. П. Затонського за спеціальністю “Російська мова і література”. Виявляв схильність до педагогічної та наукової роботи. Брав участь у роботі наукових гуртків. Виступав з доповідями і повідомленнями на студентських наукових конференціях. Написав та захистив дипломну роботу “Жанр балади у поезії 20-х років” під керівництвом Г. М. Краєвської.

Після отримання вищої освіти працював учителем російської мови і літератури спочатку у Княжпільській середній, а потім у Колибаївській восьмирічній школі.

З 1980 року працює на посаді асистента кафедри російської мови Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.

1983 року вступив до аспірантури Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького на спеціальність “Російська мова”. Дисертацію “Функционирование фразеологизмов в русской поэтической речи советского времени (60–80-е гг. XX в.)» захистив 1987 року у спеціалізованій раді при Київському державному педагогічному інституті ім. О. М. Горького.

Після завершення навчання в аспірантурі повернувся на роботу до Кам'янець-Подільського державного педінституту. Працював на посадах асистента, старшого викладача, доцента. Звання доцента здобув 1992 року. З 1993 р. працює доцентом кафедри української мови.

З 1989 до січня 2004 року працював заступником декана філологічного факультету (з 2002 р. факультету української філології, з 2005 р. факультету

української філології та журналістики). У січні 2004 року вченою радою факультету української філології та журналістики обраний на посаду декана факультету. 2011 р. обрано на посаду професора кафедри української мови.

Є фахівцем східнослов'янської фразеології. Наукові інтереси – фразеологія, лінгвостилістика. Працює над проблемами, пов'язаними з функціонуванням фразеологічних одиниць у поетичних текстах (на матеріалі східнослов'янських мов). Брав участь у міжнародних, всесоюзних, всеукраїнських та університетських наукових конференціях (1985–2008 рр.). Здійснив понад 90 публікацій, з них 2 навчально-методичних посібника, з яких – з грифом Міністерства освіти і науки України.

Забезпечує читання курсів: теоретичні проблеми сучасного мовознавства, методика наукових досліджень, основи наукових досліджень, українська мова за професійним спрямуванням, спецкурси з фразеології.

Відмінник освіти України. Нагороджений Грамотами Міністерства освіти і науки України, Кам'янець-Подільської міської ради, університету, знаком університету “За вагомий внесок у розвиток освіти та науки”.

Основні праці:

Основные функции фразеологизмов в лирике Н. А. Некрасова / Ю. Маркітантов // IV Некрасовские чтения : тезисы докладов. – Ярославль, 1989. – С. 87–89; Експресивні засоби мови у естетичному вихованні дітей / Л. Г. Яропуд, Ю. О. Маркітантов // Художня література в духовному розвитку особистості. – Чернігів, 1993. – Ч. 2. – С. 109–112; Компаративна діалектна фразеологія Поділля / Н. Д. Коваленко, Ю. О. Маркітантов // Academia на пошану професора Л. А. Коваленка (до 90-річчя від дня народження). – Кам'янець-Подільський, 1997. – Ч. 2. – С. 73–75; Фразеологізми з компонентом-зоонімом в сучасній українській мові / Ю. О. Маркітантов, В. Шевцова // Екологічна освіта та виховання учнівської молоді : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 25–26 лют. 1998 р.). – Кам'янець-Подільський, 1998. – С. 38–40; Фразеологізми у поетичному тексті: функціонально-стилістична класифікація у світлі ідей Л. А. Булаховського / Ю. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Вип. 5. – С. 136–138; Функціонування фразеологізмів у сучасному українському діловому мовленні / Ю. О. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 15–16 квіт. 2002 р. : у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2002. – Т. 1. – С. 126–127; Основи наукових досліджень : навч. посіб. / Т. П. Білоусова, Ю. О. Маркітантов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2003. – 120 с.; Два різновиди художнього мовлення / Ю. О. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 2–4 квіт. 2003 р. : вип. 2, у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 153–154; Актуалізація фразеологізмів у поезії Ігоря Римука / Ю. О. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 7–8 квіт. 2004 р. : вип. 3, у 3 т. –

Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 2. – С. 32–35; Способи актуалізації фразеологізмів у поетичних текстах (на матеріалі східнослов'янської поезії) / Ю. О. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки – Вип. 11, у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 12–21; Як підготувати наукову роботу : [метод. рек.] / Т. П. Білоусова, Ю. О. Маркітантов. – Кам'янець-Подільський : Заріцький, 2007. – 76 с.; Факультет української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету: поступ вперед / Ю. О. Маркітантов // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 11. – С. 80–97; Факультет української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету: іст. нарис / Ю. О. Маркітантов, В. Б. Стецюк. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. – 120 с.; Фразеологічні одиниці у поетичному світі Оксани Почапської / Ю. О. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 12–13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 2. – С. 41–43; Українська жаргонологія як джерело поповнення фразеологічної системи української мови / Ю. О. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 11–12 берез. 2009 р. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 2. – С. 33–34; Короткий словник-довідник термінів спорту та фізичної культури : навч. посіб. / уклад.: Ю. О. Маркітантов, В. Ю. Маркітантова. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – 68 с.; Фразеологія в східнослов'янському мовленні : монографія / Ю. О. Маркітантов. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – 148 с.; Фразеологічні новотвори в газетних текстах / Ю. О. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : Філол. науки – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 25. – С. 286–288.

Про Ю. О. Маркітантова:

Гаврищук А. П. Юрій Олександрович Маркітантов / А. П. Гаврищук // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 297–305; Маркітантов Юрій Олександрович // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка : ювілейне видання / [авт.-упоряд. Я. Білейчук; редкол.: О. М. Завальнюк, В. А. Смолій, В. С. Степанков та ін.]. – К., 2008. – С. 62; Юрій Олександрович Маркітантов // Актуальні проблеми українського мовознавства та лінгводидактики (наукова школа) : біобібліогр. покажч. / [уклад.: І. М. Конет, Л. М. Марчук, Л. А. Онуфрієва та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 48–55.

Марчук Л. М.

21 вересня

100 років від дня народження

Євгенії Мойсеївни Гінзбург,

кандидата філологічних наук, доцента кафедри зарубіжної літератури

(1913–2000)

Народилася 21 вересня 1913 року в м. Рогачові в Білорусії. Проживала в Маріуполі, Харкові. 1933 року закінчила Харківський технікум іноземних мов, 1937-го – філологічний факультет Київського держуніверситету. Протягом 1937–1939 років працювала викладачем англійської мови Білоцерківського сільгоспінституту, 1939–1941 рр. – у ВНЗ Харкова. До війни закінчила аспірантуру Харківського держуніверситету, під науковим керівництвом академіка Білецького О. І. розпочала підготовку дисертації.

Під час війни працювала в м. Барнаулі на Алтаї культмасовиком евакогоспіталю і лектором Алтайського крайового лекційного бюро, удостоїлася медалі «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Повернулася в Україну влітку 1944 року і з 13 вересня 1944-го до 1970 року працювала викладачем, старшим викладачем, доцентом Кам'янець-Подільського державного педінституту. Викладала зарубіжну літературу, загальну літературу для студентів-істориків. 1947 року першою в інституті захистила дисертацію по творчості англійського письменника Вільяма Годвіна «Каліб Вільямс», отримала науковий ступінь кандидата філологічних наук. Активно продовжувала наукові дослідження, працювала в архівах і бібліотеках Києва, Харкова.

Її життя й педагогічна діяльність оповиті легендами. Студенти 60-х років любили цю мужню, красиву й інтелігентну жінку, дуже співчували їй у зв'язку з невиліковною хворобою доньки. А вона платила щирістю й справедливістю. У Євгенії Мойсеївни було багато талановитих учнів. Член Національної спілки письменників України, студент 40-х років Афанасій Коляновський щоразу згадує, що, якби не слово захисту, з яким Євгенія Мойсеївна виступила на зборах, можливо, простелилася б його дорога на Колиму з ярликом космополіта. Вона опублікувала багато книг, методичних розробок, статей. Вела громадську роботу, особливо в структурі товариства «Знання», очолювала факультетське партбюро. Її голос був досить вагомим, до думки Гінзбург Є. М. прислухалися і колеги, і ректорат.

Її праця достойно оцінена місцевою та центральною владою. Про це свідчать грамоти Міністерства народної освіти та Президії Верховної ради України.

1970-го, у віці 57 років, за станом здоров'я і в зв'язку з хворобою доньки Ані змушена була припинити роботу. 1980 року переїхала до Хмельницького, де проживав син. Але зв'язків з Кам'янцем-Подільським не поривала, особливо – з педінститутом. Тому в день її 80-річчя делегація викладачів на чолі з деканом філфаку Є. І. Сохацькою їздила до обласного центру й привітала Євгенію Мойсеївну з ювілеєм. Євгенія Мойсеївна живе у пам'яті своїх учнів. А це чи не найвища нагорода.

Основні праці:

Научно-художественная конференция как средство идейно-эстетического воспитания молодежи : метод. разработка для школ и пед. училищ области. – Хмельницкий, 1954. – 19 с. (у співавт.); Изучение творчества Шекспира в 9 классе : метод. разработка для школ области / Е. М. Гинзбург. – Каменец-Подольский, 1955. – 60 с.; З життя – в книгу, з книги – в життя : [М. Островський] / Є. М. Гінзбург // Кам'янець-Подільський. Літературно-художній альманах. – 1956. – № 1. – С. 117–122; Изучение творчества Гете в 9 классе / Є. М. Гінзбург. – Каменец-Подольский, 1956. – 90 с.; Нова інтерпретація стародавнього сказання в драмі Назима Хікмета «Легенда про любов» / Є. М. Гінзбург // Наукові записки Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Серія іст.-філол. – Кам'янець-Подільський, 1957. – С. 70–98; Воспитание патриотизма и интернационализма на занятиях по внеклассному чтению в 5-7 классах. Из опыта работы / Е. М. Гинзбург, В. А. Ивашкова. – Каменец-Подольский, 1958. – 68 с.; Литературный портрет в романах Диккенса / Є. М. Гінзбург // Тези доп. викл. на звіт. сесії про наук. роботу за 1960 рік / Кам'янець-Подільський, 1961. – С. 25–27; Мислення і звучання: кілька слів про книжку “Рукопис” Івана Юва / Є. М. Гінзбург // Дзвін. – 2000. – № 3. – С. 157–158.

Про Є. М. Гінзбург:

Сохацька Є. Прекрасна в часоплині / Є. Сохацька // Кам'янець-Поділ. вісник. – 1993. – 2 жовт.; Сохацька Є. Слава перемозі над усіма зневірами / Є. Сохацька // Кам'янець-Поділ. вісник. – 2000. – 17 листоп.; Сваричевський А. Образи таких людей не блякнуть ніколи / А. Сваричевський // Педагогічний вісник. – 2003. – № 2. – С. 34–35; Марчук-Мачківська М. “Немає в пам'яті межі...” : [про Є. М. Гінзбург] // Подільські вісті. – 2003. – 28 жовт.; Гаврищук А. П. Гінзбург Євгенія Мойсеївна / А. П. Гаврищук // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 93–101; Євгенія Мойсеївна Гінзбург // Завальнюк О. М. Кам'янець-Подільський державний учительський інститут у роки Великої Вітчизняної війни: дослідження, документи і матеріали, спогади / О. М. Завальнюк, В. С. Прокопчук, А. П. Гаврищук. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 89–94.

Прокопчук В. С.

22 вересня

75 років від дня народження

Зої Єгорівни Запорожан,

кандидата сільськогосподарських наук, професора кафедри
математики і природознавства з методикою викладання

Народилася 22 вересня 1938 року в с. Свесса Ямпільського р-ну Сумської області в сім'ї службовців. У 1956 році закінчила Правдинську середню школу Охтирського району Сумської обл., у цьому ж році вступила

до Уманського сільськогосподарського інституту на плодоовочевий факультет, який закінчила 1961 року за спеціальністю вчений агроном-плодоовочівник. По закінченні інституту деякий час працювала агрономом-садівником у с. Рахманів Шумського р-ну Тернопільської області, потім учителем біології і виробничого навчання у Кириківській середній школі з Охтирського р-ну.

За сімейними обставинами перейшла на посаду агронома-інспектора Таращанської контрольної-насінневої лабораторії (Київська обл.), звідки у 1969 р. отримала рекомендацію на навчання до аспірантури Уманського сільськогосподарського інституту на кафедру агрохімії та ґрунтознавства. Після закінчення аспірантури в 1973 р. працювала асистентом на цій же кафедрі і за сумісництвом обіймала посаду декана факультету громадських професій. 1973 року захистила кандидатську дисертацію, здобула вчений ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

1974 року була обрана за конкурсом на заміщення вакантної посади викладача землезнавства і природознавства Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту ім. В. П. Затонського на педагогічний факультет, де працює по даний час. Невдовзі зайняла посаду старшого викладача, доцента кафедри математики і природознавства з методикою викладання. У травні 1979 р. Зої Єгорівні присвоєно вчене звання доцента, а з квітня 2007 р. – професора цієї ж кафедри.

Запорожан Зоя Єгорівна є висококваліфікованим фахівцем у галузі природознавства та методики викладання природничих дисциплін у вищій школі. Багато зусиль спрямовано нею на забезпечення викладання та навчання дидактичними і методичними матеріалами. Зокрема, обладнано кабінет природознавства, з якого згодом було створено кабінети зоології та ботаніки, створено кабінети загального землезнавства, екології, виготовлено низку стендів, необхідну кількість роздаткового, дидактичного матеріалів, створено мінералогічну колекцію тощо. Вона розробила методичні рекомендації до всіх лабораторно-практичних занять із загального землезнавства, ботаніки, зоології, методики викладання природознавства у початковій школі. Постійно займається науково-дослідною роботою, працює з дипломниками, магістрантами. Основні напрямки її дослідницьких пошуків спрямовані на вдосконалення методики природничої, в тому числі екологічної освіти, формування екологічної культури учнів та студентів. У її науковому доробку понад 50 наукових праць та методичних розробок.

Зоя Єгорівна активний учасник громадського життя закладу, добросовісно виконує свої службові обов'язки, виявляючи творчий підхід та ініціативу, за що неодноразово одержувала подяки, нагороди тощо. Зокрема, вже у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, а нині – національному університеті мала такі нагороди та відзнаки: “Відмінник освіти України”, Почесна грамота МОН України, медаль “Ветеран праці К-ПДУ”, “За вагомий внесок в розвиток освіти і науки К-ПДУ”, “Ветеран праці К-ПДУ”, Почесні грамоти обласного, районного відділів освіти, занесена на дошку пошани університету “Працею звеличені”.

Основні праці:

Методичні вказівки до проведення лабораторно-практичних занять з ботаніки / З. Є. Запорожан. – Кам'янець-Подільський, 1983. – 65 с.;
Методичні вказівки до проведення польової практики з ботаніки для студентів I-II курсів. пед. ф-ту / З. Є. Запорожан. – Кам'янець-Подільський, 1997. – 24 с.;
Екологія в початковій школі: дидактичні матеріали з методикою їх використання / З. Є. Запорожан. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 1999. – 200 с.;
Основи сільського господарства : лабораторно-практичні заняття / З. Є. Запорожан. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ. вид. від., 2004. – 122 с.;
Сезонні спостереження в природі : навч.-метод. посіб. / З. Є. Запорожан. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – 264 с.;
Екологія в початковій школі : навч.-метод. посіб. / З. Є. Запорожан. – 2-ге вид., допов. і переробл. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2005. – 252 с.;
Патріотичне виховання школярів у сучасних умовах навчально-виховного процесу / З. Є. Запорожан // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 17–18 жовт. 2006 р. : вип. 5, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 1. – С. 158–159;
Програма краєзнавчої роботи в школі / З. Є. Запорожан // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 18–19 квіт. 2007 р. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 1. – С. 143–145;
Практикум з основ природознавства : навч. посіб. / З. Є. Запорожан. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т, 2008. – 236 с.;
Тестове оцінювання знань у початковій школі (3–4 кл.) / З. Є. Запорожан // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 12–13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 5. – С. 86–87;
До питання професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи / З. Є. Запорожан // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 11–12 берез. 2009 р. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 5. – С. 104;
Мотиваційна діяльність вчителя на уроках “Людина і світ” в світлі інтерактивних технологій / З. Є. Запорожан // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 р. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 4. – С. 92–94;
Формування професійної готовності студентів педагогічного факультету до здійснення екологічного виховання на уроках математики в початкових класах / О. С. Гнатенко, З. Є. Запорожан // Збірник наукових праць “Педагогічна освіта: теорія і практика”. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 8. – С. 273–279.

Про З. Є. Запорожан:

Каньоса П. С. Зоя Єгорівна Запорожан / П. С. Каньоса // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 3. – С. 165–171; Запорожан Зоя Єгорівна //

Педагогічний: віхи розвою : іст. нарис / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 100–101.

Каньоса П. С.

15 жовтня

***120 років від дня народження
Івана Антоновича Любарського,
професора К-ПДУУ
(1893 –193?)***

Народився 15 жовтня 1893 року в слободі Сенькове Куп'янського повіту Харківської губернії в родині псаломщика. Навчався в Куп'янському духовному училищі, Харківській духовній семінарії (1909–1914), Київській духовній академії (1914–1918), отримав звання магістра. 16 січня 1919 року міністр народної освіти І. І. Огієнко (за сумісництвом ректор університету Кам'янці-Подільському) призначив його приват-доцентом кафедри новогрецької мови на богословському факультеті Кам'янець-Подільського державного українського університету з дорученням читати обов'язковий курс з 1 січня 1919 р.

10 лютого викладач-початківець прочитав вступну лекцію на тему “Філологія та богословіє”, яку слухали і викладачі, і студенти. 3 жовтня 1919 р. Івану Антоновичу збільшили академнавантаження за рахунок годин на історико-філологічному факультеті з таких навчальних дисциплін як продовження історичної граматики латинської мови, історія римської літератури, початковий курс латинської мови., восени 1920 р. він викладав дві навчальні дисципліни – творчість латинського автора Таціта і пропедевтичний курс латинської мови.

Крім викладацької роботи займався й адміністративною. 3 серпня 1919 по вересень 1920 р. обіймав посаду секретаря історико-філологічного факультету. Займався і науковою роботою. Ще до приходу в університет опублікував кілька праць: “Взаємовідносини вселюдського і національного в історії” (1917), “Історія грецької трагедії” (1918), Ad Resrog та Гомер в своїм методословії (1918).

Враховуючи гостру нестачу навчальної літератури з доручених йому дисциплін, 1920 року підготував об'ємні тексти двох підручників з грецької та латинської мов. Брав участь у всеукраїнському національно-культурному і церковно-релігійному проекті – перекладі українською мовою текстів Святого Письма. Як член комісії з перекладу богословських книг, брав участь у понад 70-ти її засіданнях (листопад 1919–червень 1920). В орендованій університетом друкарні були підготовлені і видруковані, але не зшиті у книгу перекладені тексти.

Виконував громадські доручення, так, за рішенням Ради професорів університету брав участь у лекційній пропаганді серед населення .Впродовж 1919–1920 навчального року в трудових колективах, освітніх установах і закладах прочитав лекцію на “Першохристиянські спілки та комунізм”, 28

лекцій з питань логіки. Із заснуванням при ІНО науково-дослідної кафедри Поділля очолив одну із двох її секцій – культури, яка мала підсекції історії і археології, лінгвістики, літератури і мистецтва, а 1925 року І. А. Любарського призначили завідуючим НДК Поділля. На цій посаді він пропрацював два роки. Після реорганізації Кам'янець-Подільського ІНО в Інститут соціального виховання (1930 р.) професор І. А. Любарський очолював мовно-літературну кафедру.

Наприкінці 1932 р. було заарештовано ряд викладачів. Головним серед звинувачених був професор І. А. Любарський. Його подальша доля невідома.

Про І. А. Любарського:

Любарський Іван Антонович // Завальнюк О. М. Історія Кам'янець-Подільського державного українського університету в іменах (1918–1921 рр.) / О. М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський, 2006. – С. 248–253.

Завальнюк О. М.

27 жовтня

85 років від дня народження Олександра Степановича Ліпінського, викладача кафедри суспільних дисциплін

Народився 27 жовтня 1928 року в с. Шелехові Деражнянського району у багатодітній селянській сім'ї. Підліток Олександр, як і його ровесники, у роки німецько-фашистської окупації зазнав грубих принижень, відважився на втечу від відправки на каторжні роботи до Німеччини. Після звільнення села працював їздовим. Має статус учасника Великої Вітчизняної війни.

1944 року вступив у члени ВЛКСМ, 1945-го закінчив 7 класів Слобідно-Шелехівської 7-річної школи. 1947–1950 рр. навчався в Голозубинецькому ветзоотехнікумі, згідно направлення працював зоотехніком Центральної зооветдільниці у Смотричі. 1951 року призваний на військову службу. Після однорічної підготовки 1953 року успішно склав державні іспити у Військово-морській інженерній академії у м. Ленінграді і став офіцером берегової служби. Має військове звання капітана.

У 50-х роках працював зоотехніком Зіньківської МТС Вінковоцького району, інструктором, першим секретарем райкому комсомолу, членом райкому КПУ, депутатом райради, що стало школою спілкування з молоддю та іншими верствами населення, школою політичного, громадського, патріотичного, педагогічного зростання.

1962 року закінчив з відзнакою Львівську вищу партійну школу за програмою економіста народного господарства. 1963 року вступив у Кам'янець-Подільський педінститут на 4-й курс історико-філологічного факультету і закінчив його 1965 року. Працював учителем історії Колибаївської 8-річної школи, вчителем історії та географії Заліської-2 школи-інтернату (1964–1970).

З вересня 1970 – по вересень 1997 року О. С. Ліпінський працював викладачем на кафедрах суспільних дисциплін Кам'янець-Подільського педінституту на посадах асистента, старшого викладача. Викладав політекономію, економічну теорію, історію економічних вчень.

1976–1977 рр. навчався в аспірантурі в Інституті підвищення кваліфікації при Київському державному університеті ім. Т. Шевченка, склав кандидатські экзамени, написав дисертацію на тему «Економічна роль агропромислової інтеграції в умовах інтенсифікації суспільного виробництва». Через хворобу (інфаркт міокарда) захист роботи не відбувся.

Займався науковою роботою, на теми агропромислової інтеграції опублікував низку праць, брав активну участь у керівництві написанням студентами наукових робіт. Виконував різні громадські доручення. Був постійним лектором товариства «Знання», лектором університету марксизму-ленінізму, позаштатним лектором міськкому партії.

За багаторічну сумлінну працю, працю в роки Великої Вітчизняної війни, в сільському господарстві й на педагогічній ниві, відмінну військову, строкову і в запасі службу нагороджений медалями «Захиснику Вітчизни», «Ветеран праці» «50 років Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні», «90 років Радянських Збройних Сил». Олександр Ліпінський – учасник Великої Вітчизняної війни, інвалід II групи Збройних Сил.

З 1997 р. – на пенсії.

Основні праці:

Деякі питання ефективності агропромислової інтеграції (за матеріалами Хмельниччини) / О. С. Ліпінський // Тези доповідей VI-ої Подільської історико-краєзнавчої конференції (Секція історії рад. періоду). – Кам'янець-Подільський, 1985. – С. 19–20; Ліпінський О. С. До питання про народногосподарські зв'язки Поділля – в системі загальноросійського та міжнародного ринку в другій половині XIX ст. / О. С. Ліпінський, А. І. Мамалига. // VIII Подільська історико-краєзнавча конференція : тези доп. (Секція історії дожовтневого періоду). – Кам'янець-Подільський, 1990. – С. 39–42; Природний рух населення в Подільській губернії (1861–1913 рр.) / І. І. Лотоцький, О. С. Ліпінський // Проблеми етнографії, фольклору і соціальної географії Поділля : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 172–173.

Про О. С. Ліпінського:

Латер Ю. С. Ліпінський Олександр Степанович / Ю. С. Латер // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 291–296; Гончарова Р. М. Спокій тільки сниться : [про О. С. Ліпінського] / Р. М. Гончарова, М. П. Харкавий, П. П. Шоломінський // Край Кам'янецький. – 2009. – 30 жовт. – С. 5.

Гавришук А. П.

65 років від дня народження
Ярослава Михайловича Чопика,
кандидата філологічних наук,
доцента кафедри української мови

Народився 1 листопада 1948 р. в с. Латківці Борщівського району Тернопільської обл. Шкільні роки пройшли в Мельниця-Подільській середній школі, де серйозно захопився літературою та визначився з майбутньою професією.

По завершенню навчання в середній школі 1966 року вступив до Чернівецького державного університету на українське відділення філологічного факультету, де упродовж п'яти років опановував секретами лінгвістичної науки, літературознавства під орудою відомих вчених: Василя Максимовича Лесина, Іларіона Іларіоновича Слинька, Михайла Григоровича Івасюка, Анатолія Миколайовича Добрянського, Костянтина Федоровича Германа та ін. В університеті, як і в школі, співав у народному хорі, брав активну участь у культурно-мистецьких заходах. Усі канікули студента Я. Чопика були пов'язані з трудовими десантами у Кустанайську область Казахстану, де працював і мулярем, і штукатуром, і теслею.

Після закінчення університету 1971 року попробував себе саме в сільській школі: викладав українську мову і літературу, англійську мову в Боришківській восьмирічній школі Борщівського району Тернопільської області. У серпні 1976 р. був призначений директором Сапогівської восьмирічної школи, а рівно через рік – завучем Дзвиняцької середньої школи цього ж району. Згодом наступив час відслужити у війську, причому у Групі, розташованій у тодішній Польській Народній Республіці (1972–1973 рр.), що врешті-решт додало життєвого гарту і ще навіть певної мовної практики з польської, яка разом із болгарською дуже стала принагідною через роки доценту Ярославу Михайловичу при викладанні курсів лінгвістичної типології слов'янських мов у Кам'янець-Подільському педагогічному інституті ім. В. П. Затонського.

31 січня 1978 р. призначений на посаду асистента кафедри української мови Кам'янець-Подільського педагогічного інституту. Кам'янець-Подільський період творчої діяльності Я. М. Чопика, його фахове зростання визначив тодішній зав. кафедри української мови професор О. О. Чехівський, всіляко допомагаючи своєму підопічному. Певною мірою це стосується й таких досвідчених професорів, доцентів кафедри, як Ф. Я. Середа, К. С. Баценко, П. Є. Ткачук, М. Ф. Станівський та ін. У березні 1981 р. був обраний на посаду старшого викладача кафедри української мови.

У грудні 1980 р. вступив до заочної аспірантури із спеціальності «Українська мова» Київського державного педагогічного інституту ім. Горького. 1991 року захистив кандидатську дисертацію на тему "Зони атрибутивності у структурі простого речення: семантика і засоби вираження". Вчене звання доцента присвоєно 2001 року. За профілем фахової підготовки його компетенція виявляється найповніше у

семантичному синтаксисі, ономаціології, дериватології, у проблематиці загального мовознавства, особливо у його суспільно заангажованій галузі, як соціолінгвістика. До речі, підтвердженням цього є те, що упродовж 1997–2002 рр. невсипутий дослідник був, по суті, номінальним керівником держбюджетної теми, яка виконувалася провідними викладачами кафедри української мови – “Функціонування української мови як державної”.

У грудні 2002 р. призначений на посаду декана факультету післядипломної освіти нашого університету. З січня 2008 року – завідувач Центру підвищення кваліфікації спеціалістів. Зарекомендував себе здібним організатором, науковцем-практиком, досвідченим методистом. Його заслугою є, зокрема, проведення ліцензування спеціальності “Управління навчальним закладом” і її, відповідно, акредитація. У результаті у багатьох регіонах нашої держави творчо працюють фахівці-менеджери освітньої галузі: керівники навчальних закладів, провідні методисти, працівники освітніх установ.

Веде навчальні курси "Сучасна українська літературна мова", "Загальне мовознавство", "Порівняльна типологія східнослов'янських мов", спецкурс "Функціонально-граматична організація простого речення", а крім того, зазвичай, керування курсовими, дипломними, магістерськими роботами студентів. Автор понад 60 наукових праць. Бере активну участь у громадському житті.

Нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (1998), Почесною грамотою Хмельницької обласної ради (2003), почесними відзнаками “За вагомий внесок в розвиток освіти і науки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка”(2008), “Ветеран праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка”(2008), “Почесною грамотою ректорату і профкому Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка”(2008).

Основні праці:

Присубстантивний генітив у функціонально-семантичному аспекті / Я. М. Чопик // Актуальні проблеми граматики : зб. наук. праць. – Кіровоград, 1997. – Вип. 2. – С. 145–149; Атрибутивно-каузальні словосполучення в сучасній українській літературній мові : зб. наук. праць Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Серія філол. / Я. М. Чопик. – Кам'янець-Подільський, 1998. – Вип. 2. – С. 76–79; Шевченкова мова на порозі ХХІ століття / Я. М. Чопик // Тарас Шевченко і українська культура ХХІ століття : зб. наук. праць. – Кам'янець Подільський, 2000. – С. 192–195; Поняттєво-лінгвістична природа атрибута – означення / Я. М. Чопик // Вісник Київського інституту "Слов'янський університет" – К., 2000; Міжрівнева взаємодія мовних одиниць на фоні словотвірних процесів / Я. М. Чопик // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Вип. 5. – С. 66–70; Рідномовна освіта в системі координат професійного зростання педагога / Я. М. Чопик // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки – Кам'янець-

Подільський, 2003. – Вип. 7. – С. 230–234; Плекаймо в серці диво калинове / Я. М. Чопик // Кам'янець-Поділ. вісник. – 2003. – 14 берез. – С. 10; Українська мова як духовна основа народу / Я. М. Чопик // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки : вип. 11, у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 1. – С. 131–139; Мовна особистість в етнопсихологічній концепції Олександра Опанасовича Потебні / Я. М. Чопик // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 6–7 квіт. 2005 р. : вип. 4, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 13–15; Y. Chopuk. Language as ethnocultural factor // English in the 21-st Century Ukraine : Research Priorities and Perspectives on Language Teaching and Learning, April 25–27, 2006. – Kamyanets-Podilsky, 2006. – P. 99–103; Антропоцентричні засади сучасної лінгвістичної науки / Я. М. Чопик // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 18–19 квіт. 2007 р. : вип. 6, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 2. – С. 7; Соціолінгвістичні аспекти функціонування сучасної української мови / Я. М. Чопик // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 12–13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 2. – С. 79–81; Дихотомія “мова і мовлення”: лінгводидактичний аспект / Я. М. Чопик // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 р. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 3. – С. 62–64; Мовні креації портретопису в творах Михайла Стельмаха / Я. М. Чопик // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 24. – С. 304–309.

Про Я. М. Чопика:

Баженов Л. В. Чопик Ярослав Михайлович / Л. В. Баженов // Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX – XX ст. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 393–394; Філінюк А. Г. Чопик Ярослав Михайлович / А. Г. Філінюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 580–584; Марчук Л. М. Людина, науковець, організатор (до 60-річчя від дня народження доцента Я. М. Чопика) / Л. М. Марчук // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 12. – С. 374–382; Чопик Ярослав Михайлович // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка : ювілейне видання / [авт.-упоряд. Я. Білейчук; редкол.: О. М. Завальнюк, В. А. Смолій, В. С. Степанков та ін.]. – К., 2008. – С. 124; Ярослав Михайлович Чопик // Актуальні проблеми українського мовознавства та лінгводидактики (наукова школа) : біобібліогр. покажч. / [уклад.: І. М. Конет, Л. М. Марчук, Л. А. Онуфрієва та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 40–45. – (Серія «Наукові школи університету» ; вип. 7).

1 листопада

**95 років від дня народження
Михайла Йосиповича Семиліта,**

викладача математики, колишнього завідувача кафедри математики

Народився 1 листопада 1918 року в селі Городянка на Київщині у багатодітній селянській сім'ї. 1937 року закінчив 10-й клас, отримав атестат з відзнакою. Того ж року без складання іспитів вступив на навчання на механіко-математичний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка.

Влітку 1941 р. пішов на фронт, був командиром взводу, визволяв Україну. Був важко поранений, після одужання направлений до запасного полку. Михайло Семиліт брав участь у Параді Перемоги у Москві.

Після демобілізації у жовтні 1945 року відновив навчання на механіко-математичному факультеті Київського державного університету ім. Т. Шевченка. Наступного року був зарахований до аспірантури. Випускник столичної аспірантури 1 вересня 1949 року став викладачем кафедри математики Кам'янець-Подільського педінституту, включився в навчально-виховну роботу. Читав курс математичного аналізу. Грунтовні і різнобічні знання з математики, уміння ясно і чітко викладати їх, наполеглива праця – це ті важливі фактори, які створили викладачу високий авторитет, репутацію висококваліфікованого й ерудованого викладача. 1956 року був висунутий на посаду завідувача кафедри математики, яку очолював протягом 14 років. М. Й. Семиліт досліджував питання історії математики. Багато років входив до складу профкому інституту. Великим уподобанням Михайла Йосиповича є музика, що супроводжує його усе життя.

Захисник рідної землі у грізні роки Великої Вітчизняної війни, талановитий, високоерудований, вимогливий викладач і скромна людина – таким знають Михайла Семиліта його колеги і тисячі вчителів – колишніх студентів.

Основні праці:

Елементарні дослідження функцій в курсі алгебри середньої школи / М. Й. Семиліт. – К., 1956. – 23 с.; До питання про стійкість розв'язків систем лінійних диференційних рівнянь з коефіцієнтами, що мало відрізняються від періодичних / М. Й. Семиліт // Наукові записки Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Сер. фізико-математична – К., 1956. – Т. 2, вип. 1. – С. 7–15; Елементарні дослідження функцій в курсі алгебри середньої школи / М. Й. Семиліт // Наукові записки Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Сер. фізико-математична. – [Б. м.], 1958. – Т. 6. – С. 77–97.

Про М. Й. Семиліта:

Гаврищук А. П. Семиліт Михайло Йосипович / А. П. Гаврищук. // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 425–438; Михайло Йосипович Семиліт // Завальнюк О. М. Кам'янець-Подільський державний учительський інститут у роки Великої Вітчизняної війни: дослідження, документи і матеріали, спогади / О. М. Завальнюк, В. С. Прокопчук, А. П. Гаврищук. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 231–237.

Гаврищук А. П.

4 листопада

80 років від дня народження

Петра Григоровича Сливки,

кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки
(1933–1995)

Народився 4 листопада 1933 року в с. Комарово Кельменецького району Чернівецької області в селянській сім'ї. Протягом 1944–1951 років навчався в Комарівській семирічній школі, а з 1951-го – в Іванівській середній школі цього ж району. У жовтні 1952 року призваний в армію, після демобілізації продовжив навчання і отримав атестат про середню освіту. 1957 року вступив до Кам'янець-Подільського педінституту на історико-філологічний факультет. Брав участь у роботі студентських наукових гуртків педагогіки і української літератури, виступав на студентських наукових конференціях. Був обраний старостою академгрупи, співав в інститутському хорі, дописував до інститутської багатотиражки, не раз нагороджувався грамотами і подарунками.

У серпні 1962 року був направлений на роботу в Оселівську восьмирічну школу Кельменецького району Чернівецької області. Працював заступником директора, викладав історію, українську мову і літературу. Через 5 років перейшов на роботу в Путильську заочну середню школу, у серпні 1969 року призначений директором Селятинської середньої школи цього ж району. Обирався депутатом Селятинської сільської Ради і Путильської районної ради депутатів трудящих, працював народним засідателем районного суду, громадським інспектором районного комітету народного контролю, членом президії райкому профспілки працівників освіти, вищої школи і наукових установ. Був активним членом товариства «Знання». Досліджував питання військово-патріотичного виховання підростаючого покоління.

1971 року П. Г. Сливка перейшов на роботу до рідного педагогічного інституту в Кам'янець-Подільський. Спочатку працював на посаді асистента, згодом старшого викладача (1984), доцента (1988), читав лекційні курси з педагогіки, основ педагогічної майстерності, проводив практичні заняття. Маючи великий досвід роботи в загальноосвітній школі, лекції і практичні заняття насичував цікавими і повчальними прикладами. Активно включився

в науково-дослідну роботу, підготував і успішно захистив у травні 1986 року кандидатську дисертацію на тему: «Проблеми військово-патріотичного виховання школярів». Цій проблемі присвятив більшість наукових публікацій.

Раптово помер 22 грудня 1995 року, залишивши добру пам'ять про себе у колег, студентів, усіх, хто його знав.

Основні праці:

Юные друзья пограничников / П. Г. Сливка // Воспитание школьников. – 1974. – № 5. – С. 87–88; Підготовка майбутнього спеціаліста до виховної роботи в трудовому колективі / П. Г. Сливка. – К., 1975; Майбутнім педагогам – правові знання / П. Г. Сливка // Радянське право. – 1976. – № 1. – С. 82–85; Математика в военном деле / П. Г. Сливка // Военные знания. – 1986. – № 12. – С. 29–31; Ефективність військово-патріотичного виховання допризовної молоді / П. Г. Сливка. – Кам'янець-Подільський, 1994; Етапи становлення учителя історії нової доби (на прикладі предмету історії України) / П. Г. Сливка // Неперервна педагогічна освіта: проблеми та перспективи : тези доп. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 199–201; Підготовка старшокласників до військової служби в Збройних Силах України / П. Г. Сливка // XXXXIII звітна наукова конференція кафедр інституту за 1991–1992 рр. (секція психолого-педагогічних наук) : тези доп. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 40.

Про П. Г. Сливку:

Дмитрієв С. М. Петро Григорович Сливка / С. М. Дмитрієв, А. Ф. Суровий // Кам'янець-Подільський університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 456–465.

Клімчук Т. П., Гаєвська М. П.

9 листопада

60 років від дня народження

Галини Йосипівни Насмінчук,

кандидата філологічних наук, професора кафедри історії

української літератури та компаративістики,

заступника декана факультету української філології та журналістики

Народилася 9 листопада 1953 року в снт Чемерівці. 1971 року закінчила місцеву десятирічку з золотою медаллю, вступила до Чернівецького державного університету на українську філологію, де навчалася з 1971 по 1976 рік. Темою дипломної роботи обрала історико-біографічну прозу, зокрема її зацікавив роман М. Сиротюка про долю П. Грабовського “Забілили сніги”. Успішно захистивши диплом, з літа 1976 року стала працювати науковим співробітником, а дещо пізніше завідувачкою відділу використання документів Хмельницького обласного державного архіву.

Однак логічним продовженням навчання в університеті могла бути лише педагогічна праця. І з грудня 1980 року Г. Й. Насмінчук – асистент кафедри української літератури Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Одночасно опанувала декілька літературознавчих курсів, читала давню і новітню літературу, курс історичної літератури для студентів-істориків, виразне читання, дитячу літературу. Для фахового зростання особливо багато дало дворічне (1987–1989) стажування при кафедрі української літератури Київського педагогічного інституту ім. Горького.

Протягом цього часу завершила і 1989 року захистила кандидатську дисертацію на тему “Морально-філософські пошуки сучасного українського роману і проблема фольклоризму (Р. Федорів, В. Шевчук)”. Після захисту дисертації Галина Йосипівна постійно працює на кафедрі історії української літератури і компаративістики, викладаючи курси української (новітній період) та зарубіжної (античність, середньовіччя, Відродження, література Сходу) літератури. З лютого 1990 року – старший викладач кафедри української літератури, а з березня того ж року по лютий 2001 – її завідувачка. На посаді керівника підрозділу продовжувала розвивати позитивні традиції, започатковані фундаторами-попередниками М. М. Хмелінським, М. А. Скорським, П. І. Свідером, С. І. Білецьким, Є. І. Сохацькою.

Наукові зацікавлення Г. Й. Насмінчук вилилися не тільки в дисертаційне дослідження, статті, а й сприяли підготовці спеціальних курсів («Фольклор і література», «Еволюція українського історичного роману»), які читаються на філологічному та історичному факультетах університету. Підготувала низку методичних рекомендацій, навчально-методичних посібників для учнів і студентів. Автор 78 наукових і науково-методичних праць.

Зараз Галина Йосипівна працює заступником декана факультету української філології та журналістики. Підготувала трьох аспіранток, дві з них захистили кандидатські дисертації.

Основні праці:

Література народів Сходу / Г. Й. Насмінчук. – Кам'янець-Подільський, 2001. – 52 с.; “Дім на горі” Валерія Шевчука в контексті вітчизняної та інонаціональної мистецької традиції / Г. Й. Насмінчук // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Вип. 5. – С. 205–210; Зарубіжна література (Антична література. Середні віки. Доба Відродження. Література XVII-XVIII ст.) : навч.-метод. матеріали до державного іспиту для студентів стаціонару і заочної форми навчання / Г. Й. Насмінчук, Л. І. Починок. – Кам'янець-Подільський : [Мошак М. І.], 2002. – Ч. 1.– 106 с. ; Актуалізація подій біблійного часу в романі Р. Іваничука “Євангеліє від Томи” / Г. Й. Насмінчук // Література в загальноосвітній школі. – 2004. – № 7. – С. 2–4; Історіософська концепція роману “Орда” Р. Іваничука та її мистецька реалізація / Г. Й. Насмінчук // Українська література в загальноосвітній школі. – 2004. – № 8. – С. 55–58; Символіка роману “Орда” Р. Іваничука у дзеркалі містерії “Великий льох” Т.

Шевченка / Г. Й. Насмінчук // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Вип. 9. – С. 103–113; Західноукраїнський та еміграційний роман у процесі збагачення реалізму української літератури першої половини ХХ ст. / Г. Й. Насмінчук // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 62–72; Еволюція українського історичного роману : навч. посіб. / Г. Й. Насмінчук. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, 2007. – 138 с.; Романна історія на рубежі тисячоліть: філософська візія минулого України у творчості сучасних письменників / Г. Насмінчук // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 7. – С. 2–9; Українсько-польські взаємини на сторінках роману “Северин Наливайко” Миколи Вінграновського / Г. Й. Насмінчук // Проблеми філології та культури: Україна-Польща : зб. наук. праць українських та польських вчених. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 1. – С. 113–118; Історичний персонаж як вияв авторської концепції: Василь-Костянтин Острозький на сторінках романів Миколи Вінграновського і Петра Кралюка / Г. Й. Насмінчук // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. Сер. історична та філологічна. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 8. – С. 201; Романи “Між пеклом і раєм”, “Цінь Хуань Гонь” Галини Тарасюк як вияв експериментального письма (міфологічний аспект) / Г. Й. Насмінчук // Вісник Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Сер.: Літературознавство. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 1. – С. 113–124.

Про Г. Й. Насмінчук:

Маркітантов Ю. О. Галина Йосипівна Насмінчук / Ю. О. Маркітантов // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 329–333.

Гейвах Л. А.

22 листопада

**130 років від дня народження
Володимира Олександровича Гериновича**
приват-доцента К-ПДУУ,
ректора Кам'янець-Подільського ІНО
(1883–1949)

Народився 22 листопада 1883 року в Сокалі (Східна Галичина) в родині малоземельного селянина. Навчався в місцевій гімназії, потім – у Львівському університеті. 1907 року склав іспит на право бути вчителем історії та географії, отримав посаду педагога в приватній гімназії у Львові, згодом перейшов на роботу до Самбірської учительської семінарії. У 1910 році став членом фізіогеографічної комісії Наукового товариства ім. Т. Шевченка, співробітником математично-природничої секції “Записок НТШ”.

1911 року захистив докторську дисертацію на тему “Людина і географічне розміщення найдавнішої людини на просторі Східної Європи”.

З початком Першої світової війни мобілізований до австро-угорської армії, брав безпосередню участь у бойових діях. 1919 року на пропозицію Президента ЗУНР Є. Петрушевича обійняв посаду референта з питань народної освіти і пропаганди. Після низки поразок УГА і переходу її на терени Наддніпрянської України В. О. Геринович у середині липня 1919 року в складі Начальної команди УГА опинився в Кам’янці-Подільському. Його увагу привернув місцевий державний український університет, і він виявив бажання перейти на викладацьку роботу. У серпні 1919 р. Радою професорів університету його було обрано в.о. приват-доцента фізико-математичного факультету по кафедрі географії. Читав лекції і вів практичні заняття з фізичної географії для студентів природничого і математичного відділень фізмату, працював над створенням географічного кабінету, завідував ним, організував гурток з географії. У вересні 1920 р. Володимира Олександровича призначили завідуючим щойно спорудженої метеостанції. Він вболівав за доручену роботу, дбав про належну якість знань майбутніх інтелігентів. За умов гострої нестачі навчальної літератури готував до друку тексти своїх лекцій, які мали заповнити дефіцит україномовних підручників. Коли восени 1919 року в університеті постало Наукове товариство викладачів, він відразу вступив до секції точних наук, не раз виступав на її засіданнях.

З жовтня 1923 по жовтень 1928 року В. Геринович очолював Кам’янець-Подільський ІНО. До 10-х роковин Жовтневої революції в “Записках Кам’янець-Подільського Інституту Народної Освіти” (т. 2) видрукував багату на фактичний матеріал статтю “До історії Кам’янець-Подільського Інституту Народної Освіти”, яка відтворює сторінки історії становлення та функціонування університету.

У грудні 1932 р. був заарештований, звільнився після війни. Реабілітований у 1989 році.

Основні праці:

Причинки до проблем Сходу Європи / В. О. Геринович // Записки Кам’янець-Подільського Державного Українського Університету. – Т. II. – Кам’янець-Подільський, 1920; Нарис економічної географії України. Частина географічна / В. О. Геринович. – Кам’янець на Поділля, 1921. – Т. 1–2; До історії Кам’янець-Подільського Інституту Народної Освіти : відбитка із “Записок Кам’янець-Подільського Інституту Народної Освіти” / В. О. Геринович. – Кам’янець на Поділля, 1927. – Т. 2.– 24 с; Товтри Західного Поділля / В. О. Геринович. – Кам’янець-Подільський, 1930; Кам’янець на Поділлі / В. О. Геринович // Краєзнавство. – Харків, 1930. – № 1–5. – С. 8–16.

Про В. О. Гериновича:

Завальнюк О. М. “Винним себе визнав...” (В. О. Геринович) / О. М. Завальнюк, М. Б. Петров // Репресоване краєзнавство (20–30-ті роки). – К.,

1991. – С. 178–183; Геринович Володимир Олександрович // Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ–ХХ ст. Історіографія. Біобібліографія. Матеріали. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 166–167; Завальнюк О. М. В. О. Геринович – приват-доцент Кам'янець-Подільського державного українського університету / О. М. Завальнюк // З непереможною правдою життя : зб. наук. пр. на пошану Є. М. Складенка. – К., 2004. – С. 183–193; Геринович Володимир Олександрович // Завальнюк О. М. Історія Кам'янець-Подільського державного українського університету в іменах (1918–1921 рр.). – Кам'янець-Подільський, 2006. – С. 206–213.

Завальнюк О. М.

27 листопада

80 років від дня народження

Генріха Антоновича Весельського,

викладача кафедри теорії і методики фізичного виховання

Народився 27 листопада 1933 року в м. Хмельницькому в сім'ї робітників. У школу пішов після звільнення міста від німецьких окупантів 1944 року займався спортивною гімнастикою, навчаючись у спортивній школі. Брав участь у республіканських і всесоюзних змаганнях у складі збірної команди України. З 1952 по 1956 рік проходив службу в армії. 1956 року закінчив вечірню школу в м. Бердичеві.

1957 року став студентом факультету фізичного виховання Кам'янець-Подільського педінституту, після закінчення якого працював учителем фізкультури в м. Ярмолинці. З 1962 року працює викладачем, 1981 року Генріх Антонович був обраний на посаду старшого викладача кафедри теорії і методики фізичного виховання. Основний предмет, який він викладає – це гімнастика з методикою викладання, а також ритміка і хореографія, художня гімнастика (практичні та теоретичні заняття). Доводилося читати й історію фізичної культури. Останнім часом забезпечує в основному практичні заняття з гімнастики, ритмики і хореографії. 2012 року виповнюється 55 років його трудової діяльності в університеті. За цей час читав лекційні курси з гімнастики, історії фізичної культури і спорту, вів практичні заняття з цих предметів, тренував збірну команду факультету. 1966 року, виконавши всі норми, отримав звання майстра спорту зі спортивної гімнастики.

З 1996 року працює лаборантом кафедри і викладачем за контрактом. Займається науковою і методичною роботою, має ряд наукових публікацій.

Основні праці:

Роль фактору установки у спортивній діяльності гімнастів і їх готовності до змагань / Г. А. Весельський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. у-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 2–4 квіт. 2003 р. : вип. 2, у 2 т. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 2. – С. 240–242; Дослідження факторної структури фізичної підготовленості дівчат-підлітків

різних соматипів з урахуванням типологічних особливостей їх фізичного розвитку / І. Л. Гасюк, Г. А. Весельський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 7–8 квіт. 2004 р. : вип. 3, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 3. – С. 235–236; Ефективність установчої діяльності у формуванні безпосередньої підготовки гімнастів до участі у змаганнях і виконання спортивних дій (комбінацій) / Г. А. Весельський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 6–7 квіт. 2005 р. : вип. 4, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 3. – С. 119–122; Особливості прояву вольових якостей рішучості і сміливості та їх виховання у школярів на уроках фізичної культури / Г. А. Весельський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп., 17–18 жовт. 2006 р. : вип. 5, у 3 т. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 3. – С. 115–117; Організація відбору у спортивній гімнастиці / Т. Г. Ленська, С. М. Бабюк, Г. А. Весельський // Вісник Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. Сер. педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 6. – С. 39–45; Психо(само)регуляція як метод цілеспрямованої допомоги школярам в їх учбовій діяльності та можливості використання її в заняттях фізичними вправами на уроках фізичної культури в школі / Г. А. Весельський, Т. Г. Ленська // Там само. – С. 161–168; Психічна саморегуляція та практичне використання її засобів і методів у заняттях фізичними вправами на уроках фізичної культури в школі / Г. А. Весельський, Г. В. Бесарабчук // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 11–12 берез. 2009 р. : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 4. – С. 50–54; Про деякі теоретичні питання проблеми і психофізіологічні основи прийняття рішення / Г. А. Весельський // Наукові праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., 10–11 берез. 2010 р. : вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 5. – С. 65–68.

Про Г. А. Весельського:

Гаврищук А. П. Генріх Антонович Весельський / А. П. Гаврищук // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 3. – С. 45–55; Солопчук М. С. Весельський Генріх Антонович / М. С. Солопчук, Г. В. Бесарабчук // Факультет фізичної культури в особах / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 43–49.

Солопчук М. С., Бесарабчук Г. В.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Ювіляри

Балакірева Т. І.
Бец О. Д.
Босенко А. Д.
Бурковський А. П.
Весельський Г. А.
Гаврищук А. П.
Геринович В. О.
Гінзбург Є. М.
Головата Л. Р.
Гораш В. М.
Грипас Н. Я.
Запорожан З. Є.
Іванова Л. С.
Івах І. В.
Казар'янц С. С.
Коваль Л. Д.
Козак Р. В.
Копилов С. А.
Копчук А. М.
Красуцький М. І.
Кукурудзяк М. Г.
Ліпінський О. С.
Любарський І. А.
Ляпустіна Л. М.
Лясота О. Л.
Макарова Л. В.
Маркітантов Ю. О.
Михальський А. В.
Насмінчук Г. Й.
Огієнко І. І.
Олійник В. Ф.
Пазинюк Н. К.
Паранюк Є. М.
Петр В. І.
Петровська С. С.
Печенога І. П.
Розенвасер М. М.
Розенштейн Е. Й.
Сазонов Б. М.
Свідер П. І.

Семиліт М. Й.
Скоропадський П. П.
Сливка П. Г.
Степенко О. Д.
Суровий А. Ф.
Сушицький Ф. П.
Турівний В. П.
Ухань О. П.
Федорчук В. М.
Федорчук Е. І.
Циганюк Е. І.
Чайка М. М.
Чехівський О. О.
Чопик Я. М.
Шишкіна Л. М.

Автори статей

Бесарабчук Г. В.
Гаврищук А. П.
Гаєвська М. П.
Гейвах Л. А.
Завальнюк О. М.
Каньоса М. І.
Каньоса П. С.
Клімчук Т. П.
Конет І. М.
Маринін І. Г.
Марчук Л. М.
Матвеев М. Д.
Михальська Ю. А.
Прокопчук В. С.
Рарицький О. А.
Резнічук Л. В.
Соловійова Н. О.
Солопчук М. С.
Сохацька Є. І.
Суровий А. Ф.
Філінюк А. Г.
Франчук Т. Й.
Яропуд З. П.

ЗМІСТ

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ	3
<i>Січень</i>	3
<i>Лютий</i>	3
<i>Березень</i>	3
<i>Квітень</i>	4
<i>Травень</i>	4
<i>Червень</i>	5
<i>Липень</i>	5
<i>Серпень</i>	6
<i>Вересень</i>	6
<i>Жовтень</i>	7
<i>Листопад</i>	7
<i>Грудень</i>	8
НАШІ ЮВІЛЯРИ	10
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	85